

Xwiyá yáy neainaríñ Jono eañpírini.

Ríwamíñ rípi “Xwiyá yáy neainapaxí Jono eañpiyi” riniñpírini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xewaníño nání níriri nearíná yumí “Wiepisaríñ Jisaso dñj sixí uyíoyi” níriri eañorini. O Jisaso ríxa nípémáná níwiápnímeámi añnamí nání nípeyimáná eñáná ámi xwiogwí aga obaxí nípwémáná eñáná ríwamíñ rípi eañrini. Ámá “Goríxo aríre imóníñoríñ?” yaiwiaríná Jisaso riri erí eñpimi dání níjía imóníñríní níriri eañrini. “Óf Goríxo táfaminíñ iníñyi Jisatoríñ?” niyaiwiro dñj níwíkwíroríñpimi dání dñj niyimíñ imóníñpi tégáyí ení imóníñríní níriri eañrini.

Xwiyáoyi ríñño ámá imóníñpi nánirini.

¹ Iwamíó xwía riri síní menjáná Xwiyáoyi ríñño íná ñweañrini. O Goríxo tñi nawíni níñweari o tñi xixeni imóníñrini. ² Aga iwamíó dání Goríxo tñi ñweagfíorini. ³ O Goríxo neríñpimi dání amípi imóníñ nípini imóníñrini. Pí pí imóníñpi wí xegípi mimóní xfo neríñpimi dání imóníñrini. ⁴ O dñj ámá amípi síñj imónínfa nání tñorini. Dñj o tñjpi, ayí ámáyo Goríxo imóníñpi nání wía wókinfa nánirini. ⁵ Wía api sía yináññe wía ónaríná síapi wí sía uyimíxíñmaní.

6 Ámá wo —O wayí neameainí Jonoyí riniñorini. Gorixoyá xwiyíá yaní wiowáriñorini. Omí Gorixo uowárenapána 7 o ámá níní wíá apí nání aríá niwiro dñí ikwíropírí nání áwaní urimínirí nání biñinigini. 8 O ámáyo wíá wókiarñomani. Sa wíá wókiarñono nání áwaní nearimínirí biñorini.

9 Aga nepa wíá wókiarño, ayí rorini. Xwíá tíyo nání nibiríná Gorixo imóniñipi nání dñí mopírí nání wíá wókímixiñorini. 10 O xwíá tíyo ñweañána xwíarí tñí amípí tñí xío neríñipimi dání imóniñí aiwí oxí apixí mí miwómixigíawixini. 11 O ámá xegí Judayí tñí e nání úagi aiwí mumímínigíawixini. 12 E nerí aiwí ámá omí numímíníro dñí wíkwírófáyí niaíwí Gorixoyá oimónípoyinirí siñwí winiñirini. 13 Ayí niaíwí ámá emearigíá yapí imónigíamani. Apixí xirarigíá yapí imónigíamani. Ámáya dñíyo dání ení imónigíamani. Sa Gorixoyá dñíyo dání xegí niaíwíyí imónigíarini.

14 Xwiyíáoyí riniño aga ámá nimónirí xwíá tíyo nene tñí ñweañána nene seáyí e o imóniñipi aga xegí bi imóniñagi winiñwanigini. O, Gorixoyá siñíníñí émiaño xío tñí xixeni seáyí e imóniñagi winiñwanigini. Ámaéne wá ayá wí neawianarñagi winiñwanigini. Gorixo imóniñipi nepa xixeni siwá neainarñagi ení winiñwanigini. 15 O nání wayí neameainí Jono áwaní níríríná wá re rñinigini, “O nioni re rñáorini, ‘Ríwíyo binío nioni siní meñána o xámi ñweañagi nání nioni seáyí

e nimónini.’ riháorini.” rihinigini. ¹⁶ Ayí rípi nání “Ámaéne wá ayá wí neawianaríhagi wínrane Goríxo imónihípi nepa xixeni síwá neainaríhagi wínrane ehwanigini.” raríhini. O wá níneawianíríná bí onímíápi míneawianí xwapí ayá wí níneawianírí arírá ámi ámi neaíhírini. ¹⁷ Ayí rípi nánirini. Moseso Goríxoyá díní tñi hwi ikaxí nríri ríwamíhí eahí ehagi aiwi ayí Jisasi Kiraiso neaíwapíyíhípimi dání Goríxo wá neawianaríhípi nání nihíá imónirane nepa xílo imónihípi nání nihíá imónirane ehwáriní. ¹⁸ Wainá aiwi Goríxomí ámá go síhwi wínihírini? E neri aí Nwíá síhíhíhí émiaoho —O íníná xanoyá sátyo hweahorini. Nene “Xano imónihípi apíríani?” yaiwiani wíá neaókímíxíhírini.

Wayí neameahí Jono xewaního nání ríhípi nánirini.

¹⁹ Judayí wí Jerusaremí dání re níyaiwiro, “Wayí umeaiaríhí Jono ámá Goríxoyá díní tñi yeáyí neayimíxemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí raríhíwáoríani? Woríani?” níyaiwiro apaxípáníhí imónihíá wa tñi ámá Ripaiyí rínihíyí wa tñi — Ripaiowa ahí Goríxo nání rídiyowá yaríghíwámí mewegíáwamí sahí uráparíghíáwarini. Awa tñi nuro Jonomí “Goxírini?” urípoynírí urowáraná ²⁰ awa nuro omí níwímearo yaríhí “Goxírini?” wíaná o yumí bí míwí waropárí nírí “Aga nepa seararíhini.” nuríri “Nioní ámá yeáyí seayimíxemeaníá nání Goríxoyá díní tñi aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí

rariḡonimani. Kiraisoyi rariḡonimani.” urʻagi ²¹ awa yariḡ re wigʻawixini, “Joxi ayʻ o meḡanayʻ, goxiḡini? Joxi wʻa rókiamoagʻ Erijaoxirani?” urʻagʻa o “Ayʻ nionimani.” urʻagi awa “Joxi wʻa rókiamoagʻ Isirerene xwayʻ naniri ḡweaḡwáoxirani?” urʻagʻa o “Oweoi.” urʻagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónarini? Ámá none nearowárenapʻayo áwanʻi uraniri rariḡwini. Jiwanḡoxi píoi rinariḡini?” urʻagʻa ²³ o re urḡḡnigini, “Nioni wʻa rókiamoagʻ Aisaiao riḡpi tʻni xixeni ámá diḡi meḡe dáni rʻaiwá re rariḡonirini, ‘Ói Ámináo nani píranḡi wimoípoi.’ rariḡonirini.” urʻagi ²⁴ awa — Parisiowa urowárwari. ²⁵ Awa yariḡ re wigʻawixini, “Joxi ámá yeáyʻ neayimixemearʻa nani arʻowayá xwʻa piaxʻyo dáni iwiaronʻoyi rariḡwáoxi mimónipa eri wʻa rókiamoagʻ Irijaoxi mimónipa eri wʻa rókiamoagʻ nene xwayʻ naniri ḡweaḡwáoxi mimónipa eri eḡanayʻ, pí nani ámáyo wayʻ numeaiia warḡini?” urʻagʻa ²⁶ Jono re urḡḡnigini, “Nioni ámáyo wayʻ numeairʻná iniḡi tʻnini umeaiarḡonirini. E nerʻi aí seyʻné tʻni áwinimi roḡi wo soyʻné siḡwʻi mí momixʻorini. ²⁷ Ámá nioniyá rʻwʻyo bʻnʻo nani rariḡini. Ámá nioni nani ‘Wé ronḡorini.’ niaiwiarḡagʻa aí o aga seáyʻ e nimónḡagʻi nani oyá siḡwʻi sú gwʻi wikweaipaxonimani.” urḡḡnigini. ²⁸ Jono iniḡi Jodani rapáyo jʻarʻwámʻni anʻi yoʻ Betani tʻḡi e wayʻ umeaiarʻná niwimearo yariḡi api wigʻawixini.

Jisaso sip̄sip̄ r̄id̄iyowá nán̄ín̄iḡ̄ imón̄iḡ̄ enagi nán̄ir̄in̄i.

²⁹ Waȳf̄ neameain̄ḡ̄ Jono, sá weḡo Jisaso x̄fo t̄iḡ̄f̄ e nán̄i bar̄iḡ̄agi n̄iw̄in̄ir̄i re r̄iḡ̄in̄iḡin̄i, “Sip̄sip̄ miá r̄id̄iyowán̄iḡ̄f̄ ámá n̄ineneni uȳf̄n̄iḡ̄f̄ yar̄iḡ̄wápi yokwar̄im̄f̄ neain̄fa nán̄i Gor̄ixo neaiap̄iḡo iwor̄in̄i. ³⁰ O re r̄iḡ̄áor̄in̄i, ‘Ámá nion̄iyá r̄f̄w̄iyo b̄in̄fo nion̄i s̄in̄i meḡáná o ḡ̄weaaḡf̄ enagi nán̄i nion̄i seáȳf̄ e nimón̄iḡ̄or̄in̄i.’ r̄iḡ̄áor̄in̄i. ³¹ Xám̄i nion̄i en̄i ámá n̄b̄ir̄i yeáȳf̄ neayim̄ixemean̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i xwaȳf̄ nan̄ir̄i ḡ̄weaḡ̄wáom̄i mí m̄iwóm̄ix̄ipa ner̄i aiwi o nán̄i ḡ̄f̄ Is̄irer̄iyo waȳf̄ numeaiar̄iḡ̄ip̄imi dán̄i w̄f̄a urókiamóm̄in̄ir̄i b̄iḡ̄ár̄in̄i.” r̄iḡ̄in̄iḡin̄i. ³² Waȳf̄ neameain̄ḡ̄f̄ Jono Gor̄ixom̄i xewaxo w̄imeain̄ḡ̄ip̄i nán̄i m̄f̄ko nimón̄ir̄i áwan̄ḡ̄f̄ re near̄iḡ̄in̄iḡin̄i, “Nion̄i kw̄iȳf̄ Gor̄ixoyápi aḡ̄f̄nam̄i dán̄i xawiów̄f̄ yap̄i n̄iweap̄ir̄i om̄i xer̄weáaḡf̄ w̄in̄iḡ̄aniḡin̄i.” n̄inear̄ir̄i ³³ re near̄iḡ̄in̄iḡin̄i, “Xám̄i nion̄i en̄i ámá n̄b̄ir̄i yeáȳf̄ neayim̄ixemean̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i xwaȳf̄ nan̄ir̄i ḡ̄weaḡ̄wáom̄i mí m̄iwóm̄ix̄ipa ner̄i aiwi iniḡ̄f̄ t̄in̄i waȳf̄ numeaiia oun̄ir̄i n̄irowár̄enap̄iḡo re n̄ir̄iḡ̄in̄iḡin̄i, ‘Ámá jox̄i kw̄iȳf̄ n̄iweap̄ir̄i w̄imeáaḡf̄ w̄in̄ir̄fo nán̄i d̄iḡ̄f̄ re yaiw̄ir̄ix̄in̄i, ‘Ámáyo waȳf̄ numeair̄fná kw̄iȳf̄ t̄in̄i numeair̄i s̄ix̄f̄ umímon̄fo, aȳf̄ or̄fan̄i?’ yaiw̄ir̄ix̄in̄i.’ n̄ir̄iḡ̄in̄iḡin̄i. ³⁴ Gor̄ixo n̄ir̄iḡ̄ip̄i t̄in̄i x̄ix̄eni n̄iwan̄iḡ̄on̄i om̄i siḡ̄w̄f̄ n̄iw̄in̄ir̄i nán̄i nímean̄ḡ̄ip̄i nán̄i m̄f̄kon̄i ‘O n̄iaíw̄f̄ Gor̄ixoyáor̄in̄i.’ searar̄iḡ̄in̄i.” near̄iḡ̄in̄iḡin̄i.

Wiep̄isar̄iḡ̄f̄ waú waú awam̄i n̄iw̄ir̄imeáa uḡ̄f̄

nánirini.

³⁵ Wayí neameainí Jono, sá wenjo wíapí tñni xegí wiep̄sarini wau tñni nawini éf n̄rorina ³⁶ wenini éfyí wininiginini. Jisaso aní warinagi niwiniri re riniginini, “Sip̄sip̄ miá ridiyowá nani Gorixo neaiap̄no iworini.” ríagi ³⁷ wiep̄sarinowau Jono e ríagi arfá niwiri Jisasomi númi warina ³⁸ o n̄kin̄móniri wininiginini. Awaú númi barinagí niwiniri re uriniginini, “Pí yaniri númi n̄barinini?” uríagi awaú re uriḡisixini, “Rabai —Negí agap̄né n̄ririna ‘Nearéwap̄yarinoxirini.’ rarin̄wápirini. Rabai, joxi aní giwami wearinirini?” uríagi ³⁹ o re uriniginini, “Awagwí n̄biri s̄n̄wí win̄piyi.” uríagi awaú tñni nuro aní x̄fo weariniwá s̄n̄wí niwiniri rixa s̄ap̄i tñni 4:00 p.m. imoninagi nani s̄fá ayi o tñni e sá weḡawixini. ⁴⁰ Wayí neameainí Jono Jisaso nani ríagi arfá niwiri númi úfíwau w̄o Ad̄iruorini. O Saimoni Pitaomi xexir̄meáorini. ⁴¹ O xami nuri xexir̄meáo Saimono nani p̄fá ner̄i re urémeaniginini, “Yawawi áma negí Xib̄ruiyí p̄né tñni Mesaiaoyi rarin̄wáo —O áma yeáyí uyim̄xemeanfá nani ar̄owayá xw̄fá piax̄yo dani iwiaron̄oyi rarīgorini. Kiraisoyi eni rin̄jorini. Omi rixa s̄n̄wí win̄meáwi.” nurimi ⁴² niwir̄meámi Jisaso tñni e nani nuri w̄imeáaná Jisaso omi s̄n̄wí agwí niwiniri re uriniginini, “Joxi Jonomi xewaxoxi Saimonoxirini. Rina dani yof Sipasoxi —Yof ap̄i Grik̄iyí p̄né n̄ririna Pitaoyi rarīf̄ap̄irini. (Yof m̄f̄k̄ipi s̄n̄á rinini.) Yof Sipasoxi r̄ir̄p̄ráoi.” uriniginini.

Piripo tñi Nataniero tñi nánirini.

43-44 Jisaso, sá weño wíapí tñi Gariri píropenisíyo nání umínirí neríná áamá womí —O Piripoyí riniñorini. Aní yoí Betísaida dánorini. Aní apí ayí Adíruo tñi Pitao tñi ení aní apimí dánowaúrini. Jisaso Piripoyí riniñomí niwímeari “Joxí nixídei.” uríagi 45 Piripo nurí xegí áamá womí —O xegí yoí Natanieroyí riniñorini. Omí niwímeari re uriniñigini, “Áamá Moseso eníná níriri ríwamíñí earí wíá rókiamoagíáwa níro ríwamíñí earo egíto ríxa síñwí winimeáwini. O Nasaretí dání Josepomí xewaxo Jisatorini.” uríagi 46 Nataniero áamá Goríxo Isíreriyo yeáyí uyimíxemeaníá nání urowárenapíníto nání re uriniñigini, “Joxí re riyaiwiarini, ‘Nasaretí dání nene ayá síwí nearopaxí imóníñí bí imónípaxírini.’ riyaiwiarini?” uríagi Piripo re uriniñigini, “Joxí níbirí síñwí wínei.” nurimí nuri Jisaso tñí e baríná 47 o Nataniero baríñagi níwínirí o nání re riniñigini, “Isíreriyí wo áamáyo yapí bí míwíwapíyaríño iworini.” ríagi 48 Nataniero ududí níwinirí re uriniñigini, “Aríge nerí joxí nioní nání níjía imóníñí?” uríagi Jisaso re uriniñigini, “Piripo síní ríaiwá míriri pa éími joxí íkía pikínami íkwapiñíyo ñweañáná síñwí raníñigini.” uríagi 49 Nataniero re uriniñigini, “Nearéwapíyaríño xini, joxí niaíwí Goríxoyáoxírini. Isírerene negí míxí ináyoxírini.” uríagi 50 Jisaso re uriniñigini, “Nioní ‘Joxí íkía pikínami íkwapiñíyo ñweañáná síñwí raníñigini.’ ríríagi nání joxí ‘Goríxomí

xewaxoríani? níniaiwiri dñj rínikwíroarñjini? Nioni apimi seáyi e imónñj bñ yarñjagñ sñwñ nanírfárini.” nuriri ⁵¹ omi re urñjñigini, “Aga nepa seararñjini. Anñnamí dání óf ináná Gorixoyá anñnají áamá imónñjáoni tñj e nání yiri weapiri yarñjagí sñwñ winíprírfárini.” urñjñigini.

2

Aga iniğf iniğf wainf oimóniri imixñj nánirini.

¹ Sía wiyau pwéaná Gariri pñropenisíyo anj bñ xegf yoñ Kenai rññjñpimí áamá wo apíxí meaarñjagñ nání aiwá apí nimíxiro yarínná Jisasomi xínái anj ayo ñweañáná ² omi tñni xegf wiepñsarñjowami tñni urepeárfá enjagñ nání awa ení nñbñro ñweañáná re enñigini. ³ Áamá aiwá apí nání awí eánáyí iniğf wainf nñni nowáraná Jisasomi xínái re urñjñigini, “Íwe, wainf nñni ríxa nowáráoñ. Bñ sñni mñwenini.” urñjagñ ⁴ Jisaso re urñjñigini, “Ineyi, jíxi nioni pí oeniri nñrarñjini? Nioniyá enj eánñj sññani imónñniyñ rínamani.” urñjagñ ⁵ xínái áamá aiwá nñxero yanj wiaríğfáwami re urñjñigini, “O pí pí searíyí xixeni xídipoyi.” urñjagñ ⁶ Jisaso sññá tñni xwáríá sñxí imíxñññj wé wíumi dánj wo —Apí wáni wáni iwajíá nerínná 100 ritá iwajíá epaxíprini. Judayf wigf yaríğfápi tñni xixeni nerínná Gorixoyá sñwñyo dání amípi wé róníğfá imónññro igwíá wímoaríğfápa yaniri yaríğfáprini. Jisaso sñxí wé wíumi dánj wo apí wenjagñ nñwññiri ⁷ áamá aiwá yanj wiaríğfáwami re urñjñigini, “Iniğf

niwiro iwajfá nerfná magwé époyí.” uríagi awa aga iniḡḡ iwajfá neróná magwé imimí yaráná ⁸ o awamí re uríḡḡnigíni, “Xwárfá sixí tíyo dání niwiro nimeámí nuro seáyí wiaríḡḡoyíné seáyí e seaimóníḡomi miní wípoyí.” uríagi awa nimeámí nuro miní wíáná ⁹ seáyí wiaríḡḡáfawamí bosí umiearíḡo aga iniḡḡ ríxa wainí imóníḡḡḡḡḡḡ nerí —O awa iwíḡe nání majfá nerí aiwí aiwá yaní wiaríḡḡáwa níḡḡáríni. O ḡḡḡḡ nerí apíxí meaaríḡomi “Eíni.” nuríri ¹⁰ re uríḡḡnigíni, “Ámá níní iniḡḡ wainí yaní níwia nuróná re yaríḡḡáríni. Xámí awiaxíḡḡ yaní níwia núísáná ámá wainí apí ríxa nínimáná enáná naní onimíapí imóníḡḡḡḡ yaní níwia waríḡḡáríni. E yaríḡḡá enagi aiwí joxí e méini. Joxí xámí wainí naní imóníḡḡḡḡ yaní níneaiapíri aiwí wainí aga awiaxíḡḡ yómíḡḡ nímerí agwíni neaiaparíḡḡni.” uríḡḡnigíni. ¹¹ Jisaso Gariri píropenisíyo aní Kenayo níḡwearná emimí apí iwamfó níwíwapíyiríḡḡpimí dání ení eáníḡḡ xfo imóníḡḡḡḡ síwá winarfná xegí wiepísaríḡowa síḡwé níwiniro díḡḡ wíkwírogáfawixíni.

¹² E nemo aní xegí yoí Kapaneamí ríníḡḡpimí nání níwerí xegí xínái tíni xexírímeáowa tíni xegí wiepísaríḡowa tíni ení nawíni níwero e síá áríni wí wegáfawixíni.

Jisaso aní rídíyowá yaríḡḡíwámí níḡáwirí eníḡḡ níáníḡḡni.

¹³ Jisaso síá Aníḡnajo Neamúroagoí ríníḡḡyí anwí e imóníḡḡáná Jerusaremí nání níyoarí ¹⁴ aní rídíyowá yaríḡḡíwámí ákíḡáyo níḡáwirí weníḡḡ éfyí wíḡḡnigíni. Níḡwé nání wa

burimákaú b́ ero sipisiṕ b́ ero xawióẃ b́ ero yarınagáfa nıwınırı nıgẃ seniś wiarıǵáwa enı éf nınwearo yarınagáfa nıwınırı re enınıgını. ¹⁵ Sámı nımearı sıkẃá nıyírearına sipisiṕ tını burimákaú tını mıx́ x́dowárırı xiáwowamı enı mıx́ x́dowárırı nıgẃ seniś yarıǵáwayá nıgẃpı nımearı emı noyaxımorı wıǵ íkwıanẃ enı mıwiárorı nemána ¹⁶ xawióẃ b́ yarıǵáwamı mıx́ re urınınıgını, “Nımeámı úpoyı. Anđ ǵ ápoyá riwá makeŕá anıwánıđ pı nánı imıxarııđoı?” urıagı ¹⁷ xeǵ wiepısarınıowa Bıkwıyo rıwamıđ re nırınırı eánıđpı nánı dıđ wınınıgını, “Ápoxınıyá anıwámı pıránıđ érıxınırı sıḿ nıxeadıpınrıđpımı dánı mıýóyo urıkwınarıđı. nımónarıđı.” nırınırı eánıđpı nánı dıđ wınınıgını. ¹⁸ Judaý ámináowa Jıaso épı sııẃ nıwınıro mıx́ re urıǵawıxını, “Nene ‘E epaxorıanı?’ sıaiwıanı nánı emıḿ bı rıxa rıneaıwapıyarını?” urıaǵa ¹⁹ Jıaso re urınınıgını, “Soyıné anđ riwá pıneápoyı. E nerınáyı, nıonı ámı śá wıyaú wıyımı mırıḿárını.” urıagı ²⁰ Judaý ámináowa re urıǵawıxını, “None anđ riwá mırarına xwiogẃ ⁴⁶ neamúronıwárını. Joxı ananı śá wıyaú wıyımı mırıpaxoxıranı?” urıaǵa aıwı ²¹ o e nurırına ewaý ikax́ xewanıđo nánı nırırı e urınınıgını. ²² Ayınanı rıwéná Jıaso Gorıxoyá dıđıyo dánı pıý weıe dánı nıwiápınımeámána enána wiepısarınıowa ewaý ikax́ x́o anıwá nánı urınınıđpı nánı dıđ nıwınırı “Bıkwıyo x́o nánı nırınırı eánıđpı tını xwıýá x́o rınınıđpı tını neparıđı.” nıyaiwıro dıđ wıkwıroǵawıxını.

Jisaso ámá níní xwioxíyo dání yaiwiarígíápi nání nijíá imóníhí nániríní.

²³ Sía Aníñajo Neamúroagoí ríníhíyí nání aiwá imíxarígííná Jisaso síní Jerusaremi níhwearíná emímí yaríhagi ámá obaxí e hweagíáyí síhwi níwíníro omí díní níwíkwírooro apaxí mé “Oríani?” yaiwiaríhagía aiwí ²⁴ xewaního nepaxího nimónírí síhání “Oníríní.” nírírí áwaní mírowiáronínigíní. O ámá níní yarígíápi nání nijíá imóního ehagi nání áwaní mírowiáronínigíní. ²⁵ Ámá wigí yaiwiarígíápi xwioxíyo adadí níwirí nijíá imóního ehagi nání wí ámá níbíro api nání áwaní urípaxomani.

3

Jisaso tíní Nikodimaso tíní xwíyíá rínígí nániríní.

¹ Ámá wo —O xegí yoí Nikodimasoyí ríníhóriní. Gwí mónígíá yoí Parisiyí ríníhíyí woríní. Axo Judayí mehá woríní. ² O sía wíyimi áríwíyimi nurí Jisasomi níwímeari re urínínigíní, “Rabai, ‘Joxí nearéwapíyaríhí Goríxo rírowarénapíhoxí imóníhíní.’ neaimónaríní. Goríxo díní mukíkayonáná ámá wo emímí joxí yaríhípi epaxí mimóníhagi nání raríhíní.” uríagi ³ Jisaso re urínínigíní, “Aga nepa ríraríhíní. Ámá gíyí gíyí seáyími dání mewepa nerínáyí, Goríxoyá xwioxíyo wí hweapíríá meníní.” uríagi ⁴ Nikodimaso re urínínigíní, “Ámá go go ríxa xwé níwiarómáná aríge nerí ámi eweaníhoí?”

‘Ámi xináiyá agwíyo páwíáná omi ámi sɨŋɨ́ xináí xɨrɨpaxɨrɨnɨ.’ nɨrɨrɨ rɨnɨrarɨŋɨnɨ?” urɨfagɨ

⁵ Jisaso re urɨŋɨnɨgɨnɨ, “Aga nepa rɨrarɨŋɨnɨ. Ámá iniɨgɨyo dánɨ ewearɨ Gorɨxoyá kwíyɨyo dánɨ ewearɨ mepa nerɨnáyɨ, wí Gorɨxoyá xwioxɨyo nɨpáwɨrɨ ŋweapaxɨ menɨnɨ. ⁶ Xanɨyaúmɨ dánɨ xɨrarɨgɨfápɨ, ayɨ warápɨnɨrɨnɨ. Kwíyɨyo dánɨ imónarɨŋɨpɨ, ayɨ dɨŋɨ́ sɨŋɨ́ imónɨŋɨpɨrɨnɨ. ⁷ Nionɨ re rɨrɨfápɨ nánɨ, ‘Joxɨ “Gorɨxoyá xwioxɨyo ŋweáɨmɨgɨnɨ.” nɨsimónɨrɨnáyɨ wí seáyɨmɨ dánɨ ewearɨfɨpɨ nɨmúropaxɨmanɨ.’ rɨrɨfápɨ nánɨ ududɨ mɨsinɨpanɨ. ⁸ Imɨŋɨ́ yarɨŋɨpɨ nánɨ dɨŋɨ́ moɨ. Imɨŋɨ́ xegɨ́ wimónarɨŋɨmanɨ yarɨnáyɨ joxɨ ɨwɨ́ rarɨŋagɨ arɨfá nɨwɨrɨ aɨwɨ́ gɨmɨ́ dánɨ bɨfɨpɨranɨ, gɨmɨ́ nánɨ úfɨpɨranɨ, joxɨ nɨjɨfá imónarɨŋɨmanɨ. Nɨjɨfá mimónɨpa nerɨ aɨwɨ́ ‘Imɨŋɨ́ menɨnɨ.’ rɨpaxɨmanɨ. Kwíyɨ́ enɨ axɨpɨ́ imónɨnɨ. Ámá sɨŋɨ́ ewearɨnáyɨ sɨŋwɨ́ wɨnɨpaxɨ́ mimónɨŋagɨ aɨwɨ́ ‘Sɨŋɨ́ meweáyɨfɨrɨnɨ.’ rɨpaxɨ́ menɨnɨ.” urɨfagɨ

⁹ Nikodimaso re urɨŋɨnɨgɨnɨ, “Joxɨ nɨrarɨŋɨpɨ arɨge nerɨ imónɨpaxɨrɨnɨ?” urɨfagɨ ¹⁰ Jisaso re urɨŋɨnɨgɨnɨ, “Joxɨ ámɨnáyɨ negɨ́ Isɨrerene nearéwapɨyarɨŋɨ́ woxɨ enagɨ́ aɨ́ nionɨ rɨrarɨŋápɨ nánɨ majɨfá rimónɨŋɨnɨ? ¹¹ Aga nepa rɨrarɨŋɨnɨ. None nɨjɨfá imónɨŋwáyɨ́ nánɨ rɨrane sɨŋwɨ́ wɨnɨŋwáyɨ́ nánɨ áwanɨ́ rɨrane yarɨŋagwɨ́ aɨwɨ́ pɨné none rarɨŋwáyɨ́ soyɨ́né arɨkwɨ́kwɨ́ yarɨŋoɨ.

¹² Amɨpɨ́ xwɨfá rɨrɨmɨ́ imónɨŋɨ́yɨ́ nánɨ áwanɨ́ searánáyɨ soyɨ́né ‘Neparɨnɨ.’ nɨyaiwɨro dɨŋɨ́ mɨkwɨ́ropa yarɨŋagɨ́a nánɨ amɨpɨ́ anɨ́namɨ́ imónɨŋɨ́pɨ́ áwanɨ́ nɨsearɨrɨnáyɨ́, arɨge nero ‘Neparɨnɨ.’ nɨyaiwɨro dɨŋɨ́ ɨkwɨ́ropɨ́ráoɨ? ¹³ Ámá

imóniŋo —O anŋnami dáni weapŋorini. O áamá niyoní aiwi oní anŋnami nání yinŋorini. ¹⁴ Enŋiná negí arŋowa áamá dŋŋf meane nemeróná áamá weaxŋá sidŋŋf óyŋf siŋŋf upŋrŋa nání Moseso ainixŋf tŋnŋf weaxŋánŋŋf nimixŋrŋf íkŋáyo niŋwŋrárŋimáná seáyŋf e mŋeyoáŋpŋf siŋwŋf niwŋniŋŋŋpimi dáni siŋŋf ugŋawixŋni. Ainixŋf weaxŋánŋŋf imixŋniŋŋŋpŋf niŋwŋrárŋro mŋeyoagŋápa áamá imóniŋomi axŋŋf niwŋeyoapŋrŋárŋni. ¹⁵ Áamá omi dŋŋf wiŋkwŋrófá giyŋf giyŋf dŋŋf niyŋimŋŋf tŋgŋáyŋf imóniŋpŋrŋa nání omi niwŋeyoapŋrŋárŋni. ¹⁶ Ayŋf riŋŋf nánŋrŋni. Gorŋxo áamá niyoní dŋŋf siŋŋf xwapŋf ayá wí nuyiri nání xegŋf niaíwŋf siŋŋniŋŋf émiaŋŋo nene nání wŋrénapiŋŋniŋiŋni. Áamá xewaxomi dŋŋf wiŋkwŋrófá giyŋf giyŋf manŋniŋpa nero dŋŋf niyŋimŋŋf imóniŋŋŋpŋf tŋgŋáyŋf imóniŋpŋrŋa nání wŋrénapiŋŋniŋiŋni. ¹⁷ Ayŋf riŋŋf éwŋniŋiŋniŋri Gorŋxo xegŋf xewaxomi xwŋá riŋími nání uowárénapiŋŋniŋiŋni. O áamáyo xwiŋyŋfá umeárŋwŋniŋiŋniŋri muowárénapiŋŋniŋiŋni. Yeáyŋf uyimixemeanŋwŋniŋiŋniŋri uowárénapiŋŋniŋiŋni. ¹⁸ Xewaxomi dŋŋf wiŋkwŋrófá giyŋf giyŋf Gorŋxo xwiŋyŋfá umeárŋpaxŋf mimóniŋŋŋŋ. E nerŋf aiwi xewaxomi dŋŋf miwŋkwŋrófá giyŋf giyŋf Gorŋxoyá siŋŋniŋŋf émiaŋŋomi dŋŋf miwŋkwŋróarŋigŋfá enŋagi nání rixa xwiŋyŋfá umeárŋpaxŋf imóniŋŋŋŋ. ¹⁹ Sa mŋkŋf tŋyo dánŋf Gorŋxo ‘Xwiŋyŋfá tŋŋoxŋniŋŋ.’ urŋrŋf ‘Xwiŋyŋfá mayoxŋniŋŋ.’ urŋrŋf enŋárŋniŋŋ. O xwŋárŋmi ŋweagŋáyŋf e éŋriŋniŋriŋri wimónariŋŋŋpŋf wŋánŋŋŋf wókŋagi aiwi áamá wigŋf yarŋigŋáŋŋf siŋŋniŋŋf imóniŋŋŋf enŋagi nání wŋfá ókiŋŋŋpŋf nání miwŋimóniŋpa nerŋf sŋfá yinŋŋŋŋŋpŋf nání wimónariŋŋŋrŋniŋŋ. ²⁰ Ayŋf riŋŋf

nání áamá sipíni yarigfáyí níní wfá ókinfpí nání aga miwimóní sfá yinfpí nání wimónarinfíni. Wigí yarigfápi wfá ókímixinanigíní wfá ókiye nání barigfámani. ²¹ E neri aiwi áamá yadiminfí yarigfá gíyí gíyí Goríxo wimónarinfí oemíní arfá níwiri yarinfí síjání oimóní wfá ókiye nání ananí barigfáriní.” urinfíni.

Wayí umeainfí Jono Jisaso nání rinfí náníni.

²² E nemáná Jisaso tñí wiepísariñowa tñí Judia piropenisíyo nání nuro wí e awa tñí nawíní niñwearóná á máyo wayí numeaiá waríná ²³ wayí neameainfí Jono añí yoí Inoniyí rininfími —Añí api Serimi dání añwi eríní. Jono añí apimi niñwearíná e iniigí obaxí wearíje enagi nání o ení áamá bímíarigfáyo wayí numeaiá waríná ²⁴ —Íná Jono síní gwí añíyo miñwiráriníní. ²⁵ Íná Jono xfo xegí wiepísariñowa re egfawixíní. Níwiápnímearo wigí Judayí wo tñí xwíyá nírinóná Goríxoyá síjwíyo dání naní imónaníro nání iniigíyo igfá eánarigfápi nání xwíyá xímíximí níniro ²⁶ e nemowa wayí neameainfí Jono tñí e nání nuro re urígfawixíní, “Nearéwapíyarínoxíní, á má joxí tñí iniigí Jodani rapáyo jfáritwámíni ñweagfí —O joxí áwanfí nearíñoríní. O re yaríní. Á máyo wayí numeaiá waríní. E yaríná oxí apíxí níaiwí níní o tñí e nání waríñoi.” uríagfá ²⁷ wayí neameainfí Jono re uríniñíni, “Á má wigí díñíyo dání seáyí e imónarigfámani. Añínamí ñweaño ‘Á má o e neri seáyí e oimóníni.’ miyaiwipa nerínáyí, wí e neri seáyí e imónípaxímani.

28 Xámi nioni áwanj re seararinjagi arfá nigfáriní, ‘Nioni Kiraisoní, áma yeáyf seayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxfo dání iwiaronfoyf rarigfonimaní. Omí xámi umeáwiniginirí nirowárenapinjoniríní.’ seararinjagi ríxa arfá nigfáriní.” nurírí 29 ewayf xwíyfa bí rípi uríjiniginí, “Apíxí nwírárfoyf ayf apíxí oyáiríní. Apf wáf wiinoyáímaní. E nerí aiwí o damí dání éf nírorí apíxí meáo yayf yarínjagi arfá níwiríná xfo ení yayf seáyimí dání yarínjiríní. Ayínání dínj nífá níninírí bí onímíapí míninaríníní. 30 Nioni ríxa yfwf nimóga warfná xewaníño niwiarorí aga nepa néra nuníñoí.” nurírí 31 ámi re uríjiniginí, “Áma eramí dáño áma níyoní seáyí e wimóníñoríní. Áma xwfa rírímí dánóní aga áma imónírí amípí xwfa tfo dánj nání rírí yaríñaoníríní. E nerínjf aiwí anjnamí dáño aga níyoní seáyí e wimóníní. 32 Xewaníño anjnamí dání síjwfw winírí arfá wirí enjyf nání ámáyo áwanj nura warínjagi aiwí wí o áwanj raríjfpí mumímíñaríñoí. 33 E seararínjagi aiwí áma áwanj o raríjfpí arfá níwirí ‘Neparíní.’ yaiwífa gíyf gíyf réníj raríñoí, ‘Neparíní. Goríxo xfo raríjfpí tñní xixení yaríñoríní.’ raríñoí. 34 Ayf rípi náníríní. Áma Goríxo uowárenapíñomí xewaníñojá kwíyf ayíkwf míwinj enagi nání xfoyá xwíyfa níra waríñoríní. 35 Xano xewaxomí dínj síxí nuyírí amípí nñní fáníjfi wíepfxíniasíjfiríní. 36 Áma xewaxomí dínj wíkwíroarígfá gíyf gíyf dínj níymínjfi imóníjfpí tfgíáyfiríní. E nerí aiwí xewaxomí aríkwíkwf wíarígfáyo dínj níymínjfi imóníjfpí wímeanfa

menini. Wikí Gorixo ámá ayo wónariñpí aninñ
wikwímonfárini.” urinñiginí.

4

*Jisaso tñni Samariayí apixí wí tñni xwiýá
rinñigí nánirini.*

¹⁻³ Parisiowa aría re wigíawixini, “Jisaso
wiepísarinñyí imixiri wayí umeairi yaríná oyáyí
wayí umeaiarinñí Jonoyá wiepísarinñyo rixa
wiárí múroarinñoi.” aría e wíagía aiwi Jisaso
xewaninño ámáyo wayí umeaiarinñagi marfái, sa
xegí wiepísarinñowa wayí umeaiarinñagía nání
Parisiowa aría e wigíawixini. Áminá Jisaso
Parisiowa aría e wíía enñagi nání nñjía nimóniri
ámí Gariri píropenisíyo nání uminiri nání
Judia píropenisíyo pñni nñwiárimí nurí ⁴ “Aga
Samariayí anñ tñimaní ouminí.” nñyaiwimo
imaní nuríná ⁵ Samariayí anñ bí xegí yoí Saikaí
rinñinñpí —Anñ apí xwíá enñíná Jekopo xewaxo
Josepomi winñpí tññ e anwí erini. ⁶ Míniñwí
Jekopo iniñgí iwíná nání rípiñwá erini. Anñ
apí tñe nñrémómáná sogwí áwini e nñweanáná anñ
éí nání enñ saminñí uwéagi iniñgí nání míniñwí
rípiñinñwá tññ e sá nññweari ⁷⁻⁸ wiepísarinñowa
aiwá bí yaníro nání anñ apimí nání rixa numáná
enáná Samariayí apixí wí iniñgí iwiminiñri
barinñagi nñwiniri re urinñiginí, “Iniñgí iwíñpí
bí onimini.” urñagi ⁹ í re urinñiginí, “Aríge
simónfagi joxí ‘Iniñgí bí niapeí.’ nñrarinñini? Joxí
Judayí woxiriñni. Níini Samariayí apixí winí
enñagi nání rñrarinñini.” —Judayí Samariayí tñni
wí kumixinaríngíá menñagi nání í e urñagi ¹⁰ Jisaso

re ur̄iṅṅinigiṅi, “Jíxi Gor̄ixo ámáyo an̄fá wiar̄iṅṅiṅp̄i nán̄i niṅfá imón̄iri nion̄i ‘Iniṅṅí b̄i niapei.’ r̄ir̄fáon̄i nán̄i niṅfá imón̄iri ner̄i s̄iṅwir̄iȳf, jíxi yar̄iṅṅí níáná nion̄i iniṅṅí d̄iṅṅí s̄iṅṅí sieweapax̄f imón̄iṅṅí b̄i siap̄im̄in̄iri éár̄in̄i.” ur̄fagi ¹¹ í re ur̄iṅṅinigiṅi, “Ám̄ináox̄in̄i, iniṅṅí aȳf ná m̄f̄m̄i r̄iwon̄i. Iniṅṅí iwir̄i nán̄i en̄i m̄+max̄ir̄iṅaḡi nán̄i iniṅṅí iwir̄i mimón̄iṅṅin̄i. Aȳnán̄i jox̄i iniṅṅí d̄iṅṅí s̄iṅṅí eweapax̄f imón̄iṅṅiṅp̄i ge iwir̄f̄in̄i? ¹² Jox̄i ‘Neḡf ar̄fo Jekopom̄i —O m̄in̄iṅw̄f r̄iwá n̄ir̄ip̄ir̄i iniṅṅí xewan̄iṅo n̄iri xewaxowa n̄iro xeḡf sip̄isip̄f bur̄m̄ákaū am̄ip̄í n̄iro en̄or̄in̄i. Om̄i anan̄i wiár̄f m̄uroṅáon̄ir̄in̄i.’ r̄iyaiwinar̄iṅṅin̄i?” ur̄fagi ¹³ Jisaso re ur̄iṅṅinigiṅi, “Ámá iniṅṅí r̄iwám̄i n̄fá ḡiȳf ḡiȳf n̄f̄n̄i ám̄i iniṅṅí nán̄i winayin̄f̄ar̄in̄i. ¹⁴ E ner̄i aiwi ámá iniṅṅí nion̄i wíápi n̄fá ḡiȳf ḡiȳf ám̄i iniṅṅí nán̄i winayin̄fá men̄in̄i. Aȳf r̄ip̄i nán̄ir̄in̄i. Iniṅṅí nion̄i m̄in̄i wíápi ámá xwiox̄fyo iniṅṅí s̄m̄iṅṅí meaar̄iṅe dán̄i úr̄úr̄im̄f yar̄iṅṅipán̄iṅṅí nimón̄iri d̄iṅṅí n̄iȳm̄iṅṅí imón̄iṅṅiṅp̄i ín̄iná ṅweap̄f̄r̄fá nán̄i wim̄ix̄in̄f̄ar̄in̄i.” ur̄fagi ¹⁵ ap̄ix̄í re ur̄iṅṅinigiṅi, “Ám̄ináox̄in̄i, niún̄i ám̄i gw̄f̄n̄f yeáȳf m̄inipa oen̄iri iniṅṅí jox̄i rar̄iṅṅiṅp̄i niapei. Iniṅṅí iwim̄in̄iri m̄ib̄ipa em̄fá nán̄i en̄i niapei.” ur̄fagi ¹⁶ o re ur̄iṅṅinigiṅi, “Jíxi nur̄i d̄ix̄f oxom̄i n̄iwir̄imeám̄i re nán̄i b̄f̄piȳf.” ur̄fagi ¹⁷ ap̄ix̄í re ur̄iṅṅinigiṅi, “Ox̄f maȳin̄ir̄in̄i.” ur̄fagi Jisaso re ur̄iṅṅinigiṅi, “Jíxi ‘Ox̄f maȳin̄ir̄in̄i.’ n̄irar̄iṅṅiṅp̄i x̄ixen̄i n̄irar̄iṅṅin̄i. ¹⁸ Aȳf r̄ip̄i nán̄ir̄in̄i. Jíxi ox̄f wé b̄i n̄ip̄in̄i r̄imeaḡíx̄ir̄in̄i. Jíxi ámá agw̄f meán̄iṅo d̄ix̄f oxo men̄aḡi nán̄i x̄ixen̄i nepa n̄irar̄iṅṅin̄i.” ur̄fagi ¹⁹ ap̄ix̄í re

urɪŋɪnigɪnɪ, “Ámɪnáoxɪnɪ, ‘Joxɪ e nɪrarɪŋagɪ nánɪ wɪá rókiamoarɪgɪfá woxɪrɪfani?’ nimónarɪnɪ.” nurɪrɪ ²⁰ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Enɪná negɪ arɪfowa Gorɪxomɪ yarɪŋɪ wɪro yayɪ wɪro yanɪro nánɪ dɪwɪ rɪpimɪ nánɪ bagɪárɪnɪ. E nerɪ aɪwɪ Judayɪné re rarɪgɪárɪnɪ, ‘Wɪ e marɪfá, sa Jerusaremɪ dánɪnɪ yayɪ nɪwɪrɪná ayɪ apánɪ yarɪŋoɪ.’ rarɪgɪárɪnɪ.” urɪfagɪ ²¹ Jisaso re urɪŋɪnigɪnɪ, “Ineyɪ, píranɪŋɪ arɪfá nɪ. Sɪfá wɪyɪ dɪwɪ rɪpimɪ dánɪranɪ, Jerusaremɪ dánɪranɪ, ápo Gorɪxomɪ yayɪ mɪwɪpɪrɪfá nánɪ parɪmonɪárɪnɪ. ²² Seyɪné yayɪ wɪarɪgɪfó arɪgɪnɪŋɪ imónɪŋɪpɪ nánɪ majɪfá imónɪŋoɪ. E nerɪ aɪwɪ yayɪ wɪarɪŋwáo arɪgɪnɪŋɪ imónɪŋɪpɪ nánɪ Judayene nɪjɪárɪnɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Gorɪxo ámáyo yeáyɪ uyimɪxemeámɪnɪrɪ yarɪŋɪpɪ gwɪ Judayene imónɪŋwárɪmɪ dánɪ yarɪŋɪ enagɪ nánɪ o, yayɪ wɪarɪŋwáo nene nɪjɪárɪnɪ. ²³ E nɪrɪrɪrɪ aɪwɪ sɪfá ámá e nero yayɪ nɪrɪxɪnɪrɪ wimónarɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ wɪarɪgɪfáyɪ ápo Gorɪxomɪ xegɪ kwɪyɪyo dánɪ yayɪ wɪro xɪxenɪ xɪfó imónɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ nɪmoro yayɪ wɪro wɪpɪrɪfɪ rɪxa aŋwɪ e nerɪ rɪxa parɪmonɪoɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Ámá xɪfó nánɪ e nero yarɪgɪfáyɪ nionɪ gɪ yayɪ nɪarɪgɪfáyɪ imónɪrɪxɪnɪrɪ wimónarɪŋɪ enagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. ²⁴ Gorɪxo kwɪyɪnɪ enorɪnɪ. Ayɪnánɪ omɪ yayɪ wɪarɪgɪfáyɪ xegɪ bɪ epaxɪmanɪ. Sa kwɪyɪyo dánɪ yayɪ wɪro xɪxenɪ xɪfó imónɪŋɪpɪ nánɪ nepa dɪŋɪ nɪmoro yayɪ wɪro epaxɪrɪnɪ.” urɪfagɪ ²⁵ apɪxɪ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Mesaiáo —Ámá Gorɪxo yeáyɪ neayimɪxemeanɪfá nánɪ arɪfowayá xwɪfá piaxɪyo dánɪ iwɪaronɪoyɪ rarɪŋwáorɪnɪ. O ámá nimónɪrɪ bɪnɪfápɪ nánɪ nɪnɪ nɪjɪárɪnɪ.”

O nibiríná amípi níní áwanj nearínfáriní.” urfagi ²⁶ Jisaso re uriniginí, “Oyi, jíxi tñi xwiyfá rinarigwí ronriní.” uriniginí. ²⁷ E uraríná xegí wiepisariñowa, anj jíapimi nání úfáwa ámi nibiro weniní éfáyí winigfawixini. Apixí wí tñi xwiyfá rinarinagí niwiniro ududí nero aiwí wo niwiápínimeari xwiyfá bi re muriniginí, “Joxi pí urápmínirí urarininí? Pí nání í tñi xwiyfá rinariní?” murípa éaná ²⁸ apixí xwárfá sixí e nitimí anj jíapimi nání nurí ámáyo re uriniginí, ²⁹ “Ámá niíní eníná dání néra binápi nípini nání áwanj nrarinomi nurane sinwí owinaneyi. O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwífa piaxíyo dání iwiaronfoyi rarinwáo menraní?” urémeáaná ³⁰ ayí anjipimi pñi niwiárimí Jisasomi sinwí winfe nání ugfawixini.

³¹ Wiepisariñowa apixí ámáyo wirimeáminirí úaná “Nearéwapiyarinixini, aiwá bi nei.” urarinagí aí ³² o re uriniginí, “Aiwá nímí nání soyiné majfápi tñáonriní.” urfagi ³³ wiepisariñowa nepa aiwá nání neararinirí re rinigfawixini, “None jfami úaná ámá wo nibiri aiwá níní nání mñi rfa winoi?” rinaríná ³⁴ Jisaso re uriniginí, “Nioni nirowárenapiño e éwiniginirí wimónarinípi eri xfo ‘Joxi e éirixini.’ nirinípi xixeni yárirí nerfnáyí, ayí gí aiwáiní imónini. ³⁵ Seyiné ewayí xwiyfá rípi mirípa yarigfáriní, ‘Emá waú waú sinriní. Ríxa múróaná aiwá mianfwarini.’ mirípa yarigfáraní? Seyiné e niriwo aiwí nioni re searariní, ‘Niwiápínimearo omíníyo mñi

míni weníjé emiamópoyi. Aiwá ríxa yóf nerí mipaxí imónini. ³⁶ Agwi aiwá miaríjé go go omíjé neríná xegí éfpí nání nígwí nímeari ayí díjé níyímijí imónipírfa nání ríxa yarini. Aiwá íwíá uraríjé tñni miaríjé tñni nawíni níwaúni yayí episi nání e yarini. ³⁷ Xwíyíá seyíné re rarígápi, ‘Wo íwíá uríri wo mirí yarígáriní.’ rarígápi, ayí nioní ríríápi tñni xixeni rini. ³⁸ Nioní gí seaiepisaríjéoyíné, aiwá soyíné íwíá murígápi mipírí nání searowáríjériní. Soyíné aiwá wa íwíá urígápi nímiróná awa aníjé miní egíápi miaríjéoti.” uríjéinigini.

³⁹ Samariayí, aní jíapimi dáníyí apíxí áwaní re uríagi “Ámáo níni enína dání néra bíjépi nípiní nání áwaní níríjéoti.” uríí enagi nání obaxí o nání díjé níwíkwíroro nání ⁴⁰ níbiro níwímearoná nene tñni onweaneyíniro yaríjé wíagi o sía wíyáú e weníinigini. ⁴¹ Ámá obaxí wíni wíni ení xwíyíá o raríjépi aríá níwiro nání díjé níwíkwíroro ⁴² apíxími re nura ugíawixíni, “Jíxi nearíípi aríá níwirane nánini omí díjé níwíkwíroaríjéwini. Newaníjéne ení o xwíyíá raríjéagi aríá níwirane ríxa níjéá nímonírí re yaiwiaríjéwini, ‘Ámá níyoní yeáyí uyimíxemeámíánírí bíjéoríani?’ yaiwiaríjéwini.” urígíawixíni.

Gapímaní woyá niaíwomi naní imíxíjé nániríni.

⁴³ Sía wíyáú wení aní apimi pñni níwíárimí Gariri píropenísíyo nání uníinigini. ⁴⁴ Jisaso xewaníjé re ríjé enagi nání, “Wíá rókiamoaríjé

gomi áamá xegí aní e dáníyí wé íkwianwíyo unjwírárígrání? Oweoi.” ríño enagi nání ámi Gariri píropenisíyo nání unjínigíni. ⁴⁵ Ayínání Gariri píropenisíyo rémóáná Gariri nweáyí ení aiwá sáá Anínajo Múroagíyi nání Jerusaremíyo nání níyiro níñwearóná amípí xfo yarínípi wínígrá enagi nání wigí aníyo rémóáná umímínígráwixíni.

⁴⁶ Jisaso Gariri píropenisíyo aní Kená ríníñe —E xámi aga inígrá aí wainí imíxíñí eríni. E nírémorí nweañáná gapímaní wo xegí íwo símíxí nerí aní yoí Kapaneamíyo nweañáná ⁴⁷ xano arfá re winínigíni, “Jisaso Judia píropenisíyo píni níwiárimí níbirí Gariri píropenisí tíyómíni rémónapíñoi.” rarínagí arfá e níwirí Jisaso tíñí e nání níyapírí xegí níaiwo ríxa nípémínírí anwí ayo enagi nání o níweapírí grá íwomí naní oimíxínírí yaríní wíagi ⁴⁸ Jisaso re urínigíni, “Seyíné nioní emímí mepa erí amípí ayá ríwamónípaxí mepa erí yarínagí nínánírnáyí, wí díní níkwíropíríméoi.” uríagi ⁴⁹ gapímano re urínigíni, “Ámínáoxíni, grá íwo penígínírí joxí aníni weapei.” uríagi ⁵⁰ Jisaso re urínigíni, “Díxí aní uí. Díxí íwo síñí uníñoi.” uríagi o xwíyíá Jisaso urípi “Neparíni.” níyaiwirí díní níkwírorí xegí aní e nání nurí nurí ⁵¹ óf e sá wenjo wíápi tíni síni ófyo waríná xegí xínáiwáníñí nímoníro omíñí wíiarígráwa óf e órórí níniro re urígráwixíni, “Díxí íwo ríxa síñí únigíni.” uríagí ⁵² o yaríní re winínigíni, “Gíná naní imónínigíni?” uríagi awa re urígráwixíni, “Agíná 1:00 p.m.

imónáná wará ríá pírf píni wiárfínigini.” urfagfa ⁵³ xano re yaiwiñiniginí, “Agíná Jisaso ‘Dixí iwo síñf unñoi.’ nírfíná símíxí píni wiárfárfani?” níyiwiri xíomi díñf níwíkwírorí xegí íwíaxé eni díñf wíkwírogíawixini. ⁵⁴ Jisaso Judia píropenisíyo píni níwiárfimi ámi Gariri píropenisíyo nimeríná emimí ámi bí apí enñiginí.

5

Síkwí ikí ení womí naní imíxíñf nánirini.

¹ Jisaso e nemo níñweañsáná Judayí wígf yarígfápa Goríxo nání díñf moaníro aiwá Jerusalemíyo imíxaríná o e nání níyoari níré mómáná ² —Jerusalemíyo ákíñá íwí wíyi Sípsípíyí ríñíñfíyí tñf e ipí wá Xibíruyí píné tñf xegí yoí Betesaidaí ríñíñfíwá e ríwónfíwárfini. Mídímídáni ríwíyí nání añf wiámfó wé wú míriniñerini. ³ Añf wiámfó wé bí apí míriniñe ámá símíxí yarígfáyí tñf síñwí supárfígfáyí tñf síkwí ikí egíáyí tñf síkwí wé kíriñf egíáyí tñf ayí obaxí e níñwearo [iniígf yaromí éfpí síñwí owínaneyiniri ñweaarígférfini. ⁴ Wainí wainá añfnají Goríxoyá wo níweri ipíwami yaromí méáná ámá símíxí tífígfáyí go go xámi páwíáná xegí wará naní imónaríñf enagi nání ñweaarígférfini.] ⁵ Jisaso e níré mori ámá e ñweaarígfáyí wo —O xegí símíxífpí yaríná xwíogwí 38 múronorini. ⁶ O e wenagi síñwí níwíniñf “Símíxí eníná dání néra bíñoríani?” níyiwiri níjía e nímoniri nání re uríñiniginí, “Joxí ‘Naní oimónimíni.’ rísimónarini?”

urʻagɨ 7 simixoxe re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Ámá roxɨnɨ, ipíwá yaromí éáná ámá ipíyo nɨnɨmearɨ nɨwárɨpɨrɨ nánɨ mayonɨrɨnɨ. Nɨwanɨɨonɨ nɨwiápɨnɨmeámɨ nurɨ páwɨmɨnɨrɨ yarɨná ámá wa xámɨ páwɨarɨgɨárɨnɨ.” urʻagɨ 8 Jisaso re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Nɨwiápɨnɨmearɨ dɨxɨ íkwɨarɨwɨ nɨxoperɨ nɨmeámɨ uɨ.” uráná re enɨɨnɨgɨnɨ. 9 Nanɨ nimónɨrɨ xegɨ íkwɨarɨwɨ nɨmeámɨ anɨ urɨɨɨnɨgɨnɨ.

Sfá ayi Sabarʻfá ayimɨrɨnɨ. 10 Ayɨnánɨ Judayɨ ámnáowa nanɨ imónɨomɨ re urɨgɨfawɨxɨnɨ, “Sabarʻáyimɨ enagɨ nánɨ dɨxɨ íkwɨarɨwɨ xe nɨmeámɨ ounɨrɨ sɨɨwɨ ranɨpaxɨ mimónɨɨwɨnɨ. Nɨwɨárɨnɨ.” urʻagɨfá aɨ 11 o re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Ámá nɨonɨ nanɨ nimixɨfo, o ‘Dɨxɨ íkwɨarɨwɨ nɨmeámɨ uɨ.’ nɨrʻagɨ nɨmeámɨ warɨɨnɨ.” urʻagɨ 12 awa yarɨɨɨ re wɨgɨfawɨxɨnɨ, “‘Dɨxɨ íkwɨarɨwɨ nɨmeámɨ uɨ.’ go rɨrɨɨɨoi?” yarɨɨɨ e wɨagɨfá aɨ 13 ámá o xɨomɨ nanɨ wɨmɨxɨfo nánɨ nɨjɨfá mimónɨpa nerɨ nánɨ áwanɨ urɨpaxɨ mimónɨɨnɨgɨnɨ. Ayɨ rɨpɨ nánɨrɨnɨ. Jisaso ámá e epɨroyɨ egɨfáyo áwɨnɨmɨ dakwɨagɨ nánɨrɨnɨ.

14 E nemáná enáná Jisaso ámá o anɨ rɨdɨyowá yarɨgɨfawɨmɨ ronagɨ nɨwɨnɨrɨ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Arʻfá nɨ. Simixɨ joxɨ yarɨɨɨpɨ rɨxa nanɨ imónɨnɨgɨnɨ. ‘Xámɨ sípɨmɨ ámɨ bɨ wɨarɨ múronɨɨpɨ sinɨgɨnɨrɨ nánɨ íwɨ ámɨ mepa éɨrɨxɨnɨ.’ rɨrarɨɨnɨ.” uráná 15 o nurɨ Judayɨ ámnáowamɨ Jisaso nánɨ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Nanɨ nimixɨfo, ayɨ orɨnɨ.” urʻagɨ nánɨ 16 Jisaso Sabarʻfáyo omɨ nanɨ wɨmɨxɨfɨ enagɨ nánɨ awa “Rɨrɨxɨnɨí wɨkárɨwanɨgɨnɨ.” nɨyaiwɨro iwamɨfo e wɨanɨro egɨfawɨxɨnɨ. 17 E wɨanɨro éagɨfá aɨwɨ

Jisaso re uriniginini, “Amipi gi apo bi pini m-wiarani aninini minini nera binipini nionini eni axipi e nerini amayo arirani wiarinini.” urinini nani
 18 Judayini aminawowa rixa mekaxini numero “Omi pikiwanginini.” rinigininini. O “Sabariayo nininini.” rinigininini niwianinini eninini marinini, xewaninini Gorixo nani “Gi aporinini.” nininini ayini reninini riniyini, “Nionini Gorixo tinini xixenini imoninini.” eninini riniyini nani eni e rinigininini.

“Apo amipi faninini niepxiniasinini.” urinini nani.

19 Ayinani Jisaso niwianinini mearini “Xaminonini bi oseariminini.” nininini xewaninini nani re uriniginini, “Aga nepa seararinini. Xewaxo xegini dininini dani amipi wi epaxini meninini. Xano yarininini sinini niwianinini apinini yarininini. Pi pi xano yarininini xewaxo eni axipi e yarininini. 20 Ayini ripini nani seararinini. Xano xewaxomini dinini sinini nuyirinini amipi xio yarininini sinini wianinini. Soyine ududini epinini nani emininini xewaxo agwini yarininini seayini e imoninini bi ewinigininini wiepininini. 21 Xano ama pininini amini sinini nininini dinini sinini umoininini xewaxo eni xio xegini dininini dani ama xio wimonarininini ananini dinini sinini umoininini. 22 Ripini eni xano ama womini xwiyini umearininini. Xewaxo ama ninonini xwiyini mearinigininini winini enagini nani onini xwiyini mearininini. 23 Ama ninini xanomini we ikwianinini unwianinini xewaxomini eni axipi e eninini ama ninonini xwiyini mearinigininini

m+ni wiñ+r+ni. Ámá xewaxomi wé íkwiañwíyo muñwiráripa yarigfáyf xano, urowárenap+ñomi eni wé íkwiañwíyo muñwirárarigfár+ni.” nur+r+
²⁴ re ur+ñ+nig+ni, “Aga nepa searar+ñ+ni. Ámá xwiyfá nioni rar+ñápi arfá niro nioni nirowárenap+ñomi d+ñf wíkwíroro éfá g+yf g+yf r+xa d+ñf niy+m+ñf imón+ñ+pi tfgfáyf+r+ni. Wí xwiyfá meár+n+p+rfa nán+ mimón+ñ+oi. S+n+ óf pearigfáyim+ni m+war+ñ+oi. D+ñf niy+m+ñf imón+ñ+íná ñweapf+rfa yim+ni war+ñ+oi.” nur+r+
²⁵ re ur+ñ+nig+ni, “Aga nepa searar+ñ+ni. Sfá ámá piy+n+ñf imón+gáyf mañf Gor+xomi xewaxoyá arfá niwiro xfd+p+rfyi r+xa añwi e ner+ r+xa par+mon+oi. Ámá arfá niwiro xixen+ éfáyf d+ñf niy+m+ñf imón+ñ+pi ín+na ñweapf+rfa nán+ meapf+r+oi. ²⁶ Ayf r+pi nán+r+ni. Xano d+ñf niy+m+ñf imón+ñ+pi mfkf tñjo nimón+r+ni ámá xfo wimónar+ñ+yo wiar+ñ+pa xewaxo eni d+ñf niy+m+ñf imón+ñ+pi mfkf tñjo oimón+r+ni wiñ+r+ni. ²⁷ R+pi eni xewaxo ámá imón+ñ+oi enagi nán+ anan+ ámá niyon+ mí ómóm+ximf winfa nán+ eni imón+w+n+g+n+r+ni fán+ñf wiep+xfnias+ñ+r+ni. ²⁸ Nion+ searfápi nán+ d+ñf ududf m+seain+pan+. Ayf r+pi nán+ searar+ñ+ni. Sfá ámá xwáripáyo wegfa nfn+yf xewaxoyá mañf ráná arfá niwiro wiápn+meapf+rfa yim+ni añwi e nimóga bar+ñ+agi nán+ searar+ñ+ni. ²⁹ Arfá niwiro xwáripáyo dán+ niwiápn+mearóná nañf yarigfáyf d+ñf niy+m+ñf imón+ñ+pi ín+na píran+ñf ñweapf+rfa nán+ mearo sipí yarigfáyf xwiyfá meár+n+iro epf+r+r+ni. ³⁰ Niwan+ñ+on+ gf d+ñ+yo dán+ am+pi wí epaxf mimón+ñ+ni. Apomi arfá wiar+ñ+api tñni

xixeni ámáyo xwiyfá umearariñárini. Nioni gí nimónariñípi mixídipa neri nirowárenapiño wimónariñípi ni xídiri nání ámáyo xwiyfá numearirfná xixeni ayo umearariñárini.” uriniñigini.

Jisaso nání áwanj rígfá nánirini.

³¹ Ámi re uriniñigini, “Soyfné diñj re niaiwiariñagfa aiwi, ‘Xewaninjo nání áwanj nearáná “Neparini.” wiaiwipaxí menini.’ niaiwiariñagfa aiwi ³² ámi wo nioni nání áwanj searariñíriní. Nioni nání ni searirfná ‘Ayí neparini.’ yaiwipaxíriní.” nuriri ³³ re uriniñigini, “Xámi segí wami wayí neameainj Jono tñimini uowáraná o nioni nání áwanj ni searirfná nepaxinj imóniñípi tñini xixeni seariniñigini. ³⁴ Soyfné re riseaimónarini, ‘Xewaninjo nání áwanj rinariñípi aga áma wí rarígfápimi dání sopinj ononiri rariñi.’ riseaimónarini? Oweoi, seyfné Gorixo yeáy seayimixemeanfa nání wayí neameainj Jono nioni nání seariniñípi mñj nirori searariñini. ³⁵ O uyíwí ápiáwí weariniñípaninj neri ámáyo wíá okimixarfná soyfné xegí xwiyfá uyíwí wíáninj imóniñáná yayí axínáni egíawixini. ³⁶ O nioni nání áwanj ni searíagi aiwi nioni nání áwanjñinj searipaxí imóninj bi omi seáy e wimónini. Emimí amipi gí ápo e epaxí imóníwiniñiginiñi niapiniñípi nání rariñini. Nioni emimí ni seairfná api nioni nání áwanj réniñj searariñíriní, ‘Xegí xano uowárenapiñorini.’ éniñj searariñíriní. ³⁷ Gí ápo, nioni nirowárenapiño eni nioni nání ríxa áwanj seariniñíriní. Omi soyfné

aríá bi wiro xíto imóniñipi siñwí bi winiro megíarini. ³⁸ Xwiýfá xíto seariñyí segí xwioxíyo míwenini. Ayináni áamá o nirowárenapiñoni ñiñí mñikwíroñoi. ³⁹ Soyíné ñiñí niyimñiñí imóniñipi meáwanigñiro Gorixoyá Bìkwíyo fá roro pariro yarigíarini. Ríwamñí ayo niriñiri eániñipi nioni nani áwaní riniñagi aí ⁴⁰ soyíné ñiñí niyimñiñí imóniñipi tígíáyí imónipírá nani nioni tíamini mibipaxí seaimónarini.” nuriñi ⁴¹ re uriñiniginí, “Nioni áamá weyí nimérixiniñi biñáoni meñagi aiwi ⁴² nioni soyíné nani niñíarini. Soyíné Gorixomi ñiñí siñí uyarigíoyínémani. ⁴³ Nioni gí ñiñíyo dani biñáonimani. Gí ápo niniñirípari nirowárenapiñoni aiwi soyíné mñimimñinarinoi. Áamá wo xíto xegí ñiñíyo dani bánáyí, anani numimñipaxoyínerini. ⁴⁴ Soyíné áamá weyí oneamépoyiniñi ero Gorixo —Oni ñwíá imóniñorini. O weyí oneameniri xíto wimónariñipi mñixíñipa ero yarigíoyíné, soyíné siñi e neróna arige nero ñiñí ñikwíropíráoi? Oweoi!” nuriñi ⁴⁵ re uriñiniginí, “Nioni nani re mñiaiwipa époyí, ‘Xanoyá siñwíyo dani nene xwiýfá neaxekwímoníarini.’ mñiaiwipa époyí. Áamá seyíné seaxekwímoníto, ayí Mosesorini. Soyíné omi ñiñí niwikwímóa nuro re yaiwiarigíarini, ‘O arírá neainíarini.’ yaiwiarigíarini. ⁴⁶ Amipí Moseso niriñi eañipi ñiñí ñikwíroro siñwiriýí, nioni nani niriñi eañí eñagi nani nioni eni ñiñí ñikwíroaniro egíarini. ⁴⁷ E neri aí xíto niriñi eañipi nani ñiñí mñikwíropa yarigíoyíné, soyíné arige nero

xwiyfá nioniyápi eni diñf íkwíropf ráoi? Oweoi wí e epaxí menini.” uriniginini.

6

Jisaso oxí 5,000 awí eánigfáyo aiwá mñni winñf nánirini.

¹ Jisaso e nurárimo neméśáná ipí Gariri rñññf wámi —Ipí awá xegí yoí ámi bi Taibiriasiyí rñññf wárinini. Awámi jfárwámi dáni náni nurí ñweañáná ² áma obaxí emimí xfo simixf yarigfáyo wiarññfpi sñwí ñwiga nuro náni epfroyí nero omi númi uxídaríná ³⁻⁴ sfá Judayf aiwá Anñnajo Neamúroagoi rñññfyi náni imixipfíri ríxa añwi e imónññáná Jisaso dfwíyo náni ñyiri xegí wiepřsarñnowa tñni e éf ññwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sñwí anífyf winññiginini. Áma aga ayá wí epfroyí nero xfo tñmñni bñmiarññagfa ñwññrñi xfo enfpñi náni ññfá ñimónñri aiwí re yaiwinñiginini, “Gí wiepřsarñná Piripo nepa eñf neánñri diñf ríá ñíkwíroni? Iwamfó owíwapiyimñni.” ñyaiwiri re urññiginini, “Áma tñyf aiwá ñpñri náni ge bf nerñ wianf wñni?” urfagi ⁷ Piripo re urññiginini, “None aiwá of inññf 200 tñni bf nerane yañf ñwiranénáyf, áma re epfroyí egfáyf aga obaxí imónññagfa náni wonñ wonñ bi onñmiápi aí meapaxí imónññmenññoi.” urfagi ⁸ wiepřsarññyf wo —O Saimoni Pitaomi xogwáo Adñruoyi rñññorini. O re urññiginini, ⁹ “Íwf woyá bisfkerfá pñrawá barí tñni imixinññf wé wú tñni peyf orá biaú tñni neñagi aiwí áma obaxí epfroyí egfá tñyo yañf wipaxí rimónñni? Oweoi!” urfagi ¹⁰ Jisaso ará xwapf eñe náni

wiep+sari+ñowami re uri+ñinigini, “Ámá nini éf onweápoyniri urípoyi.” uríagi wiep+sari+ñowa Jisaso urípa éaná oxí nini éf ñweañána ía rófáy 5,000 imóni+ñinigini. ¹¹ Jisaso ámá nini éf ñweáagfa niwini+ri bisíkerfá pirawá barí tñi imixini+ñípi nimeari Gorixomi yayí niwimáná ámá e éf ñweagfáyo yaní ni+meri niwia unñinigini. Peyí orápiáú eni nimeari axípi nerfná wigí onaneyni+ro wimónari+ñípi tñi xixeni niwia unñinigini. ¹² Rixa apáni niniro agwí ími uyíagi niwini+ri wiep+sari+ñowami re uri+ñinigini, “Wí xwirfá mikixepa oépoyniri niniro tfápiá awí eamépoyi.” uríagi ¹³ awa bisíkerfá pirawá barí tñi imixini+ñí wé wú api ámayí niniro tfápiá awí neaemero soxí ía xwé wé wúkaú síkwí waúmi aumaúmí nero magwí miárígfawixini. ¹⁴ Ámayí emimí Jisaso wíwapíyípi síñwí niwini+ro nani re rni+gfawixini, “Neparini. Wfá rókiamoari+ñí xwfá tfoyo binfo orini.” rinaríñagfa ¹⁵ Jisaso xfomi mixí ináyí imixipíri nani miwimónari+ñagi aí ayí “fá nuxerane mixí ináyo oimixaneyí.” yaiwiaríñagfa diñí adadí niwirí ni+ñfá nimóni+ri nani ayo e niwárimí xegípi dfwí miñfyo nani yinñinigini.

Jisaso ipí Gaririyo xwiríñwí nosaxa unñ nánirini.

¹⁶ Sfápi tñi xegí wiep+sari+ñowa ipí imaní e nani niwero ¹⁷ ewéyo ni+pi+xemoániro Kapaneami nani oriwámí dání xemoaniro nani ni+meámí nuro rixa sfá yinñjáná Jisaso awami sini miwímeámí enáná re enñinigini. ¹⁸ Ríwipí xwé eri ipí imeamíkwí eri yarfná

¹⁹ wiep̄sar̄iṅowa ewéyo n̄reaxa nuro s̄in̄i ip̄iyo áw̄in̄i e kiromita wé w̄úran̄i, wé w̄íúm̄i d̄án̄j̄ woran̄i, núf̄asáná wen̄iṅf̄ éf̄áyf̄ w̄in̄iḡf̄awix̄in̄i. Jisaso ewé t̄f̄ám̄in̄i ip̄iyo xw̄ir̄iṅw̄f̄ nosaxa bar̄iṅaḡf̄ w̄in̄iḡf̄awix̄in̄i. Siṅw̄f̄ e n̄iw̄in̄iro éf̄ yar̄iṅaḡf̄a aí ²⁰ o re ur̄iṅin̄iḡin̄i, “Anan̄re. Nion̄ir̄in̄i. Wáyf̄ mepan̄i.” ur̄f̄aḡf̄ ²¹ awa om̄i r̄ixa “Re xemónapei.” uran̄iro yar̄f̄ná re en̄in̄iḡin̄i. R̄ixa ip̄iyo j̄ar̄iw̄ám̄in̄i an̄j̄ wiḡf̄ d̄in̄j̄ n̄iyaiwiro war̄iḡf̄e iwiék̄f̄n̄imeaḡf̄awix̄in̄i.

Ámáyf̄ Jisaso nán̄i p̄f̄á eḡf̄á nán̄ir̄in̄i.

²² Ámá or̄iw̄ám̄i d̄án̄i bis̄f̄ker̄f̄á n̄f̄e sá weḡf̄áyf̄ w̄f̄áp̄f̄ t̄f̄n̄i n̄iw̄iáp̄f̄n̄imearo re yaiwiḡf̄awix̄in̄i, “Aginá ewé ám̄i w̄í re m̄wé ná b̄án̄i wen̄aḡf̄ w̄in̄f̄waniḡin̄i. Nene siṅw̄f̄ w̄in̄iṅáná Jisaso xeḡf̄ wiep̄sar̄iṅowa t̄f̄n̄i ewép̄ám̄i m̄ip̄ixemoán̄ar̄iṅaḡf̄a n̄iw̄in̄irane wiep̄sar̄iṅowan̄i n̄ip̄ixemoán̄iro war̄iṅaḡf̄a w̄inowár̄f̄waniḡin̄i.” yaiwiar̄f̄ná ²³ ewé w̄í an̄j̄ yof̄ Taibirias̄i d̄án̄i bis̄f̄ker̄f̄á Ám̄ináo xeḡf̄ xanom̄i yayf̄ n̄iwir̄i w̄iaḡf̄ n̄f̄e nán̄i b̄áná ²⁴ ámá e ep̄f̄royf̄ eḡf̄áyf̄ Jisaso s̄in̄i wiḡf̄ t̄f̄e m̄iṅwean̄aḡf̄ w̄in̄iro wiep̄sar̄iṅowa en̄i m̄iṅwean̄aḡf̄a w̄in̄iro ner̄i nán̄i ewé b̄f̄áyo n̄ip̄ixemoán̄iro Jisaso nán̄i Kapaneam̄iyo p̄f̄á yan̄iro uḡf̄awix̄in̄i.

“Nion̄i aiwá an̄j̄nam̄i d̄án̄j̄in̄j̄f̄ imón̄iṅáon̄ir̄in̄i.” ur̄iṅf̄ nán̄ir̄in̄i.

²⁵ Ayf̄ ip̄iyo j̄ar̄iw̄ám̄in̄i Jisaso Kapaneam̄iyo ṅwean̄áná n̄iw̄imearo re ur̄iḡf̄awix̄in̄i, “Nearéwap̄iyar̄iṅox̄in̄i, jox̄i re nán̄i ḡíná b̄f̄ox̄in̄i?” ur̄f̄aḡf̄a ²⁶ Jisaso re ur̄iṅin̄iḡin̄i,

“Aga nepa searar+ñini. Sey+né emimí nioni seaiwapiyíápi s+ñwí niw+n+roná s+wán+ñí n+seair+ seaiwapiyim+n+rí éápi nán+ niñá nimón+ro nán+ nioni nán+ p+á r+yar+ñoi? Oweoi, sey+né bis+ker+á n+n+roná agwí ími seayí enag+ nán+ nioni nán+ p+á yar+ñoi.” nur+rí ²⁷ ewayí xw+y+á re ur+ñ+nig+ni, “Aiwá piy+ p+enar+ñ+pi mean+ro nán+ mepa nero aiwá n+n+r+ñ+pim+ dán+ d+ñ+ niy+m+ñ+ imón+pax+pi mean+ro nán+ é+r+x+ni. Aiwá api áma imón+ñáon+ anan+ seaiap+pax+r+ni. Ápo Gor+xo ‘M+m+wiároar+ñor+ani?’ n+niaiwir+ x+o e éw+n+ig+n+rí n+r+peañon+ aiwá api anan+ seaiap+pax+r+ni.” ur+tag+ ²⁸ ay+ re ur+g+awix+ni, “Nene pí ner+na Gor+xo áma e oépy+n+rí wimónar+ñ+pi yan+w+n+?” ur+tag+ ²⁹ Jisaso re ur+ñ+nig+ni, “Sey+né r+pi neróná Gor+xo wimónar+ñ+pi yar+ñoi. Áma x+o n+rowárenap+ñon+ d+ñ+ n+n+kw+r+ronáy+, x+o wimónar+ñ+pi yar+ñoi.” ur+tag+ ³⁰ ay+ re ur+g+awix+ni, “Nene s+ñwí n+w+n+irane d+ñ+ r+kw+roan+ nán+ pí emimí neaiwapiyir+ni? Jox+ aga piy+ er+ni? ³¹ B+kw+yo xw+y+á re n+r+n+rí eán+ñ+pa, ‘O aiwá n+p+rí nán+ añ+nami dán+ win+ñ+ni.’ n+r+n+rí eán+ñ+pa neg+ ar+owa áma d+ñ+ meañe nemeróná aiwá maná+ r+n+ñ+pi —Aiwá api Gor+xoyá d+ñ+yo dán+ xeg+pi weag+p+r+ni. Ar+owa áma d+ñ+ meañe nemeróná aiwá api nag+ár+ni.” ur+tag+ ³² Jisaso re ur+ñ+nig+ni, “Nioni aga nepa searar+ñini. Aiwá en+na añ+nami dán+ seaiap+ño, ay+ Mosesoman+. Agwí en+ aga aiwá nepax+ñ+pi añ+nami dán+

seaiaparitjo, ayf gf aporini. ³³ Aiwá nepaxitj ápo Gorixo seaiparitjpi, ayf aiwá anfnamí dání niweapiri ámá xwá tfo nweagá dijf niyimijf tfgáyf imóniprfa nání sixf umímoaritorini.” urfagi ³⁴ ayf re urifawixini, “Ámináoxini, aiwá joxi neararitjpi ininá neiapfrixini.” urfagfa ³⁵ Jisaso re uritjnitj, “Aiwá nepaxitj dijf niyimijf imóniprfa, ayf nionitj. Ámá nionitj tfáminí bfá giyf giyf ámi agwf wipaxf menini. Nionitj dijf níkwfrofá giyf giyf ámi inifgf nání bi gwfnf yeáyf wipaxf mimónini. ³⁶ E nisearitj aiwi nionitj re searfánitj, ‘Seyné emimf nionitj enápi sñwf ninaniro aiwi “Orfáni?” niniawiro dijf mnikwfoaritorj. searfánitj. ³⁷ E nerf aí ámá ápo ‘Dixfritj.’ ninitritj niapitjyf nfní xixeni dijf nnikwfororo nionitj tfáminí biprfarini. Nionitj tfáminí bfáyf mixf wí umánimfámani. ³⁸ Nionitj anfnamí dání niweapirfná nionitj gf nimónaritjpi emfánitj weapitjnonimani. Nionitj nitrowárenapitjo wimónaritjpi emfánitj niweapiri nání ámá xfoyá dijf tñni nionitj tfáminí bfáyf mixf wí umánimfámani. ³⁹ Nionitj nitrowárenapitjo e éwinitjnitj wimónaritjpi, ayf ritjritj. Nionitj ámá xfo niapitjyf wíyo miyoritjpa erí sfá yoparíyi imónáná ámi wiáfnimeaprfá nání dijf sixf umímorí emfa nání wimónaritjritj. ⁴⁰ ‘Gf ápo e éwinitjnitj wimónaritjpi, ayf ritjritj.’ seararitjnitj. O ámá xewaxonitj sñwf ninaniro dijf níkwfrofá giyf giyf dijf niyimijfpi tfgáyf imóniprfa nání wimónitj nionitj sfá yoparíyimí ayf ámi wiáfnimeaprfá nání dijf sixf umímómfa nání

wimóniri yarini. ” urini. ”

⁴¹ Juday xewaniño re rini, “Aiwa aninami dani weapini, ay nini. ” rini nani aninumi niniro o nani ⁴² re rini, “Jisaso ro Josepomi xewaxo menirani? Xaniyau nani nene majfarani? O arige ner ‘Aninami dani wepininonini.’ rira rani?” rinarinaga ⁴³ Jisaso re urini, “Pi nani aninumi niniro rini? ⁴⁴ Ama wo ai xewaniyoya dinio dani nini taminini bipaxi menini. Apo, nirowarenapiño xe o taminini oniri din ukikayonani nini taminini bipaxini. Ayi sa yopariyimi wiapinimeapira nani nini dinixi umimofarin. ⁴⁵ Riwani wira rokiamoagawa eagayo re rini, ‘Gorixo ama niyoni wiwapiyinarini.’ rini. Ayinani ama apo wiwapiyarinara rira wigira giy giy nini nini taminini barigfarini. ⁴⁶ Gorixo wiwapiyini aiwi ayi wi Gorixomi sinwi winigira nani mirarini. Na woni Gorixo tini e dani binoni apomi sinwi wininarini. ⁴⁷ Aga nepa seararini. Nini din nikwirofa giy giy din niyini inina weapira nani tigiayini. ⁴⁸ Aiwa ninirini dani din niyini imonipaxi, ayi nini. ⁴⁹ Enina segi searaweyi ama din meaje nemonana aiwa manani rini riniro aiwi niweagasana pegawixini. ⁵⁰ Aiwa aninami dani weapini rini xegi bixini. Ama ninirini, nipepiramani. ⁵¹ Aiwa din niyini imonipiri nani aninami dani weapini, ayi nini. Ama giy giy aiwa rini ninirini, anini inina weapinarini. Aiwa ama xwira ririmi weagira nini din niyini

tígáyá nimóniro íníná ηweapírfa nání miní wimíápi, ayí gí warápiríní.” uríηínigíní.

⁵² Judayí wigípi xwiyá xímíximí niníro re rínaríηagía, “Ámá ro arige nerí xóyá wará naníwá nání neaiapínfárfaní?” rínaríηagía

⁵³ Jisaso re uríηínigíní, “Aga nepa seararíηíní. Seyíné ámá imóníηáoniyá warápi minípa ero ragípi minípa ero nerónáyí, díηí niyímíηí imóníηípi tígáyáiné meníní. ⁵⁴ Gí wará

níro gí ragí níro éfá gíyí gíyí díηí niyímíηí imóníηípi tígáyí ηagía nání sía yoparíyimi owiápinímeápoynírí díηí síxí umímómfárfíní.

⁵⁵ Gí wará rípi aiwá nepaxíηí imónírí gí ragípi inígí nepaxíηí imónírí ηagí nání seararíηíní.

⁵⁶ Ámá gí wará níri ragí níri éf go go nioní tñní níkumíxínírai nawíní imóníηwií. Nioní ení xío tñní níkumíxínírai nawíní imóníηwií. ⁵⁷ Ápo,

díηí niyímíηípi mfkí tñño nírowárenapíηírfíní. Ápo e ηí ηagí nání nioní ení díηí niyímíηípi mfkí tññáoní imóníηíní. Ayínání go go níbírí nioní níñínírínáyí, nioní ení díηí mfkí tññáoní ηagí nání xío ení díηí niyímíηí íníná ηweanfa nání tññí wo imónínfárfíní. ⁵⁸ Aiwá anínamí dání weapíηí rípi nání seararíηíní. Rípi aiwá eníná negí aríowa níñíro níηweagíasáná pegápi yapí mimóníní. Go go aiwá rípi níñírínáyí, díηí íníná ηweanfa nání tññí wo imónínfárfíní.” uríηínigíní.

⁵⁹ Jisaso rotú aní Kapaneamíyo míríníηiwámí dání nuréwapíyiríná e nura uníηínigíní.

Xwiyá díηí íkwíróáná díηí niyímíηí imónípaxípi uríηí náníríní.

60 Ayináni xegí wiep+sariñyí obaxí amipí o nuréwapiyiríná nura úípi arfá niwiróná re rigfawixini, “Xwiyá o rariñipi ududí ininipi rariñi. Ámá go xixeni arfá winirfeninjo?” rariñagfa aiwi 61 Jisaso xegí wiep+sariñyí obaxí o rípi nani aninimí irinarinagfa nijfá nimóniri re uriniginí, “Xwiyá ududí seainpaxí searípimi dani róreamioarinjo? Nioni pini ninwiarimi upiri riseaimonarinjo? 62 Seyné amá imoninjoní xewarinjoní wearinjaé nani ami peyarinagí nnanirínayí, pí wipiri seaimoninirfani? Sini pini ninwiarimi upiri nani seaimoninirfani?” nuriri 63 re uriniginí, “Diní niyimini ininá nweapirfa nani wiarinipi, ayí kwiyí Gorixoyapirini. Ámayí wigí ení eanigfá tni wí e imonipaxí menini. Xwiyá nioni searípi amá diní nikwirorinipimi diní ininá nweapirfa nani kwiyí ewearinipirini. 64 E neri aí wiyné xwiyá nioniyá sini diní minikwirorinjo.” uriniginí. Jisaso iwamíó dani amá xíomi diní miwikwiróáyí nani nijfá imoniri xíó nani miyí uriníó nani eni nijfá imoniri eno enagi nani e nuriri 65 re uriniginí, “Wiyné diní minikwirorinagfa nani re seariganini, ‘Ápo amá go go nioni tñí e xe ouniri sñwí miwinipa nerínayí, o nioni tñamini wí bipaxí menini.’ seariganini.” uriniginí.

66 Xwiyá api nura úí enagi nani xegí wiep+sariñyí obaxí omi pini ninwiarimi nuro ami o tni nawini bi aní memegfawixini.

67 Ayináni Jisaso xegí wiep+sariñí wé wúkaú

sikwí waú awami re uriniginini, “Soyiné eni ‘Rixa pini niwiarimi owaneyi.’ riseaimonarini?” uríagi ⁶⁸ Saimoni Pitao re uriniginini, “Ámináoxini, none go táfamini waníwini? Xwiyfá diñí niyimini tñwáone imónani nani imóniñipí joxini tñoxirini. ⁶⁹ None rixa diñí nrikwírorane nijfá re imóniñwini, ‘Joxi siyikwí mínini Gorixo rirípeañoxirani? Yeáyí neayimixemeanfa nani aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo, ayí joxirini.’ niyaiwirane nijfá imóniñwini.” uríagi ⁷⁰ Jisaso re uriniginini, “Nioni áamá wé wúkaú sikwí waú soyiné mīsearípeapa reñaniginini? E nerí aí woxi oboxíniñí imóniñini.” uriniginini. ⁷¹ Isikariti dání Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepísarini wé wúkaú sikwí waú awa worini. O xfo nani miyí urinifo enagi nani e uriniginini.

7

Jisasomi xogwáowa xfomi diñí miwíkwírogfá nánirini.

¹ Jisaso e niyarimo néisána Judayí ámináowa xfomi pikianro nani mekaxí meariñagfa nijfá nimónirí nani “Judia píropenisíyo oememini.” miwimóní Gariri píropenisíyo añí emearíná ² aiwá Judayí añí pákí pákí ininiñíyo niñwearíná imixayarigfápi —Aiwá api, ayí eníná íwiaríawé Moseso tñí nemeróná senfá añíyo niñweaxa wagfápi nani diñí winini nani xwiogwí ayí ayo Judayí wigí añíyí pini niwiarimi nuro sfá wé wíumi dání waú wo añí pákí pákí ininiñíyo niñwearo aiwá imixarigfápirini. Aiwá api rixa

anwi e imóniḡáná ³ xogwáowa re urigfawixini, “Dixí wiepisariḡi wíniyí eni emimí amipí joxí yariḡipí sḡwí winipírí nání anḡ re píní niwiárimí Judia piropenisíyo nání ui. ⁴ Ayí rípi nání rírarinḡwini. Ámá wo ámá níni xfo nání nijfá oimónípoynirí niwimónirínáyí, xegí yariḡipí ínimi yariḡimaní. Emimí joxí yariḡipí nepa nerínáyí, jiwaniḡoxí nurí ámá niyíyá sḡwíyo dání síwá winirínini.” urigfawixini. ⁵ Awa xegí xogwáowa aí diḡí miwíkwíropa nero nání e urigfawixini. ⁶ Jisaso re urinḡinḡini, “Soyné upíríná ananí gíní gíná upírfa nání imóniḡaḡi aiwí nioní umfáiná sḡni mimónini. ⁷ Ayí rípi nání seararinḡini. Ámá xwíá tíyo dḡḡí níniyí soyné tíni símí tíni inipaxí mimóniḡoi. E nerí aiwí nioní wigí yariḡápi nání ‘Sipírini.’ nurírí waropárí wiararinḡaḡi nání símí tíni niarinḡoi. ⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omí imixayarinḡwápi nání yoápoyní. Nioní gí umfáiná sḡni mimóniḡaḡi nání wí umiméini.” ⁹ nurárimí Gariri piropenisíyo ḡweanḡinḡini.

Jisaso aiwá anḡ pákí pákí ininḡyo niḡwearoná imixarigfápi nání yoanḡ nánirini.

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa ríxa aiwá api nání yoáfámí enáná xfo ení ámayá sḡwíyo dání miyoá yumí ínimi niyirí Jerusaremí nírémorí ḡweanáná ¹¹ Judayí aiwá imixarigfá xfo nání páfá néra nuro “O gerini?” níríga nuro ¹² ámá e epíroyí egfáyí ikeagígwí ayá wí níríga nuro wí “Ámá nanḡorini.” ríro wí “Oweoi, nanḡomani. Ámá niyoní diḡí nukinimixirí xenwímí nipemeámí

warinorini.” riro nero aiwi ¹³ Judayí ámináowa nání wáyí nero nání áamá wí o nání áamá símimanjé e dání mirinígíawixini.

¹⁴ Jisaso sía aiwá imixarigíáyí rixa áwini e imónináná anjé ridiyowá yarigíiwámi nání nurí nípawiri á máyo uréwapíyaríná ¹⁵ Judayí ámináowa dínjé ududé níwiníro re rigíawixini, “Arire nerí nijjá o rarínjépi nimóniri ría rarini? Sikurjá mejoyoi.” rarínagá ¹⁶ Jisaso re uríniginini, “Xwiyá nioni searéwapíyarínápi nioni gípi mani. Nioni nírowárenapíjoyápirini. ¹⁷ ‘O wimónarinjépi oemini.’ wimónarinjé gíyí gíyí nioni searéwapíyarínápi nání nijjá nimóniri re yaiwipaxírinini, ‘Gorixoyá dínjéyo dání ría nearéwapíyarini? Xíto xegé dínjéyo dání ría nearéwapíyarini?’ níyaiwiri nijjá imónipaxírinini. ¹⁸ Ámá go go xíto xegé dínjéyo dání nírinínáyí, áamá weyí onímépayiniri yarínjérinini. E nerí aí áamá níní áamá xíomí urowárenapíjomí weyí oumépayiniri yarínjo, o aga nepaxinorini. Yadininjé yarínorini. ¹⁹ Eníná Moseso njwé ikaxé níriniri eáninjépi miseaiapípa reniginini? E nerí aí soyínéyá wo aí njwé ikaxé eáninjépi píraninjé xídarínjémani. Pí nání soyíné nioni nípi kianíro yarínjo?” uríagí ²⁰ áamá e epíroyé egíáyé re urígíawixini, “Imó xíxéroarinjé roxini, áamá gíyí rípi kianíro yarínagá rarínini?” uríagá ²¹ Jisaso re uríniginini, “Nioni emimé ná bini éagí seyíné sini ududé ikárininjé. ²² Moseso njwé ikaxé ‘Segé niaíwíyo níxirímáná sía wé wíúmi dánjé waú wo múróáná sía ayimi iyé símí síó wákwíríxini.’ rínjérinini. E níseariri

aiwí ayí Moseso maríái, negí aríowa síwí apí érowiáptínigíáríní. Ayínání seyíné segí niaíwíyí ɲwí ikaxí ríninɲíptí nixídríninɲíptímí dání nanɲí oimónípoyínírí Sabaríáyo aiwí iyí símí síó wákwiarígíáríní. ²³ Seyíné ‘Nanɲí nerane ɲwí ikaxí Moseso nírírí eanɲíptí pírí miwíaiƙipa oyaneyí.’ nɲyaiwíro Sabaríáyo ení iyí símí síó wákwiarígíáríní. Seyíné e yarígíá enagí nání pí nání nioní áamá womí Sabaríáyo nanɲí wimíxíáptí nání wikí nónarínɲoí? ²⁴ Síɲwí t́níní nɲwínaxídíro mírípa époyí. Xíó yarínagíptí ení mí nómíxíríná rífríxíní.” uríninígíní.

Jisaso nání “Kiraisoríani? Woríani?” rínigíá náníríní.

²⁵ Ámá Jerusaremí ɲweagíáyí wí re nira ugíawixíní, “Ámá ro áamá nɲpíkianíro egíto menírani? ²⁶ Síɲwí winípoyí. Ámá níní aríá egíe síɲání nírórí rarínagí aí mebá neamenɲweagíáwa omí xwíyíá bí murarínɲoí. Awa ‘Ámá ro Kiraiso, áamá yeáyí neayimíxemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí rarínɲwáo, ayí oríani?’ mɲyaiwípa ríyarínɲoí? ²⁷ E nerí aí ‘Ámá o Kiraiso, áamá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí rarínɲwáoríani?’ wíaiwípaxí meníní. Ayí ríptí náníríní. Nene xínáí xíomí xírínɲe nání nɲj́á imónínɲwíní. E nerí aiwí Kiraiso, áamá Goríxo yeáyí neayimíxemeaníá nání urowárenapíníto imónínfáníyí áamá wo ‘E dánoríní.’ rípxáí meníní. Ayínání ‘O Kiraisoríani?’ wíaiwípaxí mimónínɲwíní.” rarínagíá ²⁸ Jisaso anɲí rídiyowá yarígíiwámí dání nuréwapíyíríná enɲí t́níní nírírí

re uriniginini, “Seyíne nepa nioni nání nijá ero ‘O e dánorini.’ ripaxí imóniro yarigíáyínerani? Nioni gí díní tíni bínámani. Nepaxiní imóniño — O soyíne majforini. O nioni nírowárenapinirini. ²⁹ O tíní e dání bínáoni enagi nání o nioni nijárinini. O nioni nírowárenapinirini.” uríagi nání ³⁰ omí fá xíraníro nero aiwí fá xiripaxiná sini mimóninagi nání fá bi mixeligíawixini. ³¹ E nerí aí áamá e epíroyí egíáyí obaxí wí díní níwikwíroro re níra ugíawixini, “Kiraiso, áamá yeáyí neayimixemeanfa nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí rarínwáo nimóniríná emímí áamá ro yarínipimi nímurori eníarani? Oweoi.” rigíawixini.

Jisasomí fá oxirípoyinirí uowárigíá nánirini.

³² Parisiowa áamá e epíroyí egíáyí Jisaso nání ikeagígwí e rarínagíá aríá níwiwo nání awa tíni apaxípaniní imónigíá xwéowa tíni díní axípi níxiríro Jisasomí fá oxirípoyinirí rídiyowá yarigíiwámí awí mearoaríagíá wamí uowáragíá awa nuro o uréwapíyaríne rémóagíá ³³ Jisaso re uriniginini, “Seyíne tíni re bi onimíapi níñweámoni gí nírowárenapiní tíe nání umíárinini. ³⁴ Ríxa úáná seyíne nioni nání pía níniro aiwí wí síñwí nanipíríámani. Seyíne nioni ñweámíáe upaxí wí mimóniño.” uríagi ³⁵ Judayí ámináowa re rínigíawixini, “O gími nání umínirí rarini? Aga gími nání úáná nene o nání pía megínaníwárinini? Negí ámayí Gírikíyí aníyo ñweagíámí nání nurí émáyo uréwapíyimíánirí ríá neararini? ³⁶ Xwíyíá o re ríípi, ‘Seyíne nioni nání pía níniro aiwí wí síñwí nanipíríámani.

Seyíné nioní ñweámíáé upaxí wí mimóníñoi.’ ríípi pí ñiyaiwirí ríá ríñoi?” rínigíawixíni.

Inigí oyá tñí nání uríñí nániríni.

³⁷ Sía aiwá api imíxarigíáyí yoparíyi —Ayi seáyí e imóníñíyiríni. Sía ayi imóníñáná Jisaso éí ñirori ení tñí re ríñínigíni, “Ámá inigí nání gwíntí yeáyí wíí gíyí gíyí nioní tífamíni ñíbiro inigí onípoi. ³⁸ Nioní dñí ñíkwírófá gíyí gíyí Bíkwiyo ñirínirí eáníñí rípi tñí xixeni imónípíráoi, ‘Wigí xwioxíyo ná ínimí dání inigí dñí ñiyimíñí imíxaríñípi oyá tñí pwenfáríni.’ ñirínirí eáníñípi tñí xixeni imónípíráoi.” uríñínigíni. ³⁹ Jisaso e ñirírná kwíyí Goríxoyá xíomi dñí wíkwírófáyí meapírfápi nání e uríñínigíni. Íná Jisaso siní añínamí ñípeyirí mikínípa éiná enagí nání Goríxo siní xegí kwíyípi ámayo síxí mumímopa yagínáríni.

Jisaso nání dñí xixegíni tñí nepayoro rigíá nániríni.

⁴⁰ Ámá e epíroyí egíáyí o e raríñagí aríá ñíwiro wí re ñira ugíawixíni, “Aga neparíni. Ámá ro wíá rókiamoagí nene xwayí nanírí ñweañwáoríni.” ñira warírná ⁴¹ wí re ñira ugíawixíni, “ ‘Ámá ro Goríxo yeáyí neayimíxemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí raríñwáo, Kíraisoríni.’ neaimónaríni.” ñira warírná wí re ñira ugíawixíni, “Garíri píropenísíyo dñí wo Kíraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí raríñwáo imónípaxíraní? Oweoi, e dñí wo ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí

rariŋwáo imónipaxí menini. ⁴² Bikwíyo re mirinipa reni, ‘Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroníoyi rariŋwáo negí arí Depitoyá íwiáríawé wo imóniníarini. Aní Betirexemi — Eníiná Depito xegí ŋweaagerini. Omi e dáni xiriníarini.’ mirinipa reni?” nira nuro nání ⁴³ áamá e eptroyí egíáyí o nání diŋí xixegíni tñni nepayoro niri róná ⁴⁴ wí “Ríxa íá oxiraneyi.” niwimóniri aiwi omi íá bi mixiri gíawixini.

Judayí mebaowa Jisasomi diŋí miwíkwírogíá nánirini.

⁴⁵ Ridiyowá yarígíwámi awí mearoarígíáwa ámi nuro apaxípániní imónigíá xwéowami tñni Parisiowami tñni wímeááná awa re urígíawixini, “Pí nání omi íá mixirí anipáoyiné barinjo?” uríagíá ⁴⁶ awí mearoarígíáwa re urígíawixini, “Eníiná aiwi áamá o nearéwapiyarinípa wo minearéwapiyagíriní.” uríagíá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuriro re urígíawixini, “Soyiné eni ríxa diŋí niseakinimixiri xenwími niseaipemeámi mupa reŋo?” nuriro ⁴⁸ re urígíawixini, “Seamenŋweŋwáone worani, Parisione worani, omi diŋí bi wíkwírórani? Oweoi! ⁴⁹ E neri aí áamá eptroyí egíá jíayí ŋwí ikaxí niri niri eáninípi nání píraniní níjía mimónipa nero nání Gorixoyá siŋwíyo dáni anínipírfá nání ramixárininíyíriní.” uríagíá ⁵⁰ Nikodimaso — O eni Parisi worini. Xámi áríwiyimi nurí Jisasomi niwímeari yaríní wiŋorini. O niwíápínimeari re uriníniginí, ⁵¹ “Negí ŋwí ikaxí niri niri eániníyo bi rípi ririnini, ‘Áamá womi xío rinarinípi aríá miwípa eri o yarínípi píraniní níjía mimónipa

eri nemáná anani xwiyfá umeárípaxířini.’ ririni?” urfagi ⁵² awa ikayfwf re urigfawixini, “Joxi eni Gariri dani iwoxirfani? Bkwíyo píraniŋfá fá rori pfa meri nerfnayf, joxi re niyaiwiri nijfa imonrfini, ‘Wfa rókiamoarŋf wo Gaririyo dani imonarŋfmani.’ niyaiwiri nijfa imonrfini.” urigfawixini.

Apixf fwf inŋf wimi xwirixf umeagfa nanirini.

⁵³ Ámá nfini wigf anf xixegfníyo umíagfa aiwi

8

¹ Jisaso dfwf xegf yof Oripiyo nani nuri ² sa wenjo wfa monŋfmi ami niwiapfnimeami nibri anf ridiyowá yarigfiwami nipawiri amá nfini xfo tfamini barŋagfa nani o ef niŋweamáná uréwapiyarfná re eniniginí. ³ Nwf ikaxf eaniŋfpi mewegfawa tfini Parisiowa tfini awa apixf amá wí fwf inarŋagf wini meáfá wimi niméra nibiro áwini e ef nurárarimáná ⁴ omi re urigfawixini, “Nearéwapiyarŋoxini, apixf rí fwf inarŋagf wini meáfířini. ⁵ Apixf riniŋf imonŋfyf nani ŋwf ikaxf Moseso niriři eanfpimi dani re rini, ‘Sŋá tfini iwanf nearo pikířixini.’ riniŋagf aí joxi píoř rirfini?” urigfawixini. ⁶ Rfwená o Moseso riniŋfpi niwiaikiri xegf bf rfpimi dani xwiyfá uxekwimoaneyniro iwamfo niwiwapiyiro e urfagfa aiwi o ipfa ef niŋweamáná xwfáyo webfa tfini rfwamŋf neari ⁷ awa arki ami amf yarŋf wiayarŋagfa o amf ef nrori re uriniŋiginí, “Soyné woxi goxi fwf bi miyarŋoxi xami imi sŋá eai.” nurimi ⁸ ami ipfa ef niŋweari xwfáyo rfwamŋf earfna re eniniginí.

⁹ Awa Jisaso e urfagi arfá n̄wiro woni woni Jisaso t̄n̄f e p̄ni n̄wiár̄imi nuróná ámináowa xámi numearo n̄ni r̄ixa núáná ap̄x̄ín̄i xegf̄ xew̄ni Jisasoyá s̄m̄f e éf̄ roṅaḡi n̄w̄in̄iri ¹⁰ ámi éf̄ n̄ror̄i ími re ur̄iṅ̄iniḡini, “Ineȳ, ámaȳf̄ ḡim̄in̄ir̄ini? Ayf̄ wo xw̄iȳf̄a m̄ir̄imear̄f̄rani?” urfagi ¹¹ í re ur̄iṅ̄iniḡini, “Ámináox̄ini, wo xw̄iȳf̄a m̄in̄imear̄f̄r̄ini.” urfagi Jisaso re ur̄iṅ̄iniḡini, “Nion̄i eni xw̄iȳf̄a wí r̄imear̄iméini. Dix̄i aṅf̄ uí. Re d̄áni ámi f̄w̄f̄ b̄i min̄ipa éir̄ix̄ini.” ur̄iṅ̄iniḡini.

*“Nion̄i áma n̄áni uȳf̄w̄n̄iṅf̄ imón̄iṅ̄aon̄ir̄ini.”
ur̄iṅf̄ n̄án̄ir̄ini.*

¹² Jisaso ámi re ur̄iṅ̄iniḡini, “Nion̄i áma xw̄f̄a t̄f̄yo ṅweaḡf̄a n̄iyoni uȳf̄w̄f̄ w̄f̄án̄iṅf̄ wók̄im̄ixar̄iṅ̄aon̄ir̄ini. Áma nion̄i n̄ix̄d̄f̄áyf̄ s̄f̄a yin̄iṅ̄im̄ini aṅf̄ emep̄r̄f̄a men̄ini. W̄f̄a d̄iṅf̄ n̄iyim̄iṅf̄ t̄ḡf̄áyf̄ im̄ix̄ipax̄f̄ imón̄iṅ̄ip̄i wók̄im̄ix̄in̄f̄ar̄ini.” urfagi n̄áni ¹³ Parisiowa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Jox̄i e r̄f̄ip̄i j̄iwan̄iṅox̄i símean̄f̄ m̄f̄kox̄f̄n̄iṅf̄ nimón̄iri áwan̄f̄ r̄inar̄iṅaḡi n̄áni ‘Nepar̄ini.’ n̄iyaiwirane arf̄a seaian̄iméw̄ini.” urfaḡfa ¹⁴ Jisaso re ur̄iṅ̄iniḡini, “Nion̄i aí niwan̄iṅon̄i n̄áni áwan̄f̄ r̄inar̄iṅap̄i, ayf̄ nepar̄ini. Ayf̄ r̄ip̄i n̄áni searar̄iṅini. Ge d̄áni r̄fa b̄iṅan̄iḡin̄iri ḡim̄i n̄áni umf̄ar̄fan̄iri imón̄iṅ̄ip̄i n̄áni n̄ij̄f̄a nimón̄iri n̄áni searar̄iṅini. E ner̄i aí soȳné nion̄i b̄iṅaé n̄án̄iran̄i, nion̄i umf̄aé n̄án̄iran̄i, maj̄f̄a nimón̄iro n̄áni n̄irar̄iṅoi. ¹⁵ Soȳné áma xw̄f̄a t̄f̄yo d̄án̄f̄ȳf̄ yar̄iḡf̄apa s̄iṅw̄f̄ t̄f̄n̄ini n̄iw̄inax̄f̄diro rar̄iṅaḡfa aí nion̄i áma wom̄i aí s̄iṅw̄f̄ t̄f̄n̄ini n̄iw̄inax̄f̄diri xw̄iȳf̄a

mumearariṅṅi. ¹⁶ Nioni xwiyá numeariri siṅwiriyá, nioni gí diṅṅí t́ni mepa neri ápo, nirowárenapiṅoyá diṅṅyo dání neri nání nepa xixeni imóniṅṅi t́ni umearipaxírini. ¹⁷ Segí ṅwí ikaxí eániṅṅyo aí re niriṅṅi eáni, ‘Ámá waú xwiyá áwanṅ niriṅṅí axíṅṅi niriṅṅí, xwiyá api nepa imóniṅṅi.’ niriṅṅi eáni. ¹⁸ ‘Nioni niwanṅṅoni nání áwanṅ seariri ápo, nirowárenapiṅo eni nioni nání áwanṅ seariri yariṅṅi nání soyíné nioni seaririṅṅi nání “Neparini.” yaiwipaxírini.’ uráṅṅi ¹⁹ awa re urigíawixini, “Dixí ápo ge ṅweani?” uráṅṅa o re uriṅṅiṅṅi, “Soyíné nioni nání niṅṅí mimónipa ero gí ápo nání niṅṅí mimónipa ero yariṅṅi. Soyíné nioni nání niṅṅí nimóniro siṅwiriyá, gí ápo nání eni niṅṅí imónanro éfáriṅṅi.” uriṅṅiṅṅi. ²⁰ Anṅ ridiyowá yariṅṅiwámi Gorixo nání niṅṅí tarigá t́ṅṅí e dání nuréwapiyiríná xwiyá api urariṅṅi aiwi omi íá xiripíríná sini mimóniṅṅi nání íá b́ mixirigíawixini.

*“Nioni umíáé nání soyíné wí upaxí menini.”
uriṅṅí naniṅṅi.*

²¹ O ámi re uriṅṅiṅṅi, “Nioni ṕni niṅṅiárimí úaná soyíné nioni nání ṕá niṅṅi aí segí íwí yariṅṅiṅṅi sini yokwarímí minṅṅí pepíríáriṅṅi. Nioni umíáé soyíné b́paxí wí mimóniṅṅi.” uráṅṅi ²² Judayí ámiṅṅa re nira ugíawixini, “O ‘Nioni umíáé soyíné b́paxí mimóniṅṅi.’ ŕṅṅi nání xewaniṅṅo ṕkínimṅṅi nání mṅṅiṅṅi ŕyariṅṅi?” nira waríná ²³ o re uriṅṅiṅṅi, “Nioni erami dáṅṅiṅṅi. Soyíné b́rami dáṅṅiṅṅi. Soyíné xwíá t́yo

dáŋoyínérini. Nioni xwíá tíyo dáŋonimani.
²⁴ Ayínáni re searíni, ‘Segí íwí yarigfápi sini yokwarimí minináná pepíríárini.’ searíni. Ayí rípi seararini. Soyíné dñf nínikwíroro ‘Ayí orini.’ miniaiwipa nerónáyí, segí íwí yarigfápi sini yokwarimí minináná pepíríárini.” urarínagi ²⁵ awa re urigfawixini, “Goxirini?” uríagfa Jisaso re uriniginini, “Nioni iwamfó dání searagáoni onirini. ²⁶ Soyíné yarigfápi nání xwíyá searimearimi nání xwíyá xwapí xirináonirini. Soyíné arfá miniarínagfa aiwi nioni nrowárenapiño nepaxinorini. Amípi omí arfá winápi ámá nñi arfá egfe dání rarinárinini.” uríagi aiwi ²⁷ ayí majfá nimóniro “Ápo Gorixo nání rfa neararini?” miyaiwiarínagfa nání ²⁸ Jisaso re uriniginini, “Soyíné ámá imónináoni íkfáyo niyekwíroáripíri seáyí e nínimfeyoaríná nijfá ‘Ayí orini.’ imónipíríárini. Nioni gí dñf tñi amípi bí yarínámani. Ápo nírwapíyínípi rarinárinini. ²⁹ Íníná nioni nrowárenapiño yayí winípaxípiini yarínagi nání nioni píni níníwiárimí mínú sñi dñf níkkayoni.” uriniginini. ³⁰ Xwíyá api uraríná ámá obaxí dñf wíkwírogfawixini.

Ámá áxenwarí inigfáyí nání urínf nánirini.

³¹ Jisaso Judayí omí dñf wíkwírófáyo re uriniginini, “Seyíné gí xwíyá rarinápi dñf fá níxíríronáyí, nion+yá gí seaiepisaríná nepaxíníyíné imóninói. ³² Xwíyá nepaxíní imónínípi nání nijfá nimóniro e nemáná xwíyá api dñf fá níxírínípiini dání

áxeŋwarí minigíáyíné imónipíríárini.” uríagi ³³ wa re urígíawixini, “Negí aríto Ebiríamoyá íwiáríawenerini. Eníiná dání áamá wayá xináíwanéniní nimónirane omíní m+iagwaéne, joxi arige neri ‘Áxeŋwarí minigíáyíné imónipíríárini.’ neararínini?” uríagí ³⁴ Jisaso re uríniginini, “Aga nepa seararínini. Áamá íwí yaríní go go íwí xíto yarínípiyá xináíniní nimóniri áxeŋwarí wini. ³⁵ Áamá xináíwániní nimóniro omíní wiiarígíáyí aníní aniwámi xiáwo tñi ŋwearígíámani. E neri aí xewaxo íníná aníní e ŋwearíníriní.” nuriri áamá e rówapígíáyí re oyaiwípoyiniri, “ ‘Seyíné xináíwayínéniní nimóniro omíní wiiarígíáyíné yapí imóniŋoi.’ ríá neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá api nuriri ³⁶ re uríniginini, “Ayínáni xewaxoni xináíwayínéniní nimóniro omíní wiiarígíáyíné áxeŋwarí seainínipi anipá seaimixiyíáná aga áxeŋwarí minigíáyíniní imónipíríárini.” nuriri ³⁷ re uríniginini, “Nioni níjírini. Seyíné aríto Ebiríamoyá íwiáríawéyínerini. E nimóniro aí seyíné gí xwiyíápi segí xwioxíyo aumaúmí miní enagi nání nioni nípkianiro nání yaríní. ³⁸ Nioni ápo tñi níŋwearíná síŋwí winínápi nání rarínáriní. Seyíné eni amípi segí ápo rarínagi aríá wigíápi yarígíárini.” uríniginini.

“Segí ápo oborini.” uríní nánirini.

³⁹ Awa re urígíawixini, “Negí aríto Ebiríamorini.” uríagí Jisaso re uríniginini, “Nepa Ebiríamoyá íwiáríawéyíné enánáyí, xíto

yagípa epaxírini. ⁴⁰ E neri aí nioni xwiyá napani Gorixomi ará winápi seararijáoni ninipikianiro yariñoi. Soyíne nianiro yarigápa ará Ebirámo wí e meñinigini. ⁴¹ Ayináni re searíni, ‘Segí ápo yariñipi yariñoi.’ searíni.” urtagi ayí re urigáwixini, “Negí inókiwa íwí niniro neaxirigámani. Negí ápo imóniño ná woni Gorixorini.” urtagá ⁴² Jisaso re uriñinigini, “Nioni gí dñí tñi bñámani. Gorixo nirowárenapagi o tñí e píni niwiárimi bñá enagi nani Gorixo nepa segí ápo enánayí, soyíne nioni dñí sixí niyipaxírini. ⁴³ Soyíne nioni xwiyá rarína ará nero aí pí nani nijá mimónipa yariñoi? Ayí rípi nánirini. ‘Xwiyá ará owianeyi.’ miseaimónariñagi nani nijá mimónipa yariñoi. ⁴⁴ Soyíne niaíwí segí ápo oboyóyíne enagá nani xfo wimónariñipa niaíwíyíne eni ‘Axípi oyaneyi.’ seaimónariñirini. O enína dani ámáyo pikíxwirífo yagorini. Nepa bi miripaxí imóniño enagi nani pí pí xwiyá níríná yapíni rariñorini. O yapí rariño imóniri ámá yapí rarigá niyíyá xanóniñí imóniri enagi nani gini gina yapí níríná sa míkí xfo imóniñipi tñi xixeni rariñirini. ⁴⁵ E neri aí nioni nepaxiñí imóniñipini searariñagi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dñí miníkwíroariñoi. ⁴⁶ Soyíne goxi íwí nani xwiyá nimeáripaxírini? Oweoi, wí xwiyá nimeáripaxímani. E neri aí nioni nepáni seararína pí nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dñí miníkwíroariñoi? ⁴⁷ Ámá Gorixoyáyí xwiyá xfoyápi ará wiarigáriní. Soyíne Gorixoyóyíne mimóniñagá nani xwiyá

oyápi arfá m̄niar̄iḡoi.” ur̄iḡiḡiḡiḡi.

“Arfo Ebirfamo sin̄i menjána nion̄i ḡweaagárin̄i.” ur̄iḡiḡiḡiḡi.

⁴⁸ Judayf̄ ámináowa om̄i ikayfwf̄ re ur̄igf̄awix̄in̄i, “None jox̄i re n̄ir̄ir̄iranená, ‘Ámá sip̄i roxiyf̄ Samariayf̄ wox̄ir̄in̄i. Imf̄ó x̄ixéroar̄iḡ r̄ox̄in̄i.’ n̄ir̄ir̄iranená x̄ixeni m̄ir̄ir̄ipa réwin̄i?” ur̄ifagf̄a ⁴⁹ Jisaso re ur̄iḡiḡiḡiḡi, “Nion̄i imf̄ó diḡi m̄in̄ix̄ixéroar̄in̄in̄i. Gf̄ ápom̄i wé ikwianḡwyo uḡwir̄arar̄iḡagi aí soyfné wé ikwianḡwyo m̄in̄iḡwir̄arar̄iḡoi. ⁵⁰ Nion̄i gf̄ diḡi tf̄ni seáȳi e imón̄imf̄ánir̄i m̄iyar̄iḡagi aiw̄i wo nion̄i nán̄i ‘Seáȳi e oimón̄in̄i.’ n̄iaiwíoyf̄ soyfné tf̄ni nion̄i tf̄ni neapayonfo ḡweani. ⁵¹ Aga nepa searar̄iḡin̄i. Ámá giyf̄ giyf̄ xwiyf̄a nioniyápi n̄ix̄f̄dir̄fnáyf̄, wí n̄ipep̄rf̄ámani.” ur̄ifagi ⁵² Judayf̄ ámináowa re ur̄igf̄awix̄in̄i, “Jox̄i e rar̄iḡagi nán̄i r̄ixa n̄ijf̄a re imón̄iḡwin̄i, ‘Jox̄i imf̄ó x̄ixéroar̄iḡ wox̄in̄i.’ n̄ijf̄a e imón̄iḡwin̄i. Arfo Ebirfamo tf̄ni wf̄a rókiamoagf̄awa tf̄ni pegf̄árin̄i. E éagf̄a aí jox̄i re rar̄iḡin̄i, ‘Ámá giyf̄ giyf̄ xwiyf̄a nioniyápi n̄ix̄f̄dir̄fnáyf̄, wí n̄ipep̄rf̄ámani.’ rar̄iḡin̄i. ⁵³ ‘Jox̄i negf̄ arfo Ebirfamo penom̄i seáȳi e m̄iwimón̄iḡox̄ir̄in̄i.’ neaimón̄ar̄in̄i. Wf̄a rókiamoagf̄awa en̄i pegf̄árin̄i. Jox̄i gon̄ir̄in̄i yaiwinar̄iḡin̄i?” ur̄ifagf̄a ⁵⁴ Jisaso re ur̄iḡiḡiḡiḡi, “N̄iwan̄iḡon̄i seáȳi e n̄imf̄eyoánir̄fnáyf̄, surfm̄a imón̄ar̄ipax̄ir̄in̄i. Seáȳi e n̄imf̄eyoar̄iḡo, ayf̄ gf̄ ápor̄in̄i. O nán̄i soyfné ‘Negf̄ ḡwf̄áor̄in̄i.’ rar̄iḡf̄árin̄i. ⁵⁵ E n̄ir̄iro aí xfo nán̄i nepa n̄ijf̄a mimón̄iḡoi. E ner̄iḡiḡi aiw̄i nion̄i n̄ijf̄árin̄i. ‘O

nioni majfárini.’ niriínáyí, nioni soyínéniní yapí rariñáoni imónipaxíriní. E nerí aí o nioni nepa nijfá nimóniri nání xwiyfá oyápi xfdariñáriní. ⁵⁶ Segí arfo Ebirfamo sfá nioniyáyi nání ‘Sijnwí winimfárfani?’ niyaiwirí nání yayí wininiginí. Oyi, o sijnwí ninaniri yayí seáymí dání wininiginí.” urfagi ⁵⁷ Judayí amnáowa re urígfawixini, “Joxi sini xweyanoxi meníyí ‘Arfo Ebirfamomi sijnwí winagáoniri.’ rirariñini?” urfagía ⁵⁸ Jisaso re uriniginí, “Aga nepa searariñini. Arfo Ebirfamo sini menána nioni xámí ηweaagáriní.” urfagi ⁵⁹ awa “ ‘Gorixo tñi xixeni imóniñoríani?’ oniaiwípoyniri rfa nearariñini?” niyaiwiro omi sijná eanero nání sijná meágfa aiwi xewanijo re eniginí. Yumíí nimóniri añí rdiyowá yarígfíwámí dání peyeañiginí.

9

Sijnwí supáriní womi nañí imixiní nánirini.

¹ E nemo nipuríná weniní éyí wininiginí. Ámá wo xinái xiríñe dání sijnwí supáriní néra uño ηweañagi winána ² xegí wiewsaríñowa eni sijnwí niwinero yariní re wigfawixini, “Nearéwapíyaríñoxini, íwí go enípmi dání xinái sijnwí supáriní ro xiríñirini? Xfo éagi nánirani, xaniyaú éagíí nánirani?” yariní e wíagfa ³ Jisaso re uriniginí, “Ámá ro íwí éagi marfái, xaniyaú eni íwí éagíí marfái, sa omi dání emimí Goríxoyá síwániní inínfa nání e eno xiríñirini. ⁴ Agwi sini ikwáwiyíná imóniñána emimí nirowárenapiño

‘E éwiniḡini.’ yaiwiarinḡipi éwanigini. Árwiyíná áamá wo emimí mepaxí imóniníná rixa aḡwi e eḡaḡi nání rarinḡini.” urinḡinigi. Diḡ re oyaiwípoyiniri, “Xíomí pikíaná árwiyíninḡi imóniníárini.” oyaiwípoyiniri e nuriri ⁵ ámi re urinḡinigi, “Nioní xwá tḡyo niḡwearíná áamá níníyí nání wá wókímixinḡini.” nurárimí ⁶ xwáyo reanḡwí núrímáná xwá tḡni reanḡwí tḡni yiyí nidiiri áamáoyá siḡwíyo xópé niwimáná ⁷ re urinḡinigi, “Joxí nurí ipí Siroamíyí rinḡíwámí nání —Yoí mḡkí ayí mewárinḡi nánirini. E rinḡíwámí nání nurí símimanḡíyo wayí rónéi.” uowártaḡi o nurí símimanḡíyo wayí nírónimáná re enḡinigi. Rixa siḡwí aninḡo biḡinigi. ⁸ Rixa siḡwí aninḡo barinḡaḡi áamá aḡ xó tḡ e ḡweaḡáyí siḡwí e niwiniro siḡwí supárinḡo eḡaḡi nání éf niḡweámáná aiwá nání rixinḡi uraḡo barinḡaḡi siḡwí niwiniro re nira uḡfawixini, “Áamá royí e niḡweámáná aiwá nání rixinḡi neararinḡo meniraní?” nira waríná ⁹ wí re nira uḡfawixini, “Ayí orini.” nira waríná wí “Oweoi, ayí o yapí imóniníyí worini.” nira waríná xewaninḡo aríki re urinḡinigi, “Nioní onirini.” urarinḡaḡi ¹⁰ ayí re uríḡfawixini, “Joxí arige nerí dixí siḡwí oxoáini?” uríḡaḡa ¹¹ o re urinḡinigi, “Áamá Jisasoyí raríḡo xwá bimi reanḡwí núriri yiyí nidiiri ḡí siḡwíyo xópé ninimáná re niriḡoi, ‘Joxí ipí Siroamíwámí nání nurí wayí rónéi.’ niriḡaḡi nioní nurí wayí níróniríná re éini. Siḡwí noxoari aníini.” uríḡaḡi ¹² ayí re uríḡfawixini, “Áamá o ḡe ḡweani?” uríḡaḡa o “Nioní majíárini.” uríḡaḡi ¹³⁻¹⁴ áamá ayí sá Jisaso xwáipimi reanḡwí

núriri yiyí nìdiri omi sɨwí nanj wimixiɨyí Sabarfáyi enagi nání áamá xámi sɨwí supáragomi Parisiowa tɨnj e nání níméra nuro wáraná ¹⁵ Parisiowa eni omi yariɨj re wigíawixini, “Joxi arige neri sɨwí oxaórinini?” uríagfa o re uriɨjiniɨni, “O xwirɨwí bi tɨni gí sɨwíyo xópé níaná nioní nuri wayí níróniríná sɨwí oxoáini.” uríagi ¹⁶ Parisiyí wfa re nira ugíawixini, “Ámá o Sabarfá nání ɨwí ikaxí rɨniɨjpimi xopiráf niyayiri nání Gorixo tɨnj e dáni biɨmani.” nira waríná wfa re nira ugíawixini, “Ámá íwí yariɨyí wo enánáyí, arige neri emimí o yariɨjpinɨj imóniɨjpi epaxírinini?” nira nuróná diɨj xixegíni tɨni nepayoro nání ¹⁷ ámi sɨwí supáragomi re urígíawixini, “O dixí sɨwí roxaóí enagi nání pí ámáoxini rariɨjini?” uríagfa o re uriɨjiniɨni, “O Gorixoyá wíá rókiamoariɨj wo menirani?” uriɨjiniɨni.

¹⁸ O xegí sɨwí oxoáiyí nání píranɨj áwanj urariɨjagi aiwi xámi sɨwí supáragomi aiwi Judayí ámináowa aríá miwipa nero re yaiwigíawixini, “Nepa sɨwí supárago ámi sɨwí manɨjorini.” niyaiwiro “Ámá sɨwí oxoáoýá xaniyaú obípiyi.” niriro ayaú rixa báná ¹⁹ yariɨj niwiróná re urígíawixini, “Niaíwí ayagwíáorani? Ayagwí re rirariɨji, ‘Xínái niɨiríná sɨwí supáriɨo xirɨjrinini.’ rirariɨji? E xirɨj enánáyí, arige neri agwi sɨwí noxoari anarini?” uríagfa ²⁰ xaniyaú re urígíisixini, “Ayí yegí íwo enagi nání yayawi nijfárinini. Xinái niɨiríná sɨwí supáriɨj enjyí nání eni yayawi nijfárinini. ²¹ E neri aí agwi o sɨwí oxoáiyí nání

yayawi majfárini. Sijwí supárijíyí woxoáo nání eni yayawi majfárini. Xewanijomi yariñí wípoyí. Sini onomani. Xewanijono nání áwaní osearini.” urígfisixini. ²² Xaniyaú Judayí ámináowa nání wáyí winíagi nání e urígfisixini. Ayí rípi nánirini. Judayí ámináowa re rinárigfá enagi nání, “Ámá gíyí gíyí Jisaso nání waropárí nero ‘ “O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáorini.” neaimónarini.’ ránáyí, rotú aníyo dání yoí emi kwírimoaníwárinini.” ²³ rinárigfá enagi nání xaniyaú re urígfisixini, “Onomani. Xewanijomi yariñí wípoyí.” uríagí ²⁴ Parisiowa ámi “Sijwí supárago obini.” nírro o ríxa bání re urígfawixini, “Joxi Goríxomini seáyí e numíeyoari waropárí inei. Ámá ‘Naní nimixiñoi.’ rariño íwí yariñíyí wo enagi nání none nijfárini. Ayínáni waropárí inei.” uríagfá ²⁵ o re uríñinigini, “O íwí yariñorani? Nanorani? Nioni majfárini. E neri aí rípi nání nioni nijfárini. Xámi sijwí supáragáoni aiwí agwí o nífpimi dání sijwí noxoari aníñini.” uríagí ²⁶ awa re urígfawixini, “O pí sírinini? Aríge neri díxí sijwí roxoárinini?” uríagfá ²⁷ o re uríñinigini, “Nioni ríxa áwaní searíagi aí arfá miniaríñoi. Aríge niyaiwiro ‘Ámi arfá osianeyi.’ nírariñoi? Soyíné eni ríxa xegí wiepísaríñíyíñí imónaníro mirípa ríyaríñoi?” uríagí ²⁸ awa ikayíwí numearíro re urígfawixini, “Xewanínoxini xegí wiepísaríñíyí woxirini. None neaiepí sagí Mosesoyáonerini. ²⁹ None Mosesomi xwíyá Goríxo uríñípi nání nijfá

imóniḡwini. E neri aí áamá oyí e dánḡorfaniri none majfáriní.” urfagfa ³⁰ áamá o re uriḡinigiḡni, “Soyfne rarigfápi ududf ninipaxf rarinoi. Soyfne o biḡe dáni majfá enagfa aiwi o gí siḡwí noxaófrini. ³¹ Áamá íwí yarigfáyí Gorixomi rixiḡf urána arfá miwipa yarḡḡf enagf nani nene nijfáriní. E neri aí áamá go go Gorixomi wéyo numeri xfo wimónariḡḡpi nixídirínáyí, Gorixo áamáomi arfá niwiri xfo rixiḡf urariḡḡpi nani arirá wipaxfrini. ³² Aga enina dani aí nene arfá wí re miwiḡwáriní, ‘Áamá wo niwiápfniḡmeari xinái xiriḡe dani siḡwí supárinḡf womi siḡwí oxoáinigiḡni.’ rarinagfa arfá miwiḡwáriní.” nuriri ³³ re uriḡinigiḡni, “Áamá o Gorixo tḡḡf e dani miḡipa neri siḡwiriḡf, xfo yarḡḡpi bi epaxf imónimiri éfmani.” urfagi ³⁴ awa míf re urigfawixini, “Íwí niniriḡḡpimi dani rixiriḡoxini, joxi none rinearéwapiyarḡḡni?” nurimána xegí yoí emi kwíromḡawixini.

Siḡwí supárinḡniḡf imónigfáyí naniḡini.

³⁵ Jisaso “Áamá siḡwí supáragoyá yoí kwírimóoi.” rarinagfa arfá e niwiri o nani pfa nemi niwimeámána re uriḡinigiḡni, “Joxi áamá imóniḡomi diḡf riwikwíronini?” urfagi ³⁶ o re uriḡinigiḡni, “Ámináoxini, áamá imóniḡo gorini. Nioni diḡf wikwíromi nani áwanḡ nirei.” urfagi ³⁷ Jisaso re uriḡinigiḡni, “Omi joxi rixa siḡwí winiḡfrini.” nuriri siḡáni re uriḡinigiḡni, “Joxi tḡni rinarḡwí roni, ayf oniriḡni.” urfagi ³⁸ o re uriḡinigiḡni, “Ámináoxini, nioni rixa diḡf

ríkwrónjini.” nurimi xfo tñj e xómiñj niyikwiri yayf winjini.

³⁹ Jisaso re rñjini, “Ámá niyoni epayómía nání xwíá tfo nání bñjárini. Ámá sñwí supárígfáyññj imóniñjyí sñwí aníprí imóniro sñwí anígfáyññj imóniñjyí sñwí supáríprí imóniro epíria nání bñáonirini.” ríagi ⁴⁰ Parisi xfo tñni añwi e rówapígfáwa re urígfawixini, “None nání eni ‘Sñwí supárígfóyñnerini.’ rñnearini?” uríagía ⁴¹ Jisaso re urñjini, “Soyíne sñwí supárígfóyíne sñwiriyí, ríwí nimoarígfápí nání xwíyíá meárinipaxímani. E nerí aí soyíne ‘Sñwí anñwáonerini.’ nñriro nání ríwí nimoarígfápí nání xwíyíá meárinipríárini.

10

Ewayf ikaxf sipisipf awí mearoarñjo nánirini.

¹ “Aga nepa seararini. Go go sipisipf xwíná fwíyo mípáwipa nerí wí e dání ogámí nerí nípíxemoánirínáyí, fwí mearñj wo imónini. fwí xauráparñj wo eni imónini. ² E nerí aí xwíná fwíyo páwiarñjo, ayf sipisipf xiáworini. Awí mearoarñjorini. ³ O xwíná rónñje nání báná fwí e íníná awí roño ówanf wíkwíáná xiáwo xegf sipisipf nání yoí ráná xiáwoyá manf aríá nñwiri uxídáná níméra nípeyearí ⁴ ríxa xfoyá nñni bñaríwámíni enáná o xámí umearíná sipisipfyf xiáwoyá manf umññnarñj enagí nání númí warígfárini. ⁵ Xeñwí womí wí númí uxídípríméoi. Manf ámá xeñwí woyá umññnarñjagí nñwiniro nání númí muxídípa nero éf upíráoi.” urñjini. ⁶ Jisaso ewayf

xw+yfá apí urfagi aiwi xfo apí nání nijfá oimón+poyiniri uréwap+yiminiri yarínjipi nání nijfá mimón+gfawixini.

“Sip+sipí píráninjí awí mearoarínjáoni nionirini.” urínjínánirini.

⁷ O ayf nijfá mimón+pa yarínjagfa nání ámi ewayf xw+yfá re urínjinigini, “Aga nepa seararínjini. Nioni sip+sipí xwfná fwíninjí imóninjáonirini. ⁸ Nioni siní mibipa enána bigfá giyf giyf fwí meaarigfáyfninjí imóninjoí. fwí xauráparigfáyfninjí ení imóninjoí. E nerí aí sip+sipíyf wigf manj arfá m+wigfáriní. ⁹ Nioni ni+waninjoní fwíninjí imóninjáonirini. Giyf giyf nioniyáyómíni fwiapáná yeáyf uyim+xemeámfáriní. Ará wíwákwíní epfrfa nání fwiap+ro peyearo nero epfrfáriní. ¹⁰ fwí meaarinjo sip+sipíyo pípi wimíniri barínjimaní. fwí xaurápiri pipikímí eri xwirfá ikixerí wimíniri barínjagí aiwi xewaninjoní rípi wimíniri binjárini. Ewáraninjí éfr+xiniri dinj níyiminjí imóninjípi sixí umímómíniri binjáonirini. ¹¹ Sip+sipí nání píráninjí awí mearoarínjáoni, ayf nionirini. Sip+sipí nání awí píráninjí mearoarínjáoni sip+sipí arírá wimíniri nerfná ‘Nioni nipikíáná ayf ananirini.’ yaiwiarinjárini. ¹² Nígwí meámíniri awí mearoarínj wo —O sip+sipí xiáwo nimóniri píráninjí awí mearoarínjo marfái, o sfwí sayf sip+sipí roanímíniri barínjagí n+winirfná sip+sipí pñi n+wiárimí éf úáná sfwí sayf rírómf eri xfdfxfdowarf eri yarínjirini. ¹³ O sa nígwí nání meámíniri yarínjo enjagí nání

sip+sipí nání nepa díñf moaríñfmani.” nuríri 14-15 re uríñiniginí, “Sip+sipí píráññf awí mearoaríñáoní, ayf nioníriñí. Ápo tñí nioní tñí xixe mí ómíxíñarígwípa nioní tñí sip+sipí nioníyáyf tñí ení xixe mí ómíxíñaríñwáríñí. ‘Nioní gí sip+sipí imóníñfyo arírá wimíñíri nání nupeiríná ayf ananíriñí.’ yaiwiaríñáoníriñí.” nuríri 16 re uríñiniginí, “Nioní sip+sipí ámí wí — Sip+sipí xwíñá tfyo dánf imóníñfyf marfái, ámí wí ení tññáoníriñí. Ayf wí aníñf e xe ñweáfríxíñíri sñwí wíñpaxf mimóníñíñí. Ayo ení wíñyf tñf e awí neaárfímíginí. Ayf gí mañf arfá nñiro xwíñá tfyo dánfyf tñí nawíñí imóníro awí mearoaríñf ná woní axoní tñf imóníro epírfáríñí. 17 Ámí sñf nímóníri wíápnímeámfa nání sip+sipíyo arírá wimíñíri neríná ‘Nioní nñperíná ayf ananíriñí.’ yaiwiaríñagí nání ápo díñf síxí nñyíní. 18 Nioní ámá xe onípíkípoyníri sñwí mñwíñpa nerínáyf, wí nñnípíkípaxfmaní. Xe onípíkípoyníri sñwí wíñaríñáyf gíyf marfái, nñwaníñoníriñí. Perí ámí wíápnímearí emfa nání eñf síxí eáníñfpí tññáoníriñí. Gí ápo o e éwíñígníriñí sekaxí nñriñf éagí nání apí e epaxoníriñí.” uríñiniginí.

19 Judayf ámíñáowa Jisaso e raríñagí arfá nñwíro nání díñf xixegíñí tñí nepayoro bí bí nñriñíróñá 20 wífa obaxowa re nñra ugíawixíñí “Imfó díñf uxíxéroaríñagí nání xóxwí nerí raríñí. Pí nání arfá wiaríñoi?” nñra warfá 21 wífa re nñra ugíawixíñí, “Xwíyfá o raríñfpí imfó xixéroaríñf wo yapí mñriñaríñíñí. ‘Ámá imfó díñf xixéroaríñfyf ámá sñwí supárígtfáyo sñwí

woxoapaxí imóniηoi.’ ríseaimónarini? Oweoi.” nira ugíawixini.

Jisasomi ríwí umogíá nánirini.

²² Sía Judayí enína émayí wa aní rídiyowá yarigíiwámi xórórí nero xwiríá ikixegíá enagi nání ámi píraníηí imixaraqíápi sía api nání diηí winini nání awí neániro yayí yayarigíápi imóniηána ²³ —Ayí iniá eari imiηí riri yaríηínarini. Íná Jisaso aní rídiyowá yarigíiwámi nípawiri aní wiámíó wigí enínaní mîxí ináyí Soromono nání riníηípiimi emearína ²⁴ Judayí ámináowa niwímearo mini mini xapixapí numero re urigíawixini, “Gíná jiwaniηoxi nání xe nijíá oimónípoyniri nearíárini? Aníηí yumí nearíárini? Joxi Kiraisoxi, áamá yeáyí neayimîxemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariηwáoxi enánáyí, siηáni áwaní nearinei.” uríagíá ²⁵ Jisaso awami re uríηínigini, “Nioni rîxa áwaní searíagi aiwi soyíné ‘Nepa neararini.’ niyaiwiro diηí miníkwíroariηoi. Emimí gí ápo e éwinigini rí niriηí nioni yaríηápi siηáni áwaní ayí oriníniηí searariηagi aí ²⁶ soyíné gí sipísipíyíneníηí mimónipa nerí nání nioni diηí miníkwíroariηoi. ²⁷ Sipísipí nioniyáyí gí maní aríá niniro nîxídarígarini. Nioni ayo mí niwómîxiri ²⁸ diηí aníηí ínina ηweapíríá nání mini wiaríηagi nání wí aníni píríá menini. Sipísipí nioniyáyí niniwéú tíni íá xiriηagi nání áamá giyí nîrápípríárini? ²⁹ Gí ápo sipísipíyí niapiñrini. O áamá niyoni seáyí

e wimóniṅagi nání nioniyá gí imóniṅyí ápo niniwéí t́ni eni fá xiriṅagi nání áma gíyí urápiṗríárini? ³⁰ Nioní t́ni ápo t́ni axowawirini.” uríagi ³¹ Judayí ámináowa xámi yaníro egíapa śṅá t́ni Jisasomi opikianeyiníro meariṅagí ³² Jiaso re uriṅiniginí, “Nioní emimí ápo e éwiniginiri niriṅipi obaxí seaíwapiyíáriní. Ǵminí gipi seaíwapiyíápi nání śṅá t́ni nipiṅianíro yariṅoi?” uríagi ³³ Judayí ámináowa re urígíawixini, “Amipí naní joxi yariṅipi wí nání śṅá t́ni rípiṅianíri miyaríṅwini. Joxi aga ámaoxi enagi aiwi Nwáoniríniníṅí niriṅipimi dání Gorixomi riperirí umearariṅagi nání rípiṅianíri yariṅwini.” uríagi ³⁴ Jiaso xíomi wikí wónarigíápi piyíá owépoiṅiri re uriṅiniginí, “Segí ṅwí ikaxí eániṅipimi Gorixo re riṅipi niriṅiri meániṅpa reni, ‘Nwáoni re riṅaniginí, ‘Seyíné eni ṅwíáeyíné imóniṅoi.’ riṅaniginí.’ niriṅiri meániṅpa reni? ³⁵ Soyíné nijíáriní. Xwiyíá Bíkwiyo eániṅipi wí surímá rinipaxí mimónini. Ayínání Gorixo segí aríowami ‘Seyíné eni ṅwíáeyíné imóniṅoi.’ uriṅí enagi nání ³⁶ soyíné pí nání ápo niriṅipari xwíá tíyo nirowárenapiṅoni re searána, ‘Nioní Gorixomi xewaxonirini.’ searána pí nání miṅxí niriṅiro ‘Joxi Gorixomi riperirí umearariṅini.’ niriṅoi? ³⁷ Nioní emimí gí ápo e éwiniginiri niriṅipi mepa nerínáyí, diṅí niniṅwíro ‘Nepa orini.’ mniawipa éríxiní. ³⁸ E niseariri aiwi nioní emimí ápo e éwiniginiri niriṅipi nepa nerínáyí, soyíné xwiyíá nioní searariṅapi aríá niniro

dijé m̄nikw̄ropa nero aí em̄m̄ nion̄ yar̄iḡaḡi s̄iḡw̄f̄ n̄nan̄iro nán̄i dijé n̄nikw̄roro ‘Aȳf̄ or̄in̄i.’ n̄iaiw̄r̄ix̄in̄i. ‘Ápo t̄n̄i naw̄in̄i imón̄iḡíwaúr̄in̄i. Axowaúr̄in̄i.’ n̄n̄iaiw̄iro nij̄f̄á imón̄ip̄r̄i nán̄i em̄m̄f̄ nion̄i yar̄iḡáp̄i dijé iḡw̄rópoȳi.” ur̄faḡi³⁹ xám̄i yan̄iro eḡf̄ápa om̄i f̄á ox̄iraneȳin̄iro yar̄fná anan̄i éf̄ múroḡin̄iḡin̄i.

⁴⁰ Jisaso ám̄i nur̄i iniḡḡ Jodan̄i rapáyo n̄ixer̄i Jono xám̄i ámáyo waȳf̄ umeaiḡe nán̄i nur̄i e ḡweaḡáná⁴¹ ámá obax̄f̄ x̄fo t̄ḡf̄ e nán̄i n̄b̄ro re r̄inayiḡf̄awix̄in̄i, “Waȳf̄ neameaiḡf̄ Jono em̄m̄f̄ w̄i mepa ner̄i aiw̄i am̄ip̄i ámá ro nán̄i r̄iḡf̄ȳf̄ r̄ixa x̄ixen̄i imón̄in̄i.” n̄r̄inayiróná⁴² ám̄i obax̄f̄ w̄i dijé w̄iḡw̄róḡf̄awix̄in̄i.

11

Rasaraso peḡf̄ nán̄ir̄in̄i.

¹⁻² Ámá wo, Betani dán̄i Rasarasoȳi r̄in̄iḡo s̄im̄ix̄f̄ yar̄fná —An̄f̄ aȳf̄ x̄fo xeḡf̄ xex̄ir̄f̄meáipáú Mariaí t̄n̄i x̄inap̄i Mataí t̄n̄i ípaúyá an̄f̄ en̄i er̄in̄i. Mariaí aȳf̄ ap̄ix̄f̄ r̄f̄w̄f̄yo Ám̄ináoyá s̄iḡw̄f̄yo wer̄ix̄f̄ n̄wiwaȳimómáná d̄f̄á t̄n̄i kw̄r̄in̄iḡin̄i. Ím̄i xex̄ir̄f̄meáo Rasaraso s̄im̄ix̄f̄ wiar̄iḡaḡi nán̄i³ x̄inap̄ixan̄iḡipáú Jisaso t̄ḡf̄ e nán̄i xw̄ȳf̄á re uowár̄iḡf̄isix̄in̄i, “Ám̄ináox̄in̄i, ar̄f̄á ei. Ámá jox̄i dijé s̄ix̄f̄ uyar̄iḡoȳf̄ s̄im̄ix̄f̄ yar̄in̄i.” uowár̄ifaḡí aí⁴ Jisaso ar̄f̄á e n̄wir̄fná re r̄iḡin̄iḡin̄i, “S̄im̄ix̄f̄ o yar̄iḡf̄p̄i n̄pen̄i nán̄iman̄i. Ámáyf̄ eḡf̄ s̄ix̄f̄ eán̄iḡf̄ Gor̄ixoyá s̄iḡw̄f̄ w̄in̄an̄r̄i ero Gor̄ixom̄i xewaxon̄i yaȳf̄ seáȳf̄ e dán̄i n̄imean̄r̄i ero ep̄r̄f̄á nán̄i s̄im̄ix̄f̄ ap̄i w̄imean̄f̄r̄in̄i.” ur̄iḡin̄iḡin̄i.⁵ Jisaso

Mataími t́ni x́nanińimi t́ni ípaúmi xexiŕmeáo Rasarasomi t́ni ayo dińf śx́f nuyiŕ aiwi 6 “Rasaraso siḿix́f yarini.” uŕagfa arfa niwirfná ámi sfa wiyaú xfo ńweańe ńweańiniginí. 7 E ńńweańisána xegf wiepísarińowami re uriniginí, “Ámi Judia piropenisfo nání owaneyi.” uragf 8 wiepísarińowa re urigfawixini, “Nearéwapiyarńoxini, ayf xámi sńńa t́ni ripikianiri egfe nání ámi numiniri rńneararńini?” uragfa xfo ikwáwiyinif imónńagf nání 9 ewayf xwiyfá re uriniginí, “Sogw fwiapfe dánf wée nání awá wé wúkaú sikwf waú tńńirini. Áma ikwáwiyiná ańf nerfná ná eánarigfámani. Xwfá tfo wfá ókinagf nání sńńwf píranif niwinaxfda nuro nání ná eánarigfámani. 10 E nerf aí áma árfwiyimi ańf nerfná ná eánarigfáriní. Sńńwf niwiga upfri wfá mókinagf nání ná eánarigfáriní.” nuriri ayf re oyaiwípoyiniri “Gorixo wimónarńifpi nixfdirfná ayf ikwáwiyiná ańf nemerfnánif rfa imónini?” oyaiwípoyiniri 11 e nurimána awami re uriniginí, “Negf nńkumixiniri emearińwáo Rasaraso siḿix́f nerf sá went. E nerf aí nionf saiwiárf wiminiri warinini.” uragf 12 wiepísarińowa re urigfawixini, “Ámináoxini, sa sání niwerfná ananí nańf imóninńoť.” nuriro 13 awa “Rasaraso sa sá weńagf nání rfa neararini?” niyaiwiro e uragfa aí Rasaraso rixa péf nání inimi nuriri nání 14 ámi nńpikwini sńńáni áwanf re uriniginí, “Rasaraso rixa piyfirini. 15 E nerf aí soyfné sńńwf winńpńrńpí nání yayf ninarini. O siḿix́f yarfná nionf xfo t́ni

mihweáá enagi nání soyfné nioni emfápi sñwí nínaníróná dñf níkwíropírí nání yayf ninaríni. O tñf e nání owaneyi.” urfagi ¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bí Didimasoyí rarígíoríni. O xfo tñni wiepísaríñf wíami re uríñnigíni, “O tñni nawíni peaníwá nání none ení owaneyi.” uríñnigíni.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá añf tñf e nání añwi e nibiríná arfá re winíñnigíni, “O ríxa níperí xwáripáyo tígíami enáná sfá wíyau wíyau pwéfíni.” arfá e winíñnigíni. ¹⁸ Añf Rasarasoyá Betaniyí ríññe Jerusaremí dání aíwímímaní. Sa kiromita waú wo imóníñeríni. ¹⁹ Ayínáni Judia píropenísíyo dánf obaxí wí xexírímeáo Rasaraso péf nání Mataími tñni Mariaími tñni ípaúmí ogañf wianíro nání níbíro ípaú tñni ñweañáná ²⁰ Mataí “Jisaso baríni.” rínaríñagífa arfá níwiri óf e wirímiaumínírí nurí xínaníñí Mariaí síní añfyo ñweañáná ²¹ í Jisasomí re urémeañnigíni, “Ámínáoxíni, joxí re níñwearí sñwiríyí, gí níríxímeáo nípémínírí enímaní. ²² E nerí aí níni re nípímónaríni, ‘Goríxomí pí pí nání yaríñf wíyí agwí aí ananí xíxení síiníñoi.’ nípímónaríni.” urfagi ²³ Jisaso re uríñnigíni, “Díxí níríxímeáo ámi níwíápínímeaníñoi.” urfagi ²⁴ Mataí re uríñnigíni, “O sfá yoparíyí ámá níni níwíápínímearóná o ení wíápínímeanífápi nání níni níjfaríni.” urfagi ²⁵ Jisaso re uríñnigíni, “Ámá píyí egfáyf ámi níwíápínímearo sñf epírí nání dñf síxí umímoaríñáyí, ayf nioníríni. Nioni dñf níkwírófá gíyí gíyí nípero aí ámi sñf upírífaríni. ²⁶ Ámá sñf nero dñf níkwírófá gíyí

giyí wí anínipíríá meníni. Jíxi díní níníkwírorí ‘O nepa ríá nírariní?’ ríniawiaríñini?” uríagi²⁷ í re uríñinigíni, “Oyí, Ámináoxíni, níni joxí díní níríkwírorí re siaiwiaríñini, ‘Kiraísoxi, niaíwí Goríxoyáoxíríani? Enína dání re rígfóxíríani, “Aríowayá xwíá piaxíyo dání áma wo yeáy neayimíxemeanía nání iwiaronfáriní.” rígfóxíríani?’ siaiwiaríñini.” uríñinigíni.

²⁸ E nurímí nurí xínaníñí Mariaími “Eíni.” nuríri yumí re uríñinigíni, “Nearéwapíyaríño nírémónapíri jíxi nání ‘Obíni.’ raríni.” uríagi²⁹ í aríá e níwiríná aníni níwiápínimeámí Jisaso tñí e nání uníñinigíni. ³⁰ Jisaso síní aní e mírémónapí síní Mataí tñí órórí iníe nweanáná ³¹ Judayí aníyo Mariaí tñí nawíni níñweámáná ogañí wiarígfáyí í aníni níwiápínimeámí peyeáagi níwíníro xexírímeáoyá xwáripáyo ámíxíá emíníri nání waríníri númí úagíá ³² Mariaí Jisaso roñe nírémorí níwíníriná xíoyá síkwí tñí e nípíkinímearí re uríñinigíni, “Ámináoxíni, joxí re níñwearí síñwiríyí, gí nírixímeáo péminíri enímani.” uríagi³³ Jisaso í ámíxíá yaríñagi níwíníri Judayí í tñí barígfáyí ení ámíxíá yaríñagíá níwíníri wá níwuníri xwíoxíyo dání díní ríá uxearíñagi ³⁴ re uríñinigíni, “Seyíne omí ge tígfawixíni?” uríagi re urígfawixíni, “Ámináoxíni, níbirí síñwí wínei.” uríagíá ³⁵ Jisaso ení ñwí eañinigíni. ³⁶ Ñwí eáagi Judayí síñwí e níwíníro re rígfawixíni, “Omí aga díní síxí uyíño enagi nání ríá eaaríni?” raríná ³⁷ wí re rígfawixíni, “Áma royí síñwí supáriníomí síñwí míwoxoapa enífraní? Rasaraso síní síñí

enĩmi nibiri siŋwiriƳı, piƳı mepa oeniri siŋı imiximiniri mepa epaxıřani?” riġıawixini.

Jisaso Rasaraso piƳomi siŋı imixiŋı nanirini.

³⁸ Jisaso ami wá bi niwunirina oyá xwáripá —Awá sına óƳı enagi nani sına wo pıroariniŋıwárinı. Awá tıŋı e nıremori ³⁹ re riŋiniginı, “Sına ro riwómopoyı.” urána penomi xexıřmeái Mataı re urıŋiniginı, “Ámináoıni, nene omı tıŋwaé dani sá wıyaú wıyaú rıxa óriŋı enagi nani rıxa piyanı neaeanıoı.” urıagi ⁴⁰ Jisaso re urıŋiniginı, “Nionı re miriripa réanıginı, ‘Jixı diŋı nınıkwırorınayı, enı eanıŋı Gorıxoyápi siŋwı winirini.’ miriripa réanıginı?” urıagi ⁴¹ wa sına emı riwómóaná Jisaso anınamı siŋwı nananiri re riŋiniginı, “Ápoxini, Rasaraso nani rıxiŋı wurıƳıápi arıá níagi nani yayı siarıŋini. ⁴² Nionı rıxiŋı rıranayı, joxı inına arıá niarıŋagi nani nionı niŋıá aiwi oxı apıxı re roġıá tı diŋı nınıkwıroro ‘Gorıxo uowárenapıŋorani?’ onıaiwıpoyiniri rıarıŋini.” nırimána re enıginini. ⁴³ Enı tını nıri rıaiwá re riŋiniginı, “Rasarase, řwiapeı.” rána ⁴⁴ re enıginini. Pejo řwiapıŋiniginı. Pejo řwiapána írıkwı wı wıyo tını sikwıyo tını xopıxopı róniri rapırapı wı tını miŋıyo xopıxopı róniri enagi nani Jisaso re urıŋiniginı, “Xopıxopı róniŋıƳı íkwıkweámı niwiro wářıpoyı.” urıŋiniginı.

Judayı ámináoowa “Jisasomi opıkianeyı.” rınarıġıá nanirini.

⁴⁵ Judayí obaxí wí Mariaí tñí e nání báyí Jisaso e éagi nîwîñîro omí dñí wîkwîróagí aiwí ⁴⁶ wí Parisiowa tñí e nání nuro Jisaso éípi nání áwaní uríagí nání ⁴⁷ Apaxípaníñí imónígíá xwéowa tñí Parisiowa tñí Jisaso nání xwíyíá imîxanîro nání Judayí mebáowami awí neaáriro re nîrîga ugíawixîni, “Ámá oyí emîmí ayá wí yarîñagi nání arîre yaníwárîni?” nîra nuríná ⁴⁸ re rîñígíawixîni, “None o xegí yarîñípi xe anîñí néra ounîrî sîñwí nîwîñárîrínáyí, ámá nîñí omí dñí nîwîkwîroro neróná Romí dájíyo —Ámá Romíyí rîñígíáyí Judayí sîmanñwíyónîñí ínîmî wuríñígíáyîrîni. ‘Ámá ayo mîxí oxí dowáraneyí.’ raríná ayí nîbîro negí aní rîdiyowá yarîñwáiwá pipînamí ero negí ámáyo ení xwîríá ikîxero epírixîñîrî nání arí yaníwáríani?” rînaríná ⁴⁹ wigíyí wo, Kaiapasoyí rîñîño —O xwiogwí omí dání apaxípaníñí imónígíáwami seáyí e wimónîñorîni. O nîwiápîñîmearí mîxí nurîrî re urîñîñigîni, “Soyíné aga nîjía bî mimónígíoyínerîni. ⁵⁰ Rîpi nání ení dñí neñwîpero mîmoarîñoí, ‘Negí ámá nîñí pepírixîñîrî ayí rîñîñí meañîrî éíapi nání ámá ná woní rîñîñí api nîmearí nîperínáyí, negí dñíyo dání naníñîni.’ mîmoarîñoí.” urîñîñigîni. ⁵¹ O rîñípi xegí dñíyo dání mîrîñîñigîni. O xwiogwí omí dání apaxípaníñí imónígíáwami seáyí e wimónîño enagi nání wíá nîrókiamorî réñîñí rîñîñigîni, “Jisaso negí Judayo arírá nîwiríná upeñîñoí. ⁵² Negí Judayí nánîni maríáí, Gorîxoyá niaíwí imónígíá ami gîmî ñweagíáyí ení ámá axíyîñîñí imónîpíríá nání

upeiniŋoi.” éniŋí ríagi nání ⁵³ sía ayimi dání xíomi pikianiro nání mekaxí nira ugíawixini.

⁵⁴ Jisaso xíomi pikianiro mekaxí nira warinagá nání Judayí tŋí e ámi sináŋe memepa nerí ámá diŋí meaní tŋímini omiŋí tŋí e nání nurí aŋí onimiá bi Ipiremíyí riniŋípmi xegí wiep+sariŋowa tŋí nawini ŋweaŋána ⁵⁵ sía Aŋínajo Neamúroagoi riniŋíyi aŋwi e imóniŋagi nání ámá obaxí sía ayi sini mimónipa eŋána Judayí wigí yarígíapa Gorixo oneamímini rí igíá eánanro nání wigí omiŋí tŋímini pŋí niwiárimi Jerusaremíyo nání nuro ⁵⁶ e dání Jisaso nání pía nemero aŋí ridiyowá yarígíwáyá ákiŋáyo íniríwámini éí nromeróná re nriŋa ugíawixini, “ ‘O aiwá rípi nání wí mibiŋa epaxírini.’ riseaimónarini?” nriŋa ugíawixini. ⁵⁷ Apaxípaniŋí imónígíá xwéowa tŋí Parisiowa tŋí Jisasomi íá oxíraneyiniróná re rinárigíá eŋagi nání “Jisaso ge ge ŋweaŋagi ámá go go niwiniríná nibíro áwaní nearírixini.” rinárigíá eŋagi nání e nriŋa ugíawixini.

12

Maríai werixí naŋí bi Jisasomi síkwíyo iwayimoní nánirini.

¹ Jisaso sía Aŋínajo Neamúroagoi riniŋíyi imóninfa nání sía wé wíumi dání wo sini eŋána o aŋí Betaniyí riniŋe Rasaraso, ámi siní imixiŋo ŋweaŋípmi nání nurí ŋweaŋána ² ámá aŋí apimi dání wí aiwá Jisaso nání ría niyearo Mataí aiwá nixeri yaŋí niwia waríná Rasaraso ámá Jisaso tŋí aiwá narígíáyí tŋí nawini niŋweámána aiwá

naríná re enjiginini. ³ Mariaí werixí awiaxí nigwí xwé roñí wá —Sixí wíxaú enáná xegí sanj kiro wo imónipaxíwáriní. Awá nímearí Jisasomi síkwí sosíayo niwayímómáná xegí díá tñí kwíkwírímí yaríná xegí sinadíní áamá aniwámi ηweagíayo niyoní weaáríagi aí ⁴ Isikariotí dání Judaso —O wiepísariñowa ení woriní. Jisaso nání miyí wurímánirí imóniño, ayí oriní. O niwiápínímearí re ríñiginini, ⁵ “Pí nání werixí díní nanj eaaríní awá ámáyo K300.00 nání bí nerane nigwí meáwápi áamá uyípeayíyo arírá wianí nání mání miwipa réwiní?” ríñiginini. ⁶ O uyípeayíyo díní sípí niwirí nání e murí íwí meaaríñoriní. Ayínání nigwí wowíyí o íá nixírírí nání nigwí wa tíápi bí íwí mearíño enagi nání e ríagi ⁷ Jisaso re ríñiginini, “Í niarínípi xe owinírí síñwí winípoyí. Sía nioní nitípríráyimi e nání xe oxíríní. ⁸ Áamá uyípeayí síní seyíné tñí aníní ηweapírá enagi nání ayo gíní gíná ‘Arírá owianeyí.’ níseaimónírínáyí, ananí arírá wipaxíríní. E nerí aiwí nioní seyíné tñí nawíní aníní re ηweámíá meñagi nání seararíní.” uríñiginini.

Apaxípáníñí imónigíá xwéowa “Rasarasomi ení pikíwanigíni.” ríñigíá náníríní.

⁹ Judayí obaxí “Jisaso anj apimi ηweani.” rínaríñagíá aríá niwiro Jisasominí síñwí winaníro maríá, Rasaraso, síñí imíxíñomí ení winaníro bíagíá aiwí ¹⁰ Apaxípáníñí imónigíá xwéowa xwíyíá nimíxíro “Rasarasomi ení pikíwanigíni.” ríñigíawixíní. ¹¹ Jisaso Rasaraso

piyomi sɨŋɨ imixɨŋɨ eŋagɨ nánɨ Judayɨ obaxɨ wigɨ ámináowa tɨámɨnɨ pɨnɨ nɨwiárɨmɨ nuro Jisasomɨ dɨŋɨ wɨkwɨroarɨŋagɨ sɨŋwɨ nɨwɨnɨro nánɨ e nɨrɨnɨro mekaxɨ megɨawixɨnɨ.

Jisaso Jerusaremɨyo nɨrémorɨná mɨxɨ ináyɨ rémoarɨgɨápa rémoŋɨ nánɨrɨnɨ.

¹² Ámá obaxɨ aiwá sɨá Anɨŋnajo Neamúroagoɨ rɨnɨŋɨyɨ nánɨ imixarɨgɨápaɨ nánɨ Jerusaremɨyo epɨroyɨ egɨáyɨ sá wegɨá wɨápaɨ tɨnɨ arɨá re wigɨawixɨnɨ, “Jisaso Jerusaremɨyo re nánɨ barɨnɨ.” arɨá e nɨwɨro ¹³ írɨmɨŋɨ eaarɨgɨáyɨ wɨ nɨdoro o tɨnɨ óɨ e órórɨ inanɨro nánɨ nɨmeámɨ nuróná apɨ re nɨra ugɨawixɨnɨ, “Gorɨxomɨ seáyɨ e oumeaneyɨ. Ámá Gorɨxo urowárɨnapɨŋɨ royɨ oyá dɨŋɨ tɨnɨ seáyɨ e oimónɨnɨ. O mɨxɨ ináyɨ Isɨrerene negorɨnɨ.” O tɨnɨ óɨ e órórɨ inanɨro apɨ e nɨra warɨná ¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bɨkwɨyo re nɨrɨnɨrɨ eánɨŋɨpɨ tɨnɨ xɨxenɨ eŋɨnɨgɨnɨ, “Saionɨ —Jerusaremɨ nánɨ dɨwɨ yoɨ bɨ Saionɨrɨnɨ. Apimɨ ŋweáyɨné sɨŋwɨ wɨnɨpoyɨ. Segɨ mɨxɨ ináyo dogɨ sɨpɨkɨyo nɨŋweámáná iwo barɨŋagɨ nánɨ amɨpɨ wɨ nánɨ wáyɨ mepanɨ.” nɨrɨnɨrɨ eánɨŋɨpɨ tɨnɨ xɨxenɨ o dogɨ sɨpɨkɨ wo nɨmearɨ seáyɨ e nɨxenɨwearɨ nɨmeámɨ bɨŋɨnɨgɨnɨ. E éagɨ aiwɨ ¹⁶ axɨnáyɨ wɨepɨsarɨŋowa xɨo yarɨŋɨpɨ nánɨ “Ayɨ nánɨ rɨa yarɨnɨ?” mɨyawaiwɨ majɨá néra núfasáná Jisaso rɨxa nɨkɨnɨrɨ nɨwiápaɨnɨmeámɨ anɨŋnamɨ nánɨ nɨpeyimáná eŋáná xɨo nánɨ e nɨrɨnɨrɨ eánɨŋɨpɨ nánɨ dɨŋɨ winɨrɨ ámá ayɨ xɨomɨ seáyɨ e numero wigɨápaɨ nánɨ enɨ dɨŋɨ winɨrɨ egɨawixɨnɨ.

17 Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo wenjáná “fwiapei.” nuriri sɨŋɨ imixaríná xfo tɨni e niŋwearo sɨŋwɨ wɨnarogfáyɨ o éfpɨ nánɨ repɨyɨ niwiéra emeariŋagía nánɨ 18 ámá epfroyɨ egfáyɨ emimɨ xfo eŋɨ apɨ nánɨ repɨyɨ néra wariŋagía arfá wífá eŋagɨ nánɨ o tɨni óf e órórɨ inaniro nánɨ ugáfawixɨni.

19 Ayínánɨ Parisiowa re rinigáfawixɨni, “Sɨŋwɨ wɨnɨpoyɨ. Ámá obaxɨ tɨni bariŋagía nánɨ none o nánɨ rinárfwápɨ arige yanɨwɨni? Sɨŋwɨ wɨnɨpoyɨ. Oxɨ apixɨ sɨwɨ niaíwɨ nɨni omɨ rɨxa númɨ bariŋoɨ.” rinigáfawixɨni.

Émáɨ wɨ Jisasomɨ sɨŋwɨ wɨnaniro egfá nánɨrɨni.

20 Ámá sɨfá aiwá apɨ imixarigáfapimɨ Gorixomɨ seáyɨ e umeaniro nánɨ úfáyɨ wɨ ámá Grikiyɨ rinɨŋyɨrɨni. 21 Ayɨ Piripomɨ —O wiepɨsarɨŋowa wo aŋɨ Betisaida rinɨŋɨ Gariri pɨropenisɨyo ikwɨrónɨŋpimɨ dánorɨni. Ayɨ omɨ niwímearo rɨxɨŋɨ re urigáfawixɨni, “Rároxɨni, ‘Jisasomɨ sɨŋwɨ owɨnaneyɨ.’ neaimónarɨni.” urɨagfá 22 Piripo nurɨ xexɨrɨmeáo Adiruomɨ áwanɨ nurɨmɨ awaú nuri Jisasomɨ áwanɨ urɨagfá 23 Jisaso ámá ayo re urɨniŋɨnigɨni, “Ámá imónɨŋáoni seáyɨ e nimónɨrɨ ikɨnɨmɨfá nánɨ rɨxa aŋwɨ ayorɨni.” nurɨnɨrɨ 24 ewayɨ xwɨyɨfá bɨ xfo penɨápɨ nánɨ re urɨŋɨnigɨni, “Aga nepa seararɨŋɨni. Witɨ siyɨ wo urɨ nerɨ xwɨfáyo mɨpiéropa nerɨnáyɨ, xegɨpɨ ropaxɨrɨni. Urɨ nerɨ xwɨfáyo nɨpiérorɨnáyɨ, ná obaxɨ wepaxɨrɨni. 25 Ámá xewanɨŋo nánɨni ayá rimɨxɨnɨfɨ go go anɨnimɨxɨnɨnɨfáɨrɨni. Ámá

xewaninjo nánini ayá mĩrĩmĩxĩnĩf ámá wĩyo nánĩ enĩ ayá urĩmĩxĩnĩf go go manĩnĩmĩxĩnĩf dĩnĩf nĩyĩmĩnĩnĩf imónĩnĩnĩf tĩnjo imónĩnĩfárinĩ. ²⁶ Ámá ‘Jisaso wimónarĩnĩnĩf éimĩginĩ.’ yaiwiarĩnĩf go go nionĩ nĩxĩdĩwĩnĩginĩ. Nionĩ amĩ gĩmĩ n̄weáámĩ ‘Jisaso wimónarĩnĩnĩf éimĩginĩ.’ yaiwĩf go go xĩo enĩ e n̄weanĩfárinĩ. Ámá nionĩ e éirĩxĩnĩrĩ nimónarĩnĩnĩf yarĩnĩf gomĩ gomĩ ápo wé íkwian̄wĩyo n̄wirĩrĩnĩfárinĩ.

Jisaso xĩomĩ pĩkipĩrĩfápi nánĩ urĩnĩf nánĩrĩnĩ.

²⁷ “Agwĩ rĩná rĩxa dĩnĩf rĩfá nĩxearĩn̄agĩ ápomĩ pĩoi urĩmĩfĩnĩ? ‘Ápoxĩnĩ, xeanĩnĩf nionĩ nímeanĩnĩf “Mĩwĩmeapa oenĩ.” osimónĩnĩ.’ urĩmĩnĩrĩnĩnĩ? Oweoi, rĩná apĩ onĩmeanĩrĩ nánĩ bĩn̄á en̄agĩ nánĩ wĩ e urĩmĩmĩnĩ. ²⁸ ‘Ápoxĩnĩ, dĩxĩf yoi seáyĩ e imĩxĩrĩ enĩf sĩxĩf eánĩnĩf joxĩyápi ámáyo sĩwá wirĩ éirĩxĩnĩ.’ rĩrarinĩnĩ.” rĩná re enĩnĩginĩ. An̄ĩnamĩ dánĩ xwĩyĩfá bĩ re rĩn̄enapĩnĩginĩ, “Nionĩ emĩmĩf joxĩ nĩwĩwapĩyirĩn̄ĩpimĩ dánĩ gĩf yoi rĩxa seáyĩ e nimĩxĩrĩ gĩf enĩf sĩxĩf eánĩnĩf sĩwá nĩwirĩ aiwĩf ámĩ bĩf tĩnĩf sĩwá wimĩfĩnĩ.” rĩn̄enapĩnĩginĩ. ²⁹ Xwĩyĩfá e rĩn̄enapĩfagĩ ámá e epĩroyĩf nero rówapĩgĩfáyĩf arĩfá e nĩwiro nánĩ wĩ “Sa akĩrĩwĩf rarĩnĩ.” rarĩfá wĩ “An̄ĩnajĩ wo xĩomĩ urĩn̄oi.” rarĩfá ³⁰ Jisaso ayĩf e rĩnarĩn̄agĩfá arĩfá nĩwirĩ re urĩn̄nĩginĩ, “Manĩf apá nionĩ nánĩ mĩrĩn̄enapĩn̄oi. Seyĩné dĩnĩf mopĩrĩ nánĩ rĩn̄enapĩn̄oi. ³¹ Gorĩxo ámá xwĩfá tĩyo dánĩyo xwĩyĩfá umeárĩnĩ rĩxa an̄wi ayorĩnĩ. Xwĩfá rĩrĩmĩ men̄wean̄o —O oborĩnĩ. Omĩ xopĩrĩfáf wĩnĩ enĩ an̄wi ayorĩnĩ. ³² Nĩwanĩn̄onĩ xwĩfámĩ dánĩ seáyĩf e

nimfeyoááná nioniyá dñyó dání áamá nñni nioní tífáminí bípírfáriní.” nuriri ³³ xewanñjomí íkíáyo niyekwiroáriríná penfápi nání dñf omópoyinri e uríagi ³⁴ áamá e epíroyí egíáyí re urígíawixini, “Negí ñwí ikaxí eánñyó dání ‘Kiraiso, áamá yeáyí neayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxíyo dání iwiaronfoyi rariñwáo, anñf íniná ñweanfáriní.’ rinñagi arfa wiñwá enagi nání joxi arige nerí ‘Áamá imónñjomí nípikiro íkíáyo niñwiráriro seáyi e umfeyoapírfáriní.’ neararñini? Áamá imónñjoyí gorini?” uríagí ³⁵ Jisaso xewanñjo wfanñf enagi nání ewayí xwíyá bí nuriri re urinñigini, “Wfápi sfá árínf wíyo seyíné tñf e ónññjoí. Sfá seaónñgini sñni wfa ónñáná añf époyí. Áamá sfá yinñmí yarígáyí ‘Amí iyí ríwarñini?’ miyaiwiarígí enagi nání seararñini. ³⁶ Wfápi sñni seyíné tñni niñwearí seaónñáná wfápiyá niaíwíyínnññf wimónpírfá nání wfápimi dñf wíkwírópoyí.” urinñigini.

O xwíyá api nurárimí pñni niwiárimí nurí pñf ñweaññigini.

Judayí obaxí Jisasomí dñf míwíkwírogíá nánirini.

³⁷ Judayí Jisaso wigí sñwí tñf e dání emimí ayá wí wíwapíyíagi aí sñni dñf míwíkwíró nero “Ayí orfaní?” miyaiwigíawixini. ³⁸ Ayí rípi nání e egíawixini. Xwíyá wfa rókiamoagi Aisaiayoí rinñjo xegí Judayí nání nriri eañ rípi, “Ámináoxini, negí repíyí wiarñwápi gíyí ‘Neparini.’ niyaiwiro dñf neakwírogíáriní?”

Oweoi. Ámináoxiniyá enj sîxí eániñjîpi giyo siwá wíaná mí nómi-xîro nijfá imónigfárini? Oweoi.” nîrîri eanjîpî xixeni imóninfa nání Judayf Jisasomi dîñj mîwîkwîrogfawixini. ³⁹⁻⁴⁰ Xwiyfá ámi bi Aisaiao nîrîri eanjî rîpi, “Ámá ayf píranîñjî sîñwî wîni-ro dîñj píranîñjî moro neróná sanîñjî nimóni-ro wigf íwî yarigfâpî emî nîmamoro ámi Gorîxo tfámini upfîrxîni-rî sîñwî upfîrorî dîñj sîñánîñjî wimîxîri enjîrîni.” Aisaiao e nîrîri eanjîpî xixeni imóninfa nání Judayf Jisasomi dîñj mîwîkwîropaxf imónigfárini. ⁴¹ Aisaiao orîñá nîwîni-rîná Gorîxo urowárenapi-nîfo níknîri ñweañagî nîwîni-rî nání o nání e rîñjîrîni. ⁴² Judayf nîni Jisasomi dîñj mîwîkwîroarîñagfa aiwî Judayf áminá obaxf wí aí omî dîñj nîwîkwîroro aiwî Parisiowa negf rotú añyo dánî yoí emî neakwîrîmopfîrxîni-rî wáyf nero nání waropárf nîni-ro “Jisasomi xfdarîñáonîrîni.” mîrîni-gfawixini. ⁴³ Weyf Gorîxo umearîñjîpî nání mîwimónîpa nerî weyf ámá umearigfâpî nání nîwimónîrî nání waropárf nîni-ro “Jisasomi xfdarîñáonîrîni.” mîrîni-gfawixini.

“Nioni rarîñápimi dánî ámá nîni epayónîpfrîrîni.” urîñjî nánîrîni.

⁴⁴ Jisaso enj tfîni rfaiwá nîrîri re rîñîni-gîni, “Nioni dîñj nîkwîroarigfá giyf giyf nionîni dîñj mîni-kwîroarîñoi. Nîrowárenapiñomi enî dîñj wîkwîroarîñoi. ⁴⁵ Nioni sîñwî nanarigfá giyf giyf nîrowárenapiñomi enî sîñwî wînarîñoi. ⁴⁶ Ámá nioni dîñj nîkwîrófáyf anîñjî sfá yiniñe mîñweapa éfîrxîni-rî xwíá

tíyo wíáninǵ wókímiximíniri bínáriní. ⁴⁷ Nioní áamá xwíá tíyo ηweagfáyo xwiyfá umeárimíniri mǵbǵ áamá niyoní yeáyǵ uyimixemeámfániri bínáriní. Ayínáni áamá xwiyfá nioní rarinápi arfá niniro aí mǵnǵxǵdǵfá gǵyǵ gǵyo nioní wí xwiyfá umeárarinámáni. ⁴⁸ Áamá nioní rǵwǵ ninimoro xwiyfá nioní rarinápi peayǵ nǵwianiro éfáyǵ woní woní xwiyfá meárinǵpaxǵpi rǵxa wentí. Xwiyfá nioní urána arfá mǵnigfáyo dání sǵfá yoparfǵyimí xwiyfá meárinǵpaxǵ enagǵi nání rariní. ⁴⁹ Nioní gǵfǵ dǵnǵfǵyo dání wí mǵrǵfǵ ápo, xewanǵno nǵrowárenapǵno amǵpǵi nioní urǵmǵápǵi nání sekaxǵ nǵrǵnǵfǵ enagǵi nání gǵfǵ dǵnǵfǵyo dání rarinámáni. ⁵⁰ Ápo sekaxǵ rǵnǵfǵpimí áamá dǵnǵfǵ nǵkwǵrorǵnǵfǵpimí dání dǵnǵfǵ nǵyǵmǵnǵfǵ tǵgǵfá anǵnǵfǵ íníná ηweapǵrǵfá nání imónǵpaxǵ enagǵi nání nioní nǵjǵfáriní. Ayínáni amǵpǵi nioní seararinápi, ápo nǵrǵnǵfǵpǵnǵ seararináriní.” urǵnǵnigǵnǵi.

13

Jisaso wiepǵsarǵnowamǵ sǵkwǵfǵ sosfáyo igfá weanǵfǵnánirǵnǵi.

¹ Aiwá sǵfá Anǵfnajo Neamúroagoǵi rǵnǵnǵfǵyi nání sǵnǵi mǵmǵxǵpa enáná Jisaso xwíá tíyo pǵnǵi nǵwiárimǵi xano tǵfe nání yinǵi anǵwǵi ayo enagǵi nání o nǵjǵfáriní. Áamá xǵfo xegǵfǵ imónǵgǵfáyo dǵnǵfǵfǵ sǵxǵfǵ nuya nǵbǵfǵsáná xǵfo pene nání aí nuya unǵnigǵnǵi. ² Sǵfápi tǵfnǵi xǵfo tǵfnǵi wiepǵsarǵnowa tǵfnǵi aiwá apǵi nanǵro nání awǵi neánǵmáná Obo re enǵnigǵnǵi. Saimonomǵi xewaxo Isǵkarioti dǵnǵfǵ Judaso nurǵi Jisaso nání mǵyǵfǵ ourǵnǵiri dǵnǵfǵfǵ nǵwǵkwǵrómáná

enáná ³ Jisaso xegí xano amípi níní íáníñí
 wíepíxíniasiñí enagi nání nijfá imónírí Gorixo
 táfáminí bñípi nání nijfá imónírí ámi xfo táfáminí
 unáfípi nání ení nijfá imónírí nerí nání ⁴ aiwá
 narigíe dání níwiápínimeari xegí rapírapí e
 páníñíyí nípírárímáná roaríxí wú nimeari
 írñíyo níkíkiyinímáná ⁵ iniigí píreríxí wínami
 niwayímorí wíepísaríñowamí síkwí sosfáyo igfá
 níweáa nurí roaríxí kíkíyiníñú tñí níkwíra
 nurí ⁶ ríxa Saimoní Pitaomí wimínírí yaríná
 re uríñínigíní, “Ámináoxíní, joxí gí síkwíyo
 igfá neámínírí ríyaríñíní?” urfagi ⁷ Jisaso
 re uríñínigíní, “Nioní simípi nání agwí joxí
 majfá nimónírí aiwí ríwéná ‘E níwapíyímínírí
 rífa eníñínigíní?’ níyaiwirí nijfá imóníríáríní.”
 urfagi ⁸ Pitao re uríñínigíní, “Ná ríwíyo aiwí
 joxí gí síkwíyo wí igfá nearfá meníní.” urfagi
 Jisaso re uríñínigíní, “Nioní díxí síkwíyo
 igfá míreapa nerínáyí, joxí nioní tñí nawíní
 kumíxínípaxí mimóníñíní.” urfagi ⁹ Saimoní
 Pitao re uríñínigíní, “Ámináoxíní, síkwíyoní
 igfá míneapaní. Gí wéyo tñí mñíyo tñí aí
 igfá neaí.” urfagi ¹⁰ Jisaso re uríñínigíní, “Igfá
 eáníñí go go kíyí bí menagi nání sa síkwíyoní
 igfá eánípaxí imóníní. Soyféné kíyí bí menagi
 aiwí noyfnéní marfá.” uríñínigíní. ¹¹ Xfo nání
 míyí wuríno nání nijfá nimónírí nání “Noyfnéní
 kíyí mayoyfnémani.” uríñínigíní.

¹² Ríxa síkwíyo igfá níweáa núsáná xegí
 rapírapí nimeari níyínírí aiwá narigíe ámi éf
 níñwearí re uríñínigíní, “Nioní seafápi nání díñí
 ‘Ayí nání rífa neaiaríní?’ rímonoi? ¹³ Soyféné

‘Nearéwapiyariñoxiní niri-ro ‘Ámináoxiní niri-ro yariğfárini. E imóniñáoni enagi nání e nini-riróná xixeni niri-rariğfárini. ¹⁴ Nioni Ámináoni imóniri searéwapiyariñáoni imóniri enagi aiwi segí sikwí sosíayo igfá seaeáini. Ayinání soyíné ení segí sikwíyo xixe igfá eánífr+xini. ¹⁵ Nioni rixa siñwepiğf seaíwapiyiagi nání nioni seaíapa soyíné ení axípi e niga úfr+xini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xináiniñí nimóniri omiñí wiirariñíyí go xegí bosomi seáyí e wimónariñirini? Xwi-yá yaní wiowáriño ení uowáriñomi seáyí e wimónariñirani?” nuriri ¹⁷ re uriniğini, “Soyíné nioni siñwepiğf seaíwapiyiá api nání nijfá nimóniro xixeni nerínáyí, yayí seainipaxí seaímeanfárini. ¹⁸ Nioni noyínéni nání mi-searariñini. Searípeariñáoyíné imóniğfápi nání nioni nijfá aiwi Bikwíyo re niri-niri eániñ rípi, ‘Ámá nioni tñni aiwá nawíni narigwíio nioni xopírarf niminiri sikwí nimíeyoari sosíá neanfárini.’ niri-niri eániñpi xixeni imóníwiniğiniri noyínéni searípeañárini. ¹⁹ Soyíné amípi ríwíyo imóninipi imónariñagi niwini-róná ‘Ayí orfani?’ niaiwipíri nání agwi re dání amípi siní mimónipa éfmi áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioni uowárariñáyo umímíni-pírfá gíyí gíyí nioni ení nimímíni-nariñoi. Nioni nimímíni-pírfáyí nirowárenapiñomi ení umímíni-nariñoi.” uriniğini.

“Miyí nurino Judasorini.” inimi uriniñ nánirini.

21 Jisaso e nurʼtisáná dɪŋʼ rʼá uxéagɪ sɪŋáni áwanʼ nuriri re urɪŋɪnigɪni, “Aga nepa searariŋɪni. Soyíné woxɪ miyɪ nurɪniŋoi.” urʼagɪ 22 xegɪ wiepɪsariŋowa o rʼo nani majʼá enagʼa nani kʼkʼmí nimóniro sɪŋwɪ nainega nuróná 23 wiepɪsariŋowa wo —O Jisaso xʼo dɪŋʼ sixɪ uyɪŋorɪni. O xʼo tɪŋʼ e aŋwɪ e éʼ ŋweanagɪ nani 24 Saimoni Pitao omi sʼmɪmajʼó niwirʼná renɪŋʼ urɪŋɪnigɪni, “Joxɪ yariŋʼ niwirɪ áamá xʼo rʼo nani áwanʼ rei.” Éniŋʼ urʼagɪ 25 wiepɪsariŋo xʼo tʼámɪni nɪkɪnɪmónaumaná yariŋʼ re wiŋɪnigɪni ‘Ámináoxɪni, joxɪ rʼo, ayɪ gorɪni?’ urʼagɪ 26 Jisaso re urɪŋɪnigɪni, “Aiwápi mi múyo neagwirɪ wimo, ayɪ ori ni.” nurɪmáná aiwápi múyo neagwirɪ Isikarioti dáŋʼ Saimonomi xewaxo Judasomi mi ni wiŋɪnigɪni. 27 Mi ni wíáná Seteno Judasomi dɪŋʼ xixéróagɪ Jisaso re urɪŋɪnigɪni, “Joxɪ erʼpi aŋɪni ei.” urʼagɪ aí 28 xʼo tɪni aiwá narigʼáwa o Judaso e oeniri urʼɪpi nani majʼá nero 29 wí dɪŋʼ re yaiwigʼawixɪni, “Judaso nigwɪ wowʼ xiriŋo enagɪ nani re rʼa urɪŋoi, ‘Aiwá Anɪnajʼ Neamúroagʼ rɪpi nani nanɪpi joxɪ bí neai.’ rʼa urɪŋoi? ‘Uyípeayíyo arirá wimɪniri nani amɪpi bi mi ni wi.’ rʼa urɪŋoi?” yaiwiarʼná 30 Judaso, múyo neagwirɪ wípi nurápanimo árʼwɪyimi peyeaŋɪnigɪni.

Jisaso ŋwʼ ikaxʼ sɪŋɪpi urɪŋʼ nani rɪni.

31 O rixa peyeáaná Jisaso re rɪŋɪnigɪni, “Ámá imónɪŋáoni rixa seáyɪ e imónʼagɪ ámayʼ sɪŋwɪ nanɪpɪri rixa rínarɪni. Nioni e éagɪ ninanirʼná Gorixoyá enʼ sixɪ eániŋɪpi nani

eni nijáá imónipráoi. ³² Nioni e nimónirijáá pimi dáni Gorixoyá enj eániñj sijnáni nimónirínáyí, nioni eni seáyí e nínimixirí níniniñoi. ³³ Gí niaíwoyíné, siní soyíné tñí bí onimíápi ñweámíini. Soyíné nioni nání pía nipíríá enagi aiwí negí Judayo re urijápa, ‘Nioni umíáé soyíné eni wí upaxí menini.’ urijápa agwí soyíné eni axípi seararíini.” nuríri ³⁴ re urijíinigíni, “Nioni ñwí ikaxí sijní bí osearímíni. Nioni diñj sixí seayaríjápa soyíné eni axípi xixe diñj sixí yiníríxini. ³⁵ Sewaníñoyíné diñj sixí xixe niyinírínáyí, áamá sijnwí níseaníro re seaiaiwipíríaríni, ‘Oyá wiepísinowaríani?’ seaiaiwipíríaríni.” urijíinigíni.

“Pitaoxíni, joxí ríwí nímoríini.” urijí nániríni.

³⁶ Saimoní Pitao re urijíinigíni, “Ámínáoxíni, joxí gími umínirí nání neararíini?” uríagi Jisaso re urijíinigíni, “Agwí nioni ume agwí joxí wí mínixídipaxí enagi aí ríwéná joxí ananí níxídíríaríni.” uríagi ³⁷ Pitao re urijíinigíni, “Ámínáoxíni, pí nání ‘Agwí joxí mínixídipaxíríni.’ níraríini? Joxí éf rímínimínirí nání yaríná nioni nípikirínáyí, ananíríni.” uríagi ³⁸ Jisaso re urijíinigíni, “Joxí nepa nioni éf nímínirí nání rípikipaxoxíraní? Aga nepa ríraríini, ‘Karíkarí siní ríaiwá míriipa enáná joxí biaú bí nioni nání “O nání nioni majíaríni.” ríríini.’ ríraríini.” urijíinigíni.

14

*“Gorixo tñf e nání óyínñf imónñáonñrññí.”
urñf nánñrññí.*

¹ Wiepñsarñfyo “Soyñé dñf rñá mñseaxepañí.” nurñrñ re urññnignññí, “Gorixomi dñf wñkñroro nionñ enñ dñf nñkwñroro éñrñxññí. ² Añf gñ ápoyáyo awawá obaxñ ikwñrónññí. Nionñ soyñé nánñ añf wé searoárimñá enagñ nánñ añf awawá ayñ mikwñrónñpa nerñ sñwñrñyñf, anañ áwanñ searñmññrñ enárññí. ³ Nionñ nurñ añf wé nñsearoárimñ ámñ nñbñrñ soyñé enñ nionñ ñweámñáé nionñ tñññ nawínñ ñweapñrñá nánñ nñseairñménapñmñ umñárññí. ⁴ Óf nionñ añf apimñ nánñ umñáyñ nánñ soyñé nñjñárññí.” urñagñ ⁵ Tomaso re urññnignññí, “Ámñnáoxññí, joxñ urñe nánñ none majñá nerane nánñ arñge óf urñáyñ nánñ nñjñá imónññwññí?” urñagñ ⁶ Jisaso re urññnignññí, “Ámá ‘Gorixo tñf e nánñ úñmñgññí.’ wimónarñfyo nánñ nñwanññonñ óyínññf imónññáonñrññí. Amñpñ Gorixo nánñ nepa imónññpñ ámá ayo sñwá wirñ dñf nñyñmññf imónññpñ sñxñ umñmori yarññáonñrññí. Ámá wo óf wñyimñ dánñ ápo tñf e nánñ wñmeapaxñmanñ. Nionññí óf ápo tñe nánñyínññf imónññáonñrññí. ⁷ Soyñé nionñ nánñ ‘Orñañí?’ nññaiwiro pñránññf nñjñá nñmónñro sñwñrñyñf, gñ ápo nánñ enñ pñránññf nñjñá imónññro egñárññí. E nñsearñrññí aiwñ agwñ rñná dánñ soyñé o nánñ nñjñá nñmónñro sñwñ wññgñárññí.” urñagñ ⁸ Piripo re urññnignññí, “Ámñnáoxññí, joxñ ápo sñwá neañáná ‘Ayñ apaññrññí.’ neaimónarññí.” urñagñ ⁹ Jisaso re

urijiniginí, “Piripe, nioní soyíné tñí eníná dání emenjá aiwi joxí nioní nání sñí píráníñí nñjá mimónipa reñíñí? Ámá nioní sñwí naníá gíyí gíyí ápomí ení wñfáyí enagi nání joxí pí nání ‘Ápo ení síwá neai.’ nñraríñíñí?

¹⁰ Ápo xewaxoní tñí nawíní imónirai xewaxoní ápo tñí nawíní imónirai enagwí nání joxí sñí ‘O xano tñí axowaúrñí?’ nñniawirí dññí miníkwíroaríñí reñíñí? Xwíyíá nioní seararíñápi gí dññíyo dání seararíñámani. Amípi nioní yaríñápi ení ápo, nioní tñí nawíní imónígwííoyá dññíyo dání yaríñáriní.

¹¹ Xwíyíá nioní re searíápi, ‘Ápo nioní tñí nawíní imónirai nioní ápo tñí nawíní imónirai enwii.’ searíápi nání ‘Neparíñí.’ nñyaiwiro dññí níkwírópoyí. ‘E oyaneyí.’ mñseaimónipa neríñáyí, emímí amípi nioní nñseaiwapíya baríñá soyíné sñwí wñígfápi náníñí ‘Neparíñí.’ nñyaiwiro dññí níkwírópoyí.

¹² Aga nepa seararíñíñí. Nioní dññí níkwíroarígfá gíyí gíyí amípi nioní seaiwapíyaríñápi ení epíríáríñí. Oyi, nioní ápo tñe umfá enagi nání amípi nioní seaiwapíyaríñápimi wiárí seáyí e imóníñípi aí epíríáríñí.

¹³ Xewaxoní ení eáníñí ápoyá ámayo síwá nñwiríñípimi dání ‘Ápo seáyí e imóníñorñí?’ wíaiwíríxíñíñí soyíné pí pí nání ápomí ríxíñí nuríñá xegí xewaxonímí dání nuríñí ríxíñí uránáyí, nioní ananí xixení nñseaiimfáríñí. ¹⁴ Amípi ápomí ríxíñí nuríñá nionímí dání nuríñí ríxíñí urfápi nioní ananí nñseaiimfáríñí.

*“Nioni Kwíyí Gorixoyápi urowárımfárini.”
urıñf nánırını.*

15 “Soyíné nioni dıñf sıxı nınıyırınáyı, nioni sekaxı searıñápi xıxeni xıdıprıfárını. 16 Nioni ápomı rıxıñf urána arırá seaıpaxı imónıñf ámi wo soyíné tını nawını anıñf ínına ñweáwınıgınırı segı tıfámını urowárenapınfárını. 17 Kwíyı xıo nání nepa imónıñfpını seaıwapıyarıñfpı nání rarıñını. Ámá xıomı dıñf mıwıkwıroarıgıfáyı kwıyı xıoyápımı mı nıwómıxıro nıjıfá mımónıpaxı enağı nání arırá wımınırı enıfápi umımınıpaxı menını. E nerı aí kwıyıfı rıxa soyíné tını nawını imónıñağı nání apı nání nıjıfá imónıñoı. Idána soyíné enı nıseaımearı xwıoxıyo seañweanfárını. 18 Nioni wımıáoyínenıñf segıpı nıseawárımı umfámanı. Ámi soyíné tıñf e nání bımfárını. 19 Ámá nioni dıñf mınıkwıroarıgıfáyı sıñwı mınanıpa epırı nání añwi ayorını. E nerı aí soyíné ámi sıñwı nanıprıfárını. Nioni ámi sıñf emıa enağı nání soyíné enı sıñf epırfárını. 20 Sıfá soyíné nioni ámi sıñf éána nanıprıfáyımı re nıyaiwıro nıjıfá imónıprıfárını, ‘O xano tını imónırı enána none xıo tını imónırane xıo none tını imónırı enağwı nání xıo tını axonerını.’ nıyaiwıro nıjıfá imónıprıfárını. 21 Ámá go go gı sekaxı rarıñápi fı nıxırırı nıxfdırfınáyı, nioni dıñf sıxı nıyarıñorını. Nioni dıñf sıxı nıyarıñf gomı gomı gı ápo dıñf sıxı uyırı nioni uyırı nerı nıwanıñonı nání yumıfı bı mıwı xıxeni sıwá wınımfárını.” urıağı 22 Judaso —Isıkariotı dıñf Judaso marfáı, wıepısarıñowa Judasoyı

riniñf worini. O re uriñinigini, “Ámináoxini, pí éagi nání áamá nñni xwíá tño ñweagíáyo síwá mñwinipa nerí newaniñonení síwá neainírfáriní?” uríagi ²³ Jisaso re uriñinigini, “Áamá go go nioni dñf síxí nñniyirínáyf, xwiyíá nioni raríñápi xídnírfáriní. Omí gf ápo dñf síxí nuyirí yawawi o tñámniñ nñbñrai o tñni nawíni aníñf ñweaníwáriní. ²⁴ Áamá nioni dñf síxí mñniyarígfáyf nioni raríñápi xídarígfámani. Xwiyíá nioni searífná soyíné aríá niarígfápi, ayf nioni gf dñf tñni raríñápiñmani. Ápo nirowárenapiñoyá dñf tñni raríñápiñini.” nuríri ²⁵ re uriñinigini, “Nioni sñni soyíné tñni niñwearífná amípi api nání searíñni. ²⁶ E nerí aí ríwéná arírá seainíto —O kwíyf Gorixoyápiñini. Xíto áamá nioni niñxídarígfáyo nání urowárenapiñírfápiñini. Api amípi nñni nání seaíwapiyíáná nioni niñseara waríñá niñpiñni nání dñf seainírfáriní. ²⁷ Nioni soyíné pñni niñseawiárímiñ nurí aiwi soyíné nioniyá dñf tñni niñwayíroníro ñweapírfáriní. Nioniyá dñf tñni niñwayíroníro ñweapírfápi nání niñrirífná áamá xwíá tño dánf wígf dñf tñni yarígfápi nání mñraríñini. Nioniyá dñf tñni aga niñwayíroníro ñweapírfá nání imónipírfáriní. Ayínáni dñf ríá niñseaxerí wáyf bi minípa éfiríxini. ²⁸ Xwiyíá nioni searfá rípi, ‘Nioni pñni niñseawiárímiñ nurí ámi seyíné tñf e nání biñfáriní.’ searfápi soyíné ríxa aríá níoi. Nioni ápo tñf e nání umí enagi nání soyíné nepa dñf síxí nñniyirínáyf, yayf seáyímiñ dání seainíminíri éfiríni. Ápo seáyí e niñmúronjo enagi nání raríñini. ²⁹ Soyíné

nioni searíápi xixeni imóníagi níwínírná dínj níkwíroro ‘Ayí o nearíñpírífaní?’ yaiwiro oépoynírí síni mimónípa éímí seararíñini.” nurírí ³⁰ re uríñinigíni, “Xwíá tíyo menweajo — O oboríni. O ríxa baríñagi nání nioni soyíné tíni níñwearí ámi ayá wí searímíméini. O nioni ení míneáníño enagi aiwi ³¹ áamá xwíá tíyo dáníyí níni re níaiwíríxínírí, ‘O xanomi dínj síxí uyiñoríani?’ níaiwíríxínírí ápo sekaxí níñpírí tíni xixeni oemini.” nurírí re uríñinigíni, “Re dání níwiápínimeámi ríxa owaneyí.” uríñinigíni.

15

“Wainí uraxí nepaxíñí imóníñpíníñí imóníñáoníríni.” uríñí náníríni.

¹ Jisaso ewayí xwíyíá nurírí re uríñinigíni, “Wainí uraxí nepaxíñí imóníñpí, ayí nioníríni. Wainí omíñí xiáwo gí áporíni. ² Wireñí nioními dání neánírí ná míwéyí níni ápo emí wixímoaríñíríni. Wireñí ná wearíñíyí níni xwiogwí wíomi ná xwé wéwínígínírí o emí wíwákwímí níyárimáná mía imíxáraríñíríni. ³ Xwíyíá nioni seararíñápimi dání soyíné ríxa míaníñí iníñoi. ⁴ Soyíné uraxí wireñí eáníñpa axípi nioní neáníxíní. E neríñáyí, nioní wireñíñí axípi soyíné seaeánímíáríni. Wainí míkomi wireñí meánípa neríñáyí, ná míwepaxí imóníñpa soyíné ení nioni wireñíñí míneánípa neríñáyí, ná wepaxí meníni. ⁵ Nioni uraxí wainí míkíñí imóníñáoníríni. Soyíné uraxí wainí wireñíñí imóníñíoyínéríni. Áamá

nioni sekaxí seararíjapi xixeni axípi nerónáyí, gí amáyíné imóniñoi. ¹⁵ Xináiwániñí nimóniro omiñí wiariğıáayí wigí boso ‘E emíaniri nání ría neararini?’ miyaiwí majía imónariğıá enagi nání sini ‘Inókiwayíneniñí imóniğıoyíneyí searimiméini. Amipi ápo nírarińa aría wińa nipińi áwaní niseariri nání ‘Gí amáoynéyí seararini. ¹⁶ Soyíné nioni ía niyamixiğıámani. Ayí nioni soyíné nuro amáyo nuréwapiyiriñipimi dání aiwá niyimíniñí wérixinińi ía yiyamiximí niseairi searipeañarini. Ayínáni pí pí nání apomi rixiñí nuririna nionimí dání nuriri uránáyí, ananí xixeni seaiiníarini. ¹⁷ Sekaxí nioni rarijapi riririni. Aga xixe diñí sixí yinírixini.

“Gí seaiepisarijáoyné enagi nání amá sımí tını seaipírarini.” urini nánirini.

¹⁸ “Amá xwía tíyo enípi nánini moariğıáayí soyíné sımí tını seaiaríjagía niwinirina diñí re mórixini, ‘None sini sımí tını mineaipa nerina xami Jisasomi wigíarani?’ mórixini. ¹⁹ Soyíné amá xwía tíyo wenípi nánini moariğıáayí tını nawini nimóniri siñwiriyí, soyíné wigíyí imónaniri éfa enagi nání diñí sixí seayipaxirini. E nerí aí soyíné amá xwía tíyo wenípi nánini moariğıáayí tını nawini mimónipa ero ayí tını axípi mimónipa érixinińi ía yiyamiximí seairi ená enagi nání ayí sımí tını seaiaríñoi. ²⁰ Ewayí xwiýfa nioni searfa rípi, ‘Amá xináiniñí nimóniri omiñí wiariñí go go xegí bosomi seayi e wimónariñímani.’ searíapi nání diñí mórixini. Nioni xeaniñí nínikárirónáyí, soyíné eni xeaniñí seaikáripírarini. Xwiýfa

nioniyápi arfá niniro ninixdíronáyí, soyínéyápi eni arfá niseairo seaxdípiríárini. ²¹ E neri aí nioni nirowárenapiño nání nijfá píraníñ mimónipa nero nání soyíné nioni ninixdíro ‘Jisasoyáonerini.’ rariñagfa nání xeaníñ rípi nípiní seakáripíárini.” nuriri ²² re uriñiniginí, “Nioni níbirí xwiyfá murípa neri síñwiriyí, wigí íwí nero nioni ríwí nímófápi nání xwiyfá meárinipaxí imónaniri éfámani. Nioni ríxa bíñá enagi nání ayí re wí rípaxí menini, ‘Negí enwápi nerfná íwí miyaríñwíni enwáriní.’ rípaxí menini. ²³ Ámá nioni símfí tñí niarigfáyí gí ápomí eni símfí tñí wiaríño. ²⁴ Nioni emímí amípi ámá eníná dání aiwí níwíwapíyigfá bí níwíwapíyipa neri síñwiriyí, wigí íwí nero nioni ríwí nímófápi nání xwiyfá meárinipaxí menini. E neri aiwí nioni emímí wíwapíyínápi síñwí nínaníro aí nioni tñí gí ápo tñí eni níwawini símfí tñí yeaiaríño. ²⁵ Ríwamíñ nioni nání wigí ñwí ikaxí eáníñyo dání eáníñ rípi, ‘Míkfí menagi aiwí símfí tñí nigfáriní.’ níriniri eáníñpi xixeni imónini nání niaríño.” uriñiniginí.

²⁶ Ámí re uriñiniginí, “Arírá seainfo —O Goríxoyá kwíyípirini. Api nioni ápo tñí e dání soyíné tñí e nání urowárenapímíápirini. Api kwíyí Goríxoyápi xfo tñí e dání níbirí xfo nání nepa imóníñpíni seáwapíyaríñpí nání rariñini. Api níbirfná nioni nání áwaní searíníárini. ²⁷ Soyíné nioni ámáyo iwamfo nuréwapíya uñae dání nioni tñí emeagfóyíné enagi nání seámeañí mfkoyíné eni ámáyo nioni

náni áwanj́ uriṕŕárini.

16

¹ Soyfné axínáni dñj́ nínkwíroro nemána óreámioaṕŕixiniri api nípini seararini. ² Ayf re seaiṕŕárini. Rotú anj́yo dáni segf yof emi niseakwírimoro aiwi rfwéná xe nimóniríná áamá seaipkífáyf Gorixo wimónariniþpini yariniwiniþr seaipkiṕŕárini. ³ Ápo náni nijfá píraninj́ mimónipa ero nioni náni eni axípi e mimónipa ero nero náni api seaiṕŕárini. ⁴ Xwiyfá nioni searfápi, ayf ripi náni searfini. Xeaninj́ api rixa nimónarfná nioni niseara úapi náni dñj́ moṕŕfa náni searfini. Api náni iwamfó soyfné tfini emenwaé dáni áwanj́ misearinjanigini. Sini soyfné tfini nemi náni áwanj́ misearinjanigini.

Kwíyipi enfápi náni urinj́ nánirini.

⁵ “Rixa nirowárenapiño tñj́ e náni warinagif aí soyfné woxi ‘Joxi gimni náni urfini?’ mñnrarino. ⁶ Nioni ‘Rixa numfini.’ searfagif náni soyfné íkfininj́ sipi seiarini. ⁷ E nerí aí aga nepa seararini, ‘Nioni soyfné tfini aninj́ re niñwearfná arirá niseaipaxf aiwi pfini niseawiárimni nurfná arirá aga seáyf e imóninj́pi seaipaxfini.’ seararini. Ayf ripi nánirini. Nioni pfini niseawiárimni mupa nerfnáyf, arirá seainfomi —Kwíyipi náni rarini. Omi murowárenapi epaxfini. Nioni nurfnáyf, omi soyfné tfámni urowárenapimfá enagif náni rarini. ⁸ Kwíyipi nibirfná áamá xwíá tñyo dánj́yf re yaiwírixiniri, ‘Nene “fwípi, ayf apirani?” moarinwápi tfini “Wé róninj́pi, ayf

apirfani?” moariŋwápi tŋni “Gorixo ámayo xwiyfá numeárirfá e winfárfani?” moariŋwápi tŋni apiaú api xenwŋni moariŋwárfani? yaiwírfixiniri wíwapiyinfárfani. ⁹ Ayí nioni diŋí mŋnikwŋropa yariŋagfá nání kwíyŋpi ‘fwŋpi, ayí apirfani?’ oyaiwípoyniri wíwapiyiri ¹⁰ nioni ápo tŋŋí e nání yíáná o nŋnimíminímaná soyfne sŋni sŋwŋf ámi wí mŋnanfá eŋagi nání kwíyŋpi ‘Wé róniŋŋpi, ayí apirfani?’ eni oyaiwípoyniri wíwapiyiri ¹¹ Gorixo obo, ámá xwŋfá tŋyo menweaŋomŋ rixa xwiyfá umeáriŋŋ eŋagi nání kwíyŋpi ‘Gorixo xwiyfá numeárirfá e winfárfani.’ eni oyaiwípoyniri wíwapiyiri enfárfani.” urŋŋnigŋni.

¹² Ámi re urŋŋnigŋni, “Nioni xwiyfá xwapf ámi bi tŋni ‘Osearimŋni.’ nimónariŋagi aiwŋ agwŋ soyfne arfá nipaxf mimóniŋoŋ. ¹³ E nerŋ aiwŋ kwíyŋf amŋpí nepaxiŋŋf imóniŋŋpi nání rariŋŋpi nŋbŋrfná Gorixo nání nepáni imóniŋŋpi nŋni seaíwapiyinfárfani. Api xegf diŋí tŋni wí mŋsearŋpa nerŋ ápomŋni arfá wiarŋŋŋpŋni rŋnfá eŋagi nání amŋpí Gorixo nání imóniŋŋpi xixenŋ searéwapiyinfárfani. Amŋpí rfwŋyo imóniŋŋpŋ nání eni wŋfá searókiamonfárfani. ¹⁴ Kwíyŋpi xwiyfá nioni rariŋŋpŋ wŋfá nŋsearókiamori nioni nání nŋseariri nání nioni seáyŋ e nimixinfárfani. ¹⁵ Ápo nioni fánŋŋf niepŋxŋniasŋŋf eŋagi nání amŋpí nŋni oyá imóniŋŋpi nioniyárfani. Ayínánŋ nioni re searŋni, ‘Kwíyŋpi nioni rariŋŋpŋ arfá nŋniri wŋfá searókiamonfárfani.’ searŋni.” urŋŋnigŋni.

*“Íkíninǵ sǵpí nǵsealǵsáná yayǵ seainǵnǵárǵnǵ.
urǵnǵ nánǵrǵnǵ.*

16 Jisaso ámi re urǵnǵnǵigǵnǵ, “Nionǵ bǵ onǵmiápi soyné tǵnǵ nǵnǵweámáná enǵáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵiméoi. Soyné segǵpi ámi bǵ onǵmiápi nǵnǵweámáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵárǵnǵ.” urǵagi 17 wiepǵsarǵnǵyǵ wa re rǵnǵigǵawixǵnǵ, “O pí enǵpi nánǵ rǵa re áwanǵ neararǵnǵ, ‘Nionǵ bǵ onǵmiápi nǵnǵweámáná enǵáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵiméoi. Soyné segǵpi ámi bǵ onǵmiápi nǵnǵweámáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵárǵnǵ.’ Rǵpi enǵ ‘Ápo tǵnǵ e umǵnǵrǵ rarǵnǵnǵ.’ neararǵnǵpǵ pí enǵpi nánǵ rǵa neararǵnǵ?” nǵrǵnǵro 18 re rǵnǵigǵawixǵnǵ, “‘Bǵ onǵmiápiyǵ rarǵnǵyǵ pí nánǵ rǵa neararǵnǵ? None xǵo rarǵnǵpǵ nánǵ nǵjǵá mimónǵnǵwǵnǵ.’ rǵnarǵnǵagǵa 19 Jisaso awa yarǵnǵ owianeyǵnǵro wimónarǵnǵagǵi nánǵ nǵjǵá nimónǵrǵ nánǵ re urǵnǵnǵigǵnǵ, “Nionǵ ‘Bǵ onǵmiápi nǵnǵweámáná enǵáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵiméoi. Segǵpi ámi bǵ onǵmiápi nǵnǵweámáná sǵnǵwǵ nanǵpǵrǵárǵnǵ.’ searǵápi nánǵ yarǵnǵ ninǵro rǵrǵnarǵnǵoi? 20 Aga nepa seararǵnǵnǵ. Soyné ámixǵá nero nǵwǵ piyǵ wǵrǵnǵpǵrǵi aiwǵ áma xwǵá tǵyo dánǵyǵ —Ayǵ Gorǵxo tǵnǵ xepǵxepá rónǵgǵáyǵrǵnǵ. Ayǵ yayǵ seáyǵmi dánǵ winǵnǵnǵoi. Rǵná soyné íkǵnǵnǵ sǵpí nǵseairǵ aiwǵ rǵwéná dǵnǵ nǵfá seainǵnǵárǵnǵ.” nurǵrǵ 21 ewayǵ xwǵyǵá bǵ rǵpǵ urǵnǵnǵigǵnǵ, “Apǵxǵiwa nǵaiwǵ nǵxǵrǵrǵnǵá yarǵgǵápi nánǵ dǵnǵ mópoyǵ. Apǵxǵ nǵaiwǵ sǵnǵwǵ wanarǵnǵá ‘Rǵnǵnǵ nǵninǵrǵ nǵaiwǵ xǵrǵmi nánǵ rǵxa rǵnǵárǵanǵ?’ nǵyaiwiri nánǵ íkǵnǵnǵ sǵpí wiarǵnǵrǵnǵ. E nerǵ aǵ rǵwéná nǵaiwǵ rǵxa nǵxǵrǵmáná nǵaiwǵ xǵrǵo nánǵ

dijí nífá winaríṅagí nání ríníṅí winíṅpí nání arfá ikeamoaríṅríní. ²² Soyíné ení axíṅpíníṅí seaimóníní. Agwí soyíné íkíníṅí sípí níseairí aiwí nioní ámí síṅwí seanána xwioxtyo dijí nífá seainínfáríní. Yayí apí ámá wí amípí wí níseaikáriro aí pírí searakipaxí mimóníṅpí nání raríṅíní. ²³ Dijí yayí seainíe dání nioní ámí amípí bí nání yaríṅí níṅpírífámaní. Aga nepa seararíṅíní. Ápomí amípí bí nání ríxíṅí nuríríná nionímí dání uránáyí, ananí níseaiapínfáríní. ²⁴ Íníná dání ápomí nionímí dání ríxíṅí murípa néra níbfásáná aí dijí nífá seainínfápi bí onímíápi míseainípa éwiníṅínírí omí ananí ríxíṅí uríṅríxíní. Ríxíṅí uráná seaiapínfáríní.” uríṅíníṅíní.

“Nioní ámá Goríxo t́níní xepíxepá róníṅfáyo ríxa xopírárí wináríní.” uríṅí náníríní.

²⁵ Ámí re uríṅíníṅíní, “Xwíyífá nioní níseara úápi éwayí xwíyífá t́níní nísearírí aiwí ríwéná éwayí xwíyífá t́níní ámí bí mísearí ápo nání síṅání áwaní searímfáíná nimónínfáríní. ²⁶ Íná Goríxomí ríxíṅí nuríríná nionímí dání urípírífáríní. Sewaníṅoyíné ríxíṅí uráná ananí arfá seainífá eṅagí nání ‘Íná nioní soyíné nání ápomí ríxíṅí seauríyímífáríní.’ míseararíṅíní. ²⁷ Xewaníṅo dijí síxí níseayírí nání arfá seainífáríní. Soyíné nioní dijí síxí níyíro ‘Ápo t́ṅí e dání bíṅorífání?’ níaiwíro yaríṅagífá nání xewaníṅo dijí síxí níseayírí nání arfá seainífáríní.” nurírí ²⁸ re uríṅíníṅíní, “Eṅíná nioní ápo t́níní ṅweaagáoní aí o t́ṅí e

dáni p̄ni n̄wiári mi xwá t̄yo nán biñá rini. Re niñweañisána xwá t̄yo p̄ni n̄wiári mi ámi o t̄ñ e nán um̄ni.” ur̄agi ²⁹ xeḡ wiep̄sariñowa re ur̄iḡawixini, “Aȳ ap̄irini. Agwi joxi ewaȳ xw̄yá t̄ni m̄nearariñini. Rixa siñáni áwan̄ nearariñini. ³⁰ Agwi none diñ re nisaiwirane niñá imóniñwini, ‘Am̄p̄i n̄ni nán niñfor̄ani? Áma yariñ m̄wipa émi aiwi wiḡ xwiox̄yo “Yariñ ap̄i owim̄ni.” yaiwiar̄iḡápi nán niñá imóniñfor̄ani?’ nisaiwirane niñá imóniñwini. Aȳnán diñ re nisaiwirane diñ r̄kw̄roariñwini, ‘Joxi Gor̄ixo t̄ñ e dani biñox̄irini.’ r̄kw̄roariñwini.” ur̄aḡa ³¹ Jisaso re uriñniḡini, “Agwi soȳné diñ r̄niñkw̄roariño? ³² Soȳné x̄d̄x̄dowár̄ seaíaná nioni niñp̄i p̄ni n̄niwiári mi seḡ añmi nán xi xeḡni umip̄r̄iná r̄ixa añwi e ner̄i r̄ixa imóni. Soȳné nioni p̄ni n̄niwiári mi núaḡa aí ápo diñ niñk̄kayon̄agi nán nioni niñp̄i ñweapax̄mani. ³³ Soȳné ayá s̄w̄ m̄searó ‘O t̄ni ik̄ar̄niñwáoner̄ani?’ niyaiwiniro kikiá é̄r̄ix̄in̄ri xw̄yá nioni niñseara bíapi sear̄árini. Soȳné xwá t̄yo ñweañána áma Gor̄ixo t̄ni xep̄ixep̄a rón̄iḡáȳ xean̄ñ seik̄ar̄ip̄r̄á en̄agi aiwi nioni ayo r̄ixa xop̄ir̄ár̄ wía en̄agi nán diñ si x̄ níniro ñweá̄r̄ix̄ini.” uriñniḡini.

17

Wiep̄sariñyo nán r̄ix̄ñ wuriññp̄i nánir̄ini.

¹ Jisaso xw̄yá ap̄i nura núsána añnam̄ nán siñw̄ nanán̄ri re riñniḡini, “Ápox̄ini, nimóniñ nán r̄ixa r̄ínar̄ini. D̄x̄ r̄iwaxoni en̄ si x̄ eániñ

joxiyápi á máyo siwá wimi nání joxi ‘O á má niyoní seáyí e imóniñorfaní?’ oniaiwípoyinirí niírinxini. ² Á má joxiyá dñyó dání nioní nixídarigfáyo dñf niyimñf imóniñfpi sixí umímopaxo imóníwiniñinirí ‘Á má nñní nání néní tñoxí imóneí.’ niriñf enagi nání rirariñini. ³ Á má ripini nerñfipimi dání dñf niyimñf imóniñfpi tñgfáyf imónarigfárini. Joxi nání ‘Nwá imóniño, ayf Gorixorini. Á mi wo mñwewanini.’ dñf rimoro Jisasi Kiraisoni, joxi nirowárenapiñoni nání ‘Nepa ayf orini.’ dñf nimoro yarigfáyf, ayf dñf niyimñfpi imónarigfárini. ⁴ Joxi o e éwiniñinirí niriñfpi xixeni nipini niyáriríná enf sixí eániñf joxiyápi niwíwapiyirñfipimi dání seáyí e joxi imóniñfpi á má xwá tñyo dánfyo siwániñf wíarini. ⁵ Ápoxini nioní e éá enagi nání xámi xwá rirí sini mimónipa enfmí joxi tñni niñwearíná níknirí ñweaagápi ‘Á mi nioní tñni niñwearíná nioní tñni nawíni seáyí e nimónirí axípi oikñini.’ osimónini.” nurirí ⁶ re urñiniginí, “Á má xwá tñyo dánf joxiyá dñf tñni nioní nixídarigfáyf joxi imóniñfpi nání xixeni niñfá oimónfipoyinirí wíwapiyinárini. Ayf á má dixíyf nioní niapiñyf nání rirariñini. Dixí xwíyá nioní niriñfipimi píranñf nixída nibiro ⁷ ríxa niñfá re imóniñoí, ‘Amípi joxi fánñf niepíxñiasñf nioní niriñf yaríñapi nipini joxi niapiñfíni.’ Niñfá e imóniñoí. ⁸ Xwíyá joxi niriñfpi xewanñoni ríxa urfá enagi nání niñfá e imóniñoí. Xwíyá nioniyápi arfá niniróná

dijí nínikwíroro xixení re nisaiwiwo nijíá imóniñoi, ‘Gorixo t́ámíni bñoríni.’ nisaiwiwo ‘Gorixo uowárenapiñoríani?’ niaiwiáriñoi.” nuríri ⁹ re uríñinigíni, “Ámá xwíá t́yo dání ápoxi t́ni xepíxepá rónigíáyo arírá owiníri yaríñí mísariñíni. Ámá joxiyá dijí t́ni dijí níkwíroarigíáyí díxí imóniñagi nání yaríñí siariñíni. ¹⁰ Amípi ámá aí nioniyáyí ayí joxiyá imóníni. Amípi ámá aí joxiyáyí ení ayí nioniyá imóníni. Ayí dijí nínikwíroríñípi mídáni ámáyo réníñí uraríñoi, ‘Seáyí e imóniño, ayí oríni.’ uraríñoi. ¹¹ Nioní joxi t́ámíni bími enagi nání xwíáyo re bí t́ni síní ñweámíméni. E nerí aí ámá rowa síní xwíá t́yo re ñweapírfá enagi nání ápoxíni, —Joxi síyikwí míníñí imóniñoxiríni. Joxi díxí ení eáníñípi —Ení eáníñí joxi neámíxowaríñípi nání raríñíni. Api t́ni píraníñí uméiríxíni. Yawawi nawíni imónigwípa ayí ení axípi nawíni imónipírfá nání píraníñí uméiríxíni ríraríñíni. ¹² Nioní awa t́ni emearíná ení síxí eáníñí joxi neámíxowaríñípi t́ni nímera níbirí awíníñí numearóa baríná awa wo mýorírinípa nemáná aiwí Bíkwyó dání ríwamíñí eáníñípi xixení imóníni nání awa woníni xewaníño neríñípi mídáni yorírinímíníri yaríni. ¹³ Agwí nioní joxi t́ñí e nání bímfíni. E nerí aí dijí nífá nioní ninaríñípa awa ení bí onímíapí míwiní xwé wíwinígíni síní xwíá t́yo níñwearíná nioní níra waríñápi ríraríñíni.” nuríri ¹⁴ re uríñinigíni, “Nioní ámá ápoxi dijí ríkwíroaríñíyo xwíyá joxiyápi uríñá enagi nání ámá xwíá t́yo dáníyí ayo

símí t́ni wiaríñoi. Nioni xwá t́yo dánoni mimónipa enápa awa eni xwá t́yo dáníníj mimóníñagá nání símí t́ni wiaríñoi. ¹⁵ Awami joxi xwá t́yo dáni owirímeaniri miriraríñini. Sipí wikáraríño xwirá mîwikíxepa ená nání joxi píráníñí méwinigíniri ríraríñini. ¹⁶ Nioni xwá t́yo dánoni mimónipa enápa awa eni xwá t́yo dáníníj mimónipa enagá nání áma xwá t́yo dáníyí t́ni axíyí mimóníñoi. ¹⁷ Xwíyá joxiyápi aga nepáni imóníñagi nání áma rowa joxi simónaríñipi nání xixeni kumíxínipíri nání xwíyá api nuréwapíyiríñípimi dáni píráníñí imíxíríxini. ¹⁸ Joxi xwáyo nání úwinigíniri nírowárenapíñipa xamíñoni eni awami urowaríñarini. ¹⁹ Joxi ámayí nání wíwinigíniri nírowárenapíñipi t́ni xixeni níwaníñoni owiimíniri nání okumíxínimíni. Áma rowa eni joxi e éríxíniri simónaríñipi nání okumíxínípoyíniri nání joxi wíwinigíniri nírowárenapíñipi t́ni xixeni owiimíni.” nuriri ²⁰ re uríñinigini, “Nioni awa nánini ríxíj miriraríñini. Awa uréwapíyáná dñí níkwírófáyí nání eni ápoxini ríraríñini. ²¹ Ayí níní axíyíníñí imónipírá nání yaríñí siaríñini. ‘Ápoxi nioni t́ni imóniri nioni joxi t́ni imóniri egwípa ayí eni yawawi t́ni nawíni oimónípoyi.’ nimónarini. Áma níní dñí níkwíróro ‘Goríxo urowárenapíñíñí weapíñoríani?’ niawíríxíniri ‘Áma tíyí axíyíníñí oimónípoyi.’ nimónarini. ²² Ení síxí eáníñí joxi neámíxowaríñipi awa eni yawawi axowawi imónígwípa axowáníñí oimónípoyíniri nání weámíxowaríñarini. ²³ Awa

aga xixeni axowániŋí oimónípoyniri nioni awa tñni nawíni imóniri joxi nioni tñni nawíni imóniri enwini. Ámá nñni re niyaiwiro nijjá imónipírfá nání e imóniŋwini, ‘Gorixo omi urowárenapiŋíri. Omi diŋí sixí uyiŋípa awami eni diŋí sixí uyini.’ niyaiwiro nijjá imónipírfá nání e imóniŋwini.” nuriri ²⁴ re uriŋinigiŋi, “Ápoxini, ámá joxiyá diŋí tñni nixidarígá rowa nioni xami joxi tñni niŋwearína nikíniŋi ŋweaagápa ámi nikíniŋi ŋweaŋána siŋwí nanipírfá nání nioni ŋweámíae awa eni nioni tñni ŋweátrixiniŋi nání nimónariŋi. Ápoxiniyá diŋí tñni nikíniŋi ŋweaagápi nání rirariŋiŋi. Ayí rípi náníriŋi. Xwá ririŋi siní mimóniŋána diŋí sixí niyiŋoxi enagi nání rariŋiŋi. ²⁵ Ápoxini, joxi wé róniŋoxiriŋi. Joxi nání ámá xwá tño dáníyí nijjá xixeni mimónipa enagá aiwí nioni joxi nání nijjá xixeni imóniŋiŋi. Rowa eni joxi nání ‘O omi urowárenapiŋoríani?’ nisiawiro nijjá imóniŋoi. ²⁶ Joxi imóniŋípi nání awami rixa niwíwapiyiri wá urókiamonáriŋi. Diŋí joxi sixí niyariniŋípa awa eni wíniyo axípi uyipírfá nání ámi bi tñni wíwapiyimíŋi. Nioni eni awa tñni nawíni imónimífa nání ámi bi tñni wíwapiyimíŋi.” uriŋinigiŋi.

18

Jisasomi fá xirígá náníriŋi.

¹ Gorixomi rixiŋí e nurárimo xegí wiewisariŋowa tñni nuro írirení xegí yoí Kidíroniyí riŋiŋípámi ni xemoro omiŋí ojkwíí

bi oriwámi dáni ininipi tfe rémogíawixini.
² Judaso, Jisaso nání miyí urino eni Jisaso tñi xegí wiepísariñowa tñi íniná e awí eánayarigá enagí nání omiñí ojikwíí api nání nijjárini.
³ O émayí porisí wami awí eari añt rídiyowá yarigíiwámi awí mearoarigáwami eni Parisiowa tñi apaxípániñí imónigá xwéowa tñí e dáni awí eari nemáná awa ramixí tñi uyíwí tñi mixelnapi tñi nixirimáná ojikwíípimi nání nuro rémóaná ⁴ Jisaso xíomi wikáripírípi nipiñi nání rixa nijá nimóniri nání anwi e nuri re uriniginí, “Soyíné go nání pía yariño?” uríagi ⁵ awa re urigíawixini, “Nasareti dání Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía Judaso xíto nání pasániñí umeariño awa tñi rojáná Jisaso “Ayí nionirini.” uriniginí. ⁶ “Ayí nionirini.” uráná awa re egíawixini. Óf nero ríwiminanñí úfáyí xwíáyo pikínimeagíawixini. ⁷ Xwíáyo píkínimeagía o ámi re uriniginí, “Go nání pía yariño?” uríagi awa “Nasareti dání Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía ⁸ Jisaso “ ‘Ayí nionirini.’ rixa searíaniginí. Ayínáni nioni nání pía ninirínáyí, amá rowayí xe oupoyiniri síñwí wínípoi.” uriniginí. ⁹ Xámi Goríxomi re uríipi, “Ámá joxiyá diñí tñi xídírrixiniri niapiñíyí womi miwioríriñáriní.” uríipi xixeni imóniní nání e uriniginí. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nimíxeari re eniginí. Mírí nuri apaxípániñí imónigáwami seáyí e wimóniñoyá omiñí wiariñomi —O xegí yoí Marikasoyí riníñorini. Omi miñí rómíniri éyí pírí noyíkirí aría miñí wirípieañiginí. ¹¹ Pírí noyíkirí

ar'á m+ñf wir'pieáag+ Jisaso Pitaom+ m+ix' re ur+ñ+nig+ní, “Kírápá xeg' an'yo ámi up'rói. Xean+ñf kap+ix'n+ñf ápo o on+nir+ niapar+ñfp+ ‘M+n+pa oeni.’ r+simónar+ní?” ur+ñ+nig+ní.

Jisasom+ Anaso t'ñf e nán+ niméra nuro wárig'á nán+r+ní.

¹² Émáyf porisowa t'n+ wig' seáy+ e wimón+ño t'n+ Juday' an' r+diyowá yar+ig'fiwám+ awí mearoar+ig'áwa t'n+ Jisasom+ íá n+ixero gw' n+jiro ¹³ xám+ Anaso t'ñf e nán+ niméra ug'awix+ní. Anasom+ x+neagwo Kaiapasor+ní. Xwiogw' om+ o apax'pán+ñf imón+ig'áwa seáy+ e wimón+ñor+ní. ¹⁴ Xám+ xeg' Judayo re ur+ño, ay' or+ní, “ ‘Neg' áamá n'n+ pep'r+ix+nir+ ay' r'n+ñf meaan+r+ é'ápi nán+ áamá ná won+ r'n+ñf api n+meari n+per'náy', anan+r+ní.’ nimónar+ní.” ur+ñor+ní.

Pitao “Oyá niep+sar+ñf won+man+.” r+ñf nán+r+ní.

¹⁵ Om+ x+neagwo, Anasoy+ r+n+ño t'ñf e nán+ Jisasom+ niméra war'ná Saimon+ Pitao t'n+ wiep+sar+ñfy' ámi wo t'n+ awaú Jisasom+ r'w'yo n+ix'ída nuri apax'pán+ñf imón+ig'áwam+ seáy+ e wimón+ño+yá an' t'ñf e n+rémómáná wiep+sar+ñf w'om+ apax'pán+ñf imón+ig'áwam+ seáy+ e wimón+ño s'm+man' oyá n+ñ'á enag+ nán+ o Jisaso t'n+ an' ák+ñáyo ín+m+ n+páwiri ¹⁶ Pitao s+n+ b'ar+wám+ní íwí e roñag+ nán+ nur+ ap+ix' ák+ñá íwíyim+ awí roar+ñim+ Pitao nán+ nur+imo n+peyear+ n+wir+meám+ íwiapar'ná ¹⁷ ap+ix' ák+ñá íwíyim+ awí roar+ñí Pitaom+ re ur+ñ+nig+ní, “Jox+ en+ áamá royá wiep+sar+ñf

woxi menirani?" ur'agi o "Nionimani." nurimi nipawiri ¹⁸ xinaiwani'ni nimoniro omi'ni yarig'ay' t'ni an' ridiyowa yarig'iwami awi mearoarig'awa t'ni e nirowap'iro imi'ni rari'agi nani r'a nikeamana r'a imonar'na Pitao eni r'a oimoni'miniri an'wi e nur' awa t'ni nawini n'rori r'a imonar'ni'ni.

Anaso Jisasomi yar'ni' niwia un' nanir'ni.

¹⁹ Apax'pani'ni imonig'awami seayi e wimoninjo Jisasoya wiep'sari'ny' nani yar'ni' wiri xwy'a amayo urewap'yar'ni'pi nani yar'ni' wiri eagi ²⁰ Jisaso re ur'ni'ni'ni, "Nion' ama niyon' sinani'ne dani urewap'yar'ni'ni. Nion' gin' gina nurewap'yir'na rotu an'yo dani'ran', an' ridiyowa yarig'iwami dani'ran', sa neg' Juday' awi eanar'ig'ne dani urewap'yar'ni' enagi nani ²¹ joxi pi nani nion' yar'ni' niar'ni'ni. Nion' xwy'a urar'na ar'a niar'ig'ayo yar'ni' wi. Pi pi urar'ni'pi nani ay' anani ni'jar'ni." urana ²² an' ridiyowa yarig'iwami awi mearoarig'ay' wo an'wi e e' niroman'na Jisasomi we t'ni nupikakwiri re ur'ni'ni'ni, "Apax'pani'ni imonig'awami seayi e wimoninjom' e nurir'na 'Apani urar'ni'ni.' risimonar'ni'?" ur'agi ²³ Jisaso re ur'ni'ni'ni, "Nion' xew'ni niri'ni sipini rar'ni'ay', xew' r'api nani awan' neare'. Nion' nan' rar'ni'ay', pi nani iwan' near'ni'ni?" ur'agi ²⁴ Anaso Jisaso sini gw' jin'jan'na apax'pani'ni imonig'awami seayi e wimonin'ni'ni am' wo, Kaiapasoy' rininjo t'ni'ni e nani wiowar'ni'ni'ni.

Pitao “Oyá niep̄sar̄iñf̄ won̄mani.” ámi ur̄iñf̄ nán̄riñi.

²⁵ Saimon̄ Pitao r̄fá ikeaar̄iñiñe éf̄ n̄irómáná r̄fá imónar̄fná e rówap̄iḡfáyf̄ wí re ur̄iḡfawix̄iñi, “Jox̄i en̄i xeḡf̄ wiep̄sar̄iñf̄ȳf̄ wox̄i men̄iran̄i?” ur̄faḡfá aí o “Oweoi.” nur̄ri “Nion̄i en̄i won̄mani.” ur̄fagi ²⁶ Apax̄fpán̄iñf̄ imón̄iḡfáwami seáȳi e wimón̄iñoyá xináíwán̄iñf̄ nimón̄iro om̄iñf̄ wiiar̄iḡfáyf̄ wo —O Pitao ar̄fá m̄iñf̄ wir̄fpieañom̄i xex̄ir̄meá wor̄iñi. O en̄i Pitaom̄i re ur̄iñiñiḡiñi, “Nion̄i oj̄ikw̄íyo Jisaso t̄ñi naw̄iñi ron̄aḡi s̄iñw̄f ran̄fáox̄i men̄iran̄i?” ur̄fagi ²⁷ Pitao ámi “Oweoi.” uráná re en̄iñiḡiñi. Kar̄fkar̄f r̄faiwá riñiñiḡiñi.

Jisasom̄i Pairato t̄ñf̄ e nán̄i wiowár̄iḡfá nán̄riñi.

²⁸ Wfá món̄iñf̄m̄i Kaiapaso t̄ñf̄ e dán̄i émáyf̄ gap̄imanowayá añiwami nán̄i Jisasom̄i n̄iméra nuro aiw̄i Judayf̄ ámináowa none n̄ipáwir̄iñf̄pimi dán̄i xwir̄fá ik̄ixenáná aiwá An̄fnajo Neamúroagoi r̄iñiñf̄yi nán̄i m̄in̄ipax̄f̄ imónan̄iḡiñri m̄ipáwí yar̄iñaḡfá ²⁹ gap̄iman̄f̄ p̄irimiá imón̄iño —O émáyf̄ wo xeḡf̄ yōf̄ Pairatoȳi r̄iñiñor̄iñi. O awa t̄ñf̄ e nán̄i n̄fwiap̄ri re ur̄iñiñiḡiñi, “Om̄i pí xw̄iyfá nán̄i xw̄iyfá mearan̄iro n̄imeám̄i bar̄iñoi?” ur̄fagi ³⁰ awa re ur̄iḡfawix̄iñi, “Ámá ro f̄w̄f m̄iyar̄iño en̄ánáyf̄, jox̄i t̄fe nán̄i n̄imeám̄i ban̄ri éwámani.” ur̄faḡfá ³¹ Pairato re ur̄iñiñiḡiñi, “Sewan̄iñoȳf̄né n̄imeám̄i nuro seḡf̄ ñw̄f ikax̄f̄ rar̄iñf̄p̄i t̄ñi x̄ixen̄i xw̄iyfá umear̄ipoȳi.” ur̄fagi Judayowa re ur̄iḡfawix̄iñi, “Émáoȳf̄né f̄w̄f yar̄iḡfáyo op̄ik̄ipoȳiñri s̄iñw̄f neanar̄iḡfámani.”

urigʼawixini. ³² Xwiyá Jisaso xámi re urinipi, “Nioni ninipikiriná e niniro nipikipírírini.” urinipi xixeni imónini nani Judayowa Pairatom xwiyá e urigʼawixini. ³³ Pairato ámi gapimanowa wigʼ anj iwámi nipáwimána “Jisaso obini.” niriri re uriniginini, “Joxi mixí ináy Judayyáoxirani?” uragi ³⁴ Jisaso re uriniginini, “Dixí dñj tñi rñrarinini? Wa riragá rñrarinini?” uragi ³⁵ Pairato re uriniginini, “Nioni dixí Juday wonirani? Dixí gwʼ axrí imónigʼáy tñi apaxipániñj imónigʼá xwéowa tñi joxi nrimeámi nibiro nioni tñj re rwaráoi. Joxi pí éagi nimeámi ribáoi?” uragi ³⁶ Jisaso re uriniginini, “Áma mixí ináy nimóniro xwá tño menweaarigʼáy yap mimóninini. Nioni xwá tño dánjyʼ mixí ináy imónwñginiri mñrʼpeagʼá enagi nani xwá tño menweaarigʼáyñinini mimóninini. Mixí ináy xwá tño dánj woni nimóniri sñwiriyʼ, gʼ Judayowa ía minixiripa oépoyiniri gʼ siminini narigʼáy mixí niwipaxirini. E niririri aí mixí ináy nioni imóninipi xwá tño dánjmani.” uragi ³⁷ Pairato re uriniginini, “Ayinani ‘Joxi mixí ináy woxirini.’ nimónarinini.” uragi Jisaso re uriniginini, “ ‘Mixí ináyoxirini.’ joxi xixeni nrarinini. Nioni nepaxinij imóninipi ámayo áwanj urimiginiri gʼ óki nixiriri xwá tño nani biri enarinini. Áma nepaxinij imóninipi xdarigʼá gʼyʼ gʼyʼ nñni nioni arʼa niarigʼárini.” uragi ³⁸ Pairato re uriniginini, “Nepaxinij imóninipi pirini?” uriniginini.

Pairato “Anani yekwiroárípoi.” ríñf nánirini.

E nurimo Judayí níní tñf e nání nipeyeari re uríñiniginí, “O xwiyá meárinipaxí bñ raríñagí aría mñwíni. ³⁹ E nerí aí xwiogwí ayí ayo sía Anínajo Neamúroagoí rarígfáyí nání aiwá imixaríná áamá gwí ñweañf wo seawáriaríñarini. ‘Judayeneyá mñxí ináyí imóníño oneawáriní.’ ríseaimónarini?” uríagi ⁴⁰ ayí xwamiánf nñwiéra nuro “Omí mñeawáripañí. Barabasomí — O ámayá amípí pñkioráparíñf worini. Omí neawári.” nura ugíawixini.

19

¹ Ayí Pairatomí e uraríñagífa nání porisowa Jisasomí nñmeámí nuro síkwíá nearo ragí pñrñ nuyíkiárímáná ² ópiyá eníññf imóníñf wíri nñkñkiyimáná mñxí ináyí aminañwñññf imóníñf mññyo dñkínarígfápa mññyo udñkiáríro rapírapí ayía ríñf mñxí ináyí yínarígfá wú nñmearo omí uyíró nñyárímáná ³ xío tñf e añwi e uro “Ámínáoxini, Judayíyá mñxí ináyoxirini.” uríro wé upñkákwiro nñyayimáná enáná ⁴ Pairato ámí nipeyeari re uríñiniginí, “Aría nípoyí. ‘Xwiyá meárinipaxí bñ mñraríñagí aría nñwirí nñmeámí rñwiaparini?’ oniaiwípoyíñrñ nñmeámí fñwiaparíñí.” nuríñ ⁵ Jisaso, ópiyá eníññf imóníñf rí udñkiáríro rapírapí ayía ríñú uyíró éfo fñwiapáná Pairato áamá e awí neaarímáná rogíayo re uríñiniginí, “Áamá royoí. Síñwí wññpoyí.” uríagi ⁶ Apaxípáníñf imónígfá xwéowa tññ añf rídiyowá yarígfíwámí awí mearoarígfáwa tññ omí síñwí nñwññróná

xwamiání nîwiro “Íkíáyo yekwîroárîpoyî. Íkíáyo yekwîroárîpoyî.” urîagîa Pairato re urîñînigîñî, “Nionî o xwîyîá meárîñîpaxî bî mîrarîñagî arîá nîwirî nánî sewanîñoyîné nîmeáa nuro yekwîroárîpoyî.” urîagi ⁷ Judayowa re urîgîawixîñî, “O nánî negî ñwî íkaxî eánîñîyo dánî bî rîñîñî. Ayo dánî ‘Xe sîñî ounî.’ rîpaxî mimónîñî. O ‘Niaíwî Gorîxoyáonîrîñî.’ rîñîñî enagî nánî xe sîñî ounîrî sîñwî wîñîpaxî menîñî. Xe pîkoî.” urîagîa ⁸ Pairato xwîyîá apî arîá nîwirîná wáyî ámî bî tîñî nîwinîrî ⁹ ámî gapîmanowayá anîwámî nîpáwirî Jisasomî yarîñî re wîñîñîñî, “Joxî gîmî dánoxîrîñî?” urîagi aí Jisaso xwîyîá bî murîñîñîñî. ¹⁰ Xwîyîá bî murarîñagî nîwîñîrî nánî re urîñîñîñî, “Joxî xwîyîá bî mîñîrî rîyarîñîñî? ‘O íkíáyo nîyekwîroárîrî níkwewárîrî mepa epaxorîñî.’ rîñîaiwiarîñîñî? Gî dîñî tîñî nîrîyekwîroárîrîná nîrîyekwîroárîpaxîrîñî. Nîrîwárîrîñî ná nîrîwárîpaxîrîñî.” urîagi ¹¹ Jisaso re urîñîñîñî, “Eramî ñweaño apî xe oimónîrî sîñwî mîranîpa nerî sîñwirîyî, joxîyá dîñî tîñî wî e rîpaxî imónîmîñîrî éfmanî. Ayîñánî sîpî joxî nîrîpî xwé nerî aiwî nionî joxî tîe nánî nîwiowárîoyápi aga seáyî e imónîñî.” urîagi ¹² Pairato arîá e nîwirî nánî omî wárîmîñîrî éfîyî Judayî xwamiánî nîwiayiro re urîgîawixîñî, “Joxî ámá romî níkwearî nîwárîrînáyî, émáyînéyá mîxî ináyî Sisao tîñî níkwîmîxîñîrî emearîñî woxî mimónîñîñî. Ámá go go xewanîño nánî ‘Mîxî ináyonîrîñî.’ nîrîñîrîñîyî, Sisaomî mamówárîmîñîrî yarîñî enagî nánî rarîñîñî.”

urariŋagía ¹³ Pairato xwiŋyá apí aría e niwiri nání Jisasomi ni meámi wáí e ni peyeari síŋá tñi wáí imixiniŋe —Ayí Xibiruyí píné tñi Gabatai riniŋerini. E ikwianwí xwirixí numerína éf ŋweariŋíánami éf niŋweari ¹⁴ —Síá ayi Judayí Aníŋajo Múroŋíyi nání aiwá imixárarigíáyirini. Ayimi sogwí ríxa áwiniŋi ŋweámiŋirí enána Pairato re uriniŋigini, “Siŋwí winíŋpoyí. Segí mixí ináyo riworini.” uríagi ¹⁵ Judayí xwamiání re wigíawixini “Xe ni meáa xe ni meáa oúŋpoyí. Ni meáa nuro íkíáyo yekwiroáríŋpoyí.” urariŋagía Pairato re uriniŋigini, “Segí mixí ináyo ‘Íkíáyo oyekwiroárini.’ riseaimónarini?” uríagi apaxípaniŋí imónigíá xwéowa re urigíawixini, “Negí mixí ináyí ámi wo menini. Émáŋnéyá mixí ináyí Sisao eni negorini.” uríagía ¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroáríŋpoyiniŋi porisowami tñi wiowáriŋigini.

Jisasomi yekwiroáriŋgía naniŋini.

¹⁷ Jisasomi aní apimi dání ni méra nuróna xewaniŋo íkíá yoxáŋpá xwanwí níkwónimí nurí wí e xwáá yoí bi Miŋí Gixweái riniŋe —Xibiruyí píné Gorígotai riniŋerini. E nírémoro ¹⁸ e Jisasomi yekwiroáriŋgíawixini. Ni yekwiroáriŋóna Jisaso áwini e enána áma waú eni midimidáni yekwiroáriŋgíawixini.

¹⁹ Pairato ríwamiŋí bi re niŋirí neari yoxáŋpámi seáyí e pírauniŋigini, “Nasaretí dání Jisaso, Judayí mixí ináyorini.” ríwamiŋí e neari píraúagi ²⁰ Jisasomi yekwiroáríe aní apimi ná jíami mimóniŋagi nání Judayí obaxí

nipuróná ríwamiñípi —Api nearíná Xibiruyí píné tñni eari Romíyí píné tñni eari Girikiyí píné tñni eari enípirini. Api íá roariñagía nání

²¹ Apaxípaniñí imónigía seáyí e imónigíawa Pairatomí re urígíawixini, “Joxí ríwamiñí re níriri meapaní, ‘Judayí mixel ináyorini.’ níriri meapaní. Sa re níriri eai, ‘Xewaniño “Judayí mixel ináyonirini.” riníñorini.’ níriri eai.” uríagía aí ²² Pairato re uríñinigini, “Nioni eáapi xe oeánini.” uríñinigini.

²³ Porisowa Jisasomi ríxa niyekwiroárimáná rapírapí amipí o yíníñípi yaní nímero biaú biaú nítiro nowani xixeni nímearo aí xegí soría gwí bi mikiwéníñú —Ú nimixiríná axúni imixárigíúriní. ²⁴ Ú nání re rinígíawixini, “None maxepa oyaneyí. Áwini e nitimáná go go meaníreníñoirini sárú oyaneyí.” rinígíawixini. Bíkwyo xwíyá nírini eániñí rípi, “Rapírapí nioni seáyí e yínaríñáyí yaní niníro gí soría meapíri nání go go meaníreníñoirini sárú egíawixini.” ²⁵ nírini eániñípi xixeni imónini nání porisowa e egíawixini.

Jisasomi xinái tñni xinisimái tñni Kiriopasomi xiepi Mariaí tñni Magídara dání Mariaí tñni íwa íkía yoxá Jisasomi yekwiroáriníñipámi añwi e roñáná ²⁶ Jisaso xegí xinái e roñagi niwiniñí wiepísaríñí xfo diñí síxí uyíño ení añwi e roñagi niwiniñí xináimi re uríñinigini, “Ineyí, díxí íwo iworini.” nírímáná ²⁷ wiepísaríñomi re uríñinigini, “Díxí rinái iyirini.” uríagi wiepísaríño síá ayimi dání xegí añíyo nání píraníñí numéra uñinigini.

Jisaso pení nánirini.

²⁸ E nurarimo nijfá re nimóniríná “Xano e éwiniḡiniri niriḡipi rixa nipiñi yárfini.” nijfá e nimóniríná Bikwíyo xío nání niriñiri eániḡi nipiñi xixeni oimóniri re riḡinigiñi, “Iniḡi nání ninarini.” ráná ²⁹ sixí wainí mixel yariḡipi magwí iniḡi wá wenagi nání wa írkwí bi nimearo iniḡi wainí apimi ḡfá neámáná xisopíyi rininḡi wegwfáninḡi imóninḡwámi nikiroárimáná xegí maḡi tḡi e wimixḡagi ³⁰ Jisaso wainí mixel yariḡipi ninimáná “Rixa pīxwñigo.” niriñi miḡi warí niniri diḡi niyámiga uḡinigiñi.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayinwí ikiroḡfá nánirini.

³¹ Sfá Jisasomi yekwiroárigíayi —Ayi aḡínajo Judayo múronḡi nání aiwá amipi píraninḡi nimixiro tariḡíayirini. Ayi rixa sfá óráná Sabarfá aga seayi e imóninḡyi nimónini enagi nání porisowa Jisasomi tñi awaúmi tñi awí menweañáná sabarfá imóninḡiniri Judayí amínáowa nuro Pairatomí re urigfawixini, “Apaxí mé diḡi simigwí niyiniri opépayiniri sikwíyo ení pírí jeápoi. Nipéáná wigí warápi oyoaneyiniri ení pírí jeápoi.” uragfá ³² porisowa nuro midimidáni yekwiroárigíwaúmi sikwíyo pírí njearo aí ³³ Jisaso yekwiroárininḡe weninḡi éfáyí winigfawixini. O rixa nipéagi niwiniro nání xegí sikwí pírí mijeapa nero aí ³⁴ porisí wo wákwirixá tñi ayinwí ikiróáná axíná iniḡi tñi ragí tñi fwiapiniginini. ³⁵ Ámá Porisowa e

yaríná sñwí wínarónáoni áwaní níríríná xixeni aga nepa rñárini. Nioni rarñápi nñjá xixeni e nimóniri nání seyíné “Neparini.” yaiwiro dñí ikwíroro éríxiniri áwaní seararñini. ³⁶ Bìkwíyo re nírini eánñipi xixeni imónini nání porisowa omí e wigíawixini, “Xegí ení bí pírí jeapíríamani.” ³⁷ Bìkwíyo ámi bí re nírini eánñipi, “Ayñwí ikíroárgíomi sñwí winípíríarini.” rññipi ení xixeni e imónñinigini.

Jisasomi xwíáyo weyárgíá nánirini.

³⁸ E niyárimáná enáná áamá wo —O Arimatia dání Josepoyi rññorini. O Jisasoyá wiepísarñíyí wo aí Judayí ámináowami wáyí nñwiri nání ínimi xídarñorini. O Pairato tñí e nání nuri “Jisaso piyo omeámni.” uráná Pairato xe omeaniri sñwí wññagi o nuri piyomi xwíá weyáriminiri nání nimeámi úaná ³⁹ áamá ámi wo —Xegí yoí Nikodimasoyi rññorini. O xámi áríwiyimi Jisaso tñni xwíyíá rññígorini. O ení nibiri íkíá díá biaú —Bí muríyí rññipi tñni bí earosíyí rññipi tñni apiaúriní. Apiaú xámi nawíni níá megíapiaú xegí saní 30 kiro imónñipiriní. Api tñni piyomi xópé oemini nimeámi nibiri ⁴⁰ awaú piyomi nimeari Judayí wigí áamá piyí nñíríná yaríápa rapírapíyo rígwírgwí nñroríná íkíá díá dñí naní earñipi tñni xópé niyárimáná ⁴¹ nimeámi omñí anwí e inñipimí nání —Omñí api Jisasomi yekwíroárte dání anwí e enípirini. Sñjá óf sñni áamá mitaríáyi tññipiriní. Omñí apimi nání nimeáa nuri ⁴² sía ayi Sabaríá nání Judayí

amipí píraninǵ nímixiro tarigǵáyi imóninǵagǵí nání sǵǵá óf anǵwǵ e ininǵǵyimi nání nimeámí nuri e tigǵisixini.

20

Jisaso wiápǵnimeanǵí nánirini.

¹ Sadéyo wǵá móninǵǵmí siní sǵá yinǵǵáná Magǵidara dánǵ Maríaí sǵǵá óǵyimi Jisaso wenǵe nání nuri weninǵǵ éǵyǵ wǵinǵinǵini. Sǵǵá xwé óǵyimi éf rárárinǵo siní mipǵrónǵ rǵxa wǵ e wenǵagǵ níwǵinǵmí ² anǵnǵ nuri Saimonǵ Pitaomǵ tǵnǵ wiepǵsinǵ wǵo, xǵo dǵnǵ sixǵ uyinǵomǵ tǵnǵ níwǵimeari re urinǵinǵini, “Ámináomǵ rǵxa nexwearo gǵmǵ rǵa tǵawixini? Newané majǵárini.” urǵagǵ ³ Pitao tǵnǵ wiepǵsinǵ wǵo tǵnǵ anǵ e pǵnǵ níwiárǵmǵ xwárǵpáyo nání nuri ⁴ anǵanǵnǵ nuri wǵo Pitaomǵ ní múrorǵ xwárǵpáyo xámǵ ní rémorǵ ⁵ ní rǵkwǵinǵirǵ inǵmǵ weninǵǵ yánǵǵyǵ wǵinǵinǵini. Rapǵrapǵ Jisasomǵ xopǵxopǵ rónǵinǵúnǵ wenǵagǵ níwǵinǵirǵ aiwǵ inǵmǵ mipǵawǵ weninǵǵ yarǵná ⁶ Saimonǵ Pitao enǵ rǵwǵyo ní bǵrǵ bíarǵwámǵini éf ní rómáná weninǵǵ mé xwárǵpáyo inǵmǵ ní páwiri weninǵǵ éǵyǵ wǵinǵinǵini. Rapǵrapǵ xopǵxopǵ rónǵinǵúnǵ wenǵagǵ níwǵinǵirǵ ⁷ rapǵrapǵ mǵnǵǵyo xopǵxopǵ rogǵíú wǵú tǵnǵ nawǵnǵ mǵwé xegǵ wǵ e ní kǵrónǵirǵ wenǵagǵ wǵinarǵná ⁸ wiepǵsinǵ wǵo, xámǵ xwárǵpáyo rémóo enǵ ní páwiri rapǵrapǵ e imóninǵagǵ níwǵinǵirǵ “Neparǵni.” níyaiwiri dǵnǵ wǵkwǵronǵinǵini. ⁹ Iná awaú Bǵkwǵyo Jisaso ámǵ xwárǵpáyo dánǵ níwiápǵnimeanǵáǵpǵ nánǵ ní rǵnǵirǵ eánǵǵǵpǵ nánǵ

sini píraninǵ diǵ mímopa neri majǵá neri nánǵ
 10 ámi egǵ aǵ e nánǵ ugǵisixini.

*Magǵidara dáǵǵ Mariaí Jisasomi sǵǵwǵ wǵnǵǵǵ
 nánǵrǵnǵ.*

11 Mariaí xwáripá tǵǵ e aǵwǵ e nǵrómáná ǵwǵ
 nearǵ e nerǵná xwáripáyo ínǵmi nǵrǵkwínǵrǵ
 wenǵǵ yánǵǵyǵ wǵnǵǵǵnǵǵnǵ. 12 Jisaso tǵǵe
 aǵǵnájǵ wáu rapǵrapǵ apǵá wenǵ nǵyínǵmáná
 wǵo mǵǵǵ tǵǵǵámǵnǵ ǵwearǵ wǵo síkwǵ tǵǵǵámǵnǵ
 ǵwearǵ eǵagǵi wǵnáná 13 awáu Mariaími
 re urǵǵisixini, “Ineyǵ, jíxǵ pí nánǵ ǵwǵ
 eaarǵǵnǵnǵ?” urǵagǵi í re urǵǵnǵǵnǵ, “Gǵ Ámǵnáo
 nexwearǵ tǵe nánǵ níǵnǵ majǵá eǵagǵ nánǵ ǵwǵ
 eaarǵǵnǵnǵ.” nurǵmáná 14 nǵkǵnǵmónǵrǵ wenǵǵǵ
 éyǵ wǵnǵǵǵnǵǵnǵ. Jisaso daiwo ronǵagǵ nǵwǵnǵrǵ
 aiwǵ mí mǵwómǵxǵǵnǵǵnǵ. 15 Mǵ mǵwómǵxǵagǵ
 Jisaso re urǵǵnǵǵnǵ, “Ineyǵ, pí nánǵ jíxǵ ǵwǵ
 eaarǵǵnǵnǵ? Go nánǵ pǵá yarǵǵnǵnǵ?” urǵagǵ Mariaí
 omǵǵǵ xiáwo nǵrarǵnǵrǵ re urǵǵnǵǵnǵ, “Ápoxǵnǵ,
 joxǵ pǵyomǵ nǵmeámǵ nurǵ wǵ e tǵǵrá oenwǵrǵyǵ
 áwanǵ nǵrei. Níǵnǵ nurǵ nǵmearǵ nǵmeámǵ
 umǵǵnǵ.” urǵagǵ 16 Jisaso “Mariaíxǵnǵ!” urǵagǵ í
 nǵkǵnǵmónǵrǵ Xibǵruyǵ pǵné tǵnǵ Rabonaiyǵ —Apǵ
 “Nearéwapǵyarǵǵoxǵnǵ.” nǵrǵrǵná rarǵǵápǵrǵnǵ.
 E urǵagǵ 17 Jisaso re urǵǵnǵǵnǵ, “Nionǵ sǵnǵ gǵ ápo
 tǵe nánǵ mǵpeyǵá eǵagǵ nánǵ jíxǵ fá mǵnǵxepantǵ.
 Jíxǵ nurǵ ámá nionǵ gǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵǵáyo re
 ureǵ, ‘O re rǵǵoǵ, “Nionǵ gǵ ápo Gorǵxo tǵe nánǵ
 peyarǵǵnǵ. O seyǵné enǵ segǵ ápo Gorǵxorǵnǵ.”
 rǵǵoǵ.’ urémeaǵ.” urǵagǵ 18 Magǵidara dáǵǵ Mariaí
 nurǵ xegǵ wiepǵsǵǵyǵo áwanǵ re urémeaǵnǵǵnǵ,

“Niíni Ámináomi ríxa síḡwí wíníini. Xífo níríípi, ayí apírini. Ayí apírini.” nura uḡiniginí.

Xegí wiepísiḡowa xíomi síḡwí wínigíá nánirini.

¹⁹ Sadéyo síá axíyimi síápi tíni wiepísiḡowa Judayí ámináowa nání wáyí nero nání aní wigí ḡweagíiwámi ówaní xaíwí níyárimáná ḡweanáná re eḡiniginí. Jisaso awami áwini e nírónapírí re uríḡiniginí, “ ‘Goríxoyá díní tíni níwayíróníro oḡweápoyí.’ nimónarini.” nurimáná re eḡiniginí. ²⁰ Wé nírí ogíúkaú síwá wirí miwí wákwíríxá tíni ikírogíáyi síwá wirí éagi wiepísiḡowa Jisaso ámi síḡí eḡagi síḡwí níwíníro nání díní nífá winaríná ²¹ ámi re uríḡiniginí, “ ‘Soyíné Goríxoyá díní tíni níwayíróníro oḡweápoyí.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tíyo nírowárenapíḡpa nioni ení soyíné searowáraríḡini.” nurimáná ²² awami pírámf imímí níwiowárírí re uríḡiniginí, “Kwíyí Goríxoyápi numímíníro api tíni nawíní eméíríxini. ²³ Soyíné áma íwí yarígíápi yokwarímí nerínáyí, ayí Goríxo ení yokwarímí wíiarini. Soyíné yokwarímí míwiipa nerínáyí, ayí Goríxo ení yokwarímí míwíiarinini.” uríḡiniginí.

Tomaso Jisasomi síḡwí wíníḡí nánirini.

²⁴ Wiepísiḡowa wo, Tomaso —O wiepísiḡí wé wúkaú síkwí waú imónígíáwa worini. Xegí yoí ámi bí Didimasiḡini. O mḡweanáná wíá Jisaso wíwaníḡowamini wímeáí eḡagi nání ²⁵ Tomasomi re urígíawixini, “None

Ámináomi rixa sɨŋwí winíwini.” uríagí aí o re urɨŋɨnigɨni, “Nionɨ wéyo nirí ogíáyaú mɨwinɨpa erɨ nirí ogíáyaúmi wé mɨwíxɨmopa erɨ miwí wákwiɨxá tɨni ikɨrogíáyimi gí wé mɨwíxɨmopa erɨ nerɨnáyí, dɨŋí wí ‘Nepa orɨni.’ nɨyaiwirɨ wɨkwɨróméméni.” urɨŋɨnigɨni. ²⁶ Sía wé wíúmi dání waú wo nóɨmána enána ámi xegí wiepɨsɨŋowa aníyo ínɨmi ŋweanána Tomaso enɨ wíá tɨni nerɨmeánɨro ŋweanána Jisaso aní ówaní nɨyárɨnɨŋagi aiwɨ awami áwini e nɨrónapɨmána re urɨŋɨnigɨni, “ ‘Gorɨxoyá dɨŋí tɨni nɨwayɨrónɨro onweápoi.’ nimónarɨni.” nurɨmána ²⁷ Tomasomɨ re urɨŋɨnigɨni, “Dixí wé símí re nɨnimɨxénapɨri gí wéyo sɨŋwí naneɨ. Dixí wé re nɨnimɨxénapɨri gí miwíyo nɨwíxɨmoi. Sini dɨŋí mɨnɨkwɨró mepani. Aga dɨŋí nɨkwɨrói.” uríagi ²⁸ Tomaso re urɨŋɨnigɨni, “Joxɨ gí Ámináoxɨrɨni. Gí Nwíáoxɨrɨni.” uríagi ²⁹ Jisaso re urɨŋɨnigɨni, “Joxɨ sɨŋwí nɨnanɨrɨ nánɨ rixa ‘Neparɨni.’ nɨyaiwirɨ dɨŋí rɨnɨkwɨróni? Ámá nionɨ sɨŋwí mɨnanɨpa nero aí ‘Neparɨni.’ nɨyaiwiro dɨŋí nɨkwɨrófáyí yayí winɨŋíyɨrɨni.” urɨŋɨnigɨni.

“Bikwí rɨpɨ ámayí dɨŋí wɨkwɨróɨrɨxɨnɨrɨ éánɨni.” urɨŋí nánɨrɨni.

³⁰ Jisaso emimí ámi ayá wí wiepɨsarɨŋowa sɨŋwí anigíe dánɨ ení aí api nánɨ bikwí rɨpimɨ ríwamɨŋí bɨ meánɨni. ³¹ E nerɨ aí seyíné Jisasomɨ dɨŋí wɨkwɨróro “O Kiraiso, ámá yeáyí neayimɨxemeaníá nánɨ Gorɨxoyá dɨŋí tɨni aríowayá xwíá piaxíyo

dání iwiaronfoyi raríñwáoríani?” wiaiwiro “Gorixoyá xewaxoríani?” wiaiwiro éfríxíníri ríwamiñfí rípi níríníri eáníní. Omí dínfí níwíkwíroríñfípmí dání dínfí níyímíñfí imóníñfípi tígíáyfí imónífríxíníri níríníri eáníní.

21

Wiepísiñfí wé wíúmí dánfí waú ámi Jisasomí sñwí wínigíá náníriñí.

¹ Jisaso e néisáná xegí wiepísiñowami ipí Taibiriasíyi ríníñfíwá —Xegí yoí bí Gaririyí ríníñfíwáriní. Awá ríwone ámi sñání sítwá níwiníríná rípi eníñigíní. ² Saimoní Pitao t́níní Tomaso, Didimasoyí ríníño t́níní Gariri píropenisíyo añfí yoí Kena dánfí Nataniero t́níní Sebediomí xewaxowáú t́níní wiepísiñfí ámi waú t́níní awa nerímeáníro nawíní níñwearóná ³ Saimoní Pitao re uríñíñigíní, “Nioní ubení ipíyo mamówárimí umfíní.” uríagi awa re urígíawixíní, “None ení joxí t́níní wanfíwíní.” nuríro nípeyearo ewéyo nípixemoáníro śfá ayimí áríwíyimi peyfí nání néra nuro aiwí símí egíawixíní.

⁴ Ríxa sogwí xemónapímíníri yariñfí t́níní Jisaso níbírí ipí imañfípa t́níní ronagi aiwí xegí wiepísiñowa omí mí míwómíxí éagía ⁵ Jisaso re uríñíñigíní, “Niaíwíyíné, segí ubení mamówárarígíáyo peyfí f́a mímínípa reño?” uráná awa “Oweoi.” uríagía ⁶ o re uríñíñigíní, “Ubení ewé námíní mamówáraná peyfí bí míníñíñoi.” uríagi o rífípi t́níní xixení yaríná re eníñigíní. Peyfí xwé obaxí ayá wí

mínfagi nání mímíxeapaxí wimóniñiniginí.
⁷ Mímíxeapaxí wimónfagi wiep+siñí Jisaso diñí sixí uyiño Pitaomi re urñiniginí, “E nearfo negí Ámináorini.” urfagi Saimoni Pitaó arfá e niwirí Jisasomi xámí owímeámínirí xegí rapirapí seáyí e yínariñú —Ú niwirárimáná yariñúrini. Ú nímearí niyínimáná ipíyo nímawirí xeamonñiniginí. ⁸ Ipíyo nímawirí xeamóagi aí wiep+siñí wfa ipí imanpá tñí e añwi e sa 100 mita imóniñagi nání ewépami peyí ubení magwí mñinñú ú tñí nímíxeáa nibiro ⁹ imanpámí niwiékínimearo wenñí éfáyí winígtawixini. Rfá nikeánimáná peyí bí ríkwamñíyo werí bisfkerfá bí ení werí enagi winarfná ¹⁰ Jisaso re urñiniginí, “Peyí soynéyá ubeníyo mñífpí bí níméámí yapípoyí.” urfagi ¹¹ Saimoni Pitaó ewéyo nípíxemoánirí ubení peyí magwí mñinñú imanpá tñe nání nímíxeáa biñiniginí. Peyí xwéríxani 153 mñinñagi aiwí ubení ú wí marfíninñagi winñiniginí.

¹² Jisaso re urñiniginí, “Soyné añwi e nibiro aiwá nípoyí.” urfagi xegí wiep+siñowa omí ríxa mí niwómíxiro “Negí Ámináorini.” niwíaiwiro nání wo yariñí “Goxirini?” wipaxí mimónipa yarfná ¹³ Jisaso rfá wearíje añwi e nuri bisfkerfá nímearí yaní niwia nuri peyí ení axípi e niwia unñiniginí. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání niwiápínimeámáná wiep+siñowamí xámí biaú síwá niwinimáná ámí síwá winñí bí apirini.

Pitaomi “Nioníyáyo píranñí umérixini.” urñí nánirini.

15 Rixa aiwá nínimí Jisaso niwiápínimeari Saimoní Pitaomí re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí dñf sîxí nín+yiríná dñf sîxí áamá rowa niyigfápimi wiáf nímúrorí rín+yiníni?” urfagi o re uríñinigíni, “Oyi, Ámináoxíni, nioní dñf sîxí rîsinápi nání joxí nijfáriní.” urfagi o re uríñinigíni, “Sip+sipí miá nimeríná aiwá wiarígfápa joxí áamá nioní tfáminí bíáyo axípi nerí píraníñf uréwapiyírîxíni.” uríñinigíni. 16 Jisaso ámi bí nurírí re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí dñf sîxí rín+yiníni? Mín+yiní reñíni?” urfagi o “Oyi, Ámináoxíni, nioní dñf sîxí rîsinápi nání joxí nijfáriní.” urfagi Jisaso “Áamá sip+sipí awí mearoarígfápa joxí axípi nerí áamá nioní gf imóníñyo píraníñf uméirîxíni.” uríñinigíni. 17 Jisaso ámi bí nurírí re uríñinigíni, “Jonomí xewaxo Saimonoxíni, joxí dñf sîxí rín+yiníni? Mín+yiní reñíni?” urfagi Pitaó Jisaso rîxa biaú bí “Joxí dñf sîxí rín+yiníni?” urfípi nání dñf sipí nîwinírí re uríñinigíni, “Ámináoxíni, amípi níní nání joxí nijfoxíríni. Nioní dñf sîxí rîyinápi nání ení nijfoxíríni.” urfagi Jisaso re uríñinigíni, “Sip+sipí aiwá wiarígfápa joxí ení áamá nioní nîxfdarígfáyo axípi nerí píraníñf uréwapiyírîxíni. 18 Aga nepa rîraríñíni. Joxí sîni íwí síkíñf neríná jîwaníñoxí arerîxí niyínírí díxí simónífmíní wagíríni. E nerí aí joxí rîxa xweyanf neríná díxí wé wúkaú wimîxáná áamá wí gwí nîrîjiro joxí ‘Mupa oemíni.’ yai-wiaríñífmíní nîmeáa rupíráfáriní.” uríñinigíni. 19 Wiepîsinowa re oyaiwípoyínírí, “Pitaó penfápi

nánì ríá neararìní? O e nerì nìperìḡpimì dánì seáyì e Gorìxo imónìḡpì nánì síwá neainfárfanì? Oyì.” oyaiwípoyìnrì e urìḡnìḡnì. E nurìmáná re urìḡnìḡnì, “Joxì nìxídeì.” urìḡnìḡnì.

Jisaso wiepìsinḡ xíto dḡḡ síxí uyìḡo nánì rìḡpì nánìrìḡnì.

²⁰ Pitao nìkìḡmónìrì wiepìsinḡ Jisaso dḡḡ síxí uyìḡo —O xámì nerìmeánìmáná aiwápì nìnróná Jisaso tífámìḡ nìkìḡmónaurì yarìḡ re wiḡorìḡ, “Ámìnáoxìḡ, miyí rurìno gorìḡ?” urìḡorìḡ. O awaúḡ nùḡ barìḡḡḡ nìwìnrì ²¹ Jisasomì re urìḡnìḡnì, “Ámìnáoxìḡ, áamá romì enì pí wipìrífárfanì?” urìḡḡ ²² Jisaso re urìḡnìḡnì, “O nionì áḡ aḡnamì dánì weapìmífáíná nánì xe ḡweáwìḡḡnìrì nìnimónìrífáyí, ayí dḡḡ joxiyá meḡḡḡ nánì pí nánì nìrarìḡnì? Jìwanìḡoxìḡ sa nìxídeì.” urìḡnìḡnì.

²³ Ayìnánì áamá Gorìxoyá imónìḡfáyí rìpì rìḡmegfárfanì, “Wiepìsinḡ o wì nìpenfámanì.” rìḡmegfá aiwì Jisaso “Joxì nìperfámanì.” wì murí rìpìḡ urìḡnìḡnì, “O nionì áḡ weapìmífáíná nánì xe ḡweáwìḡḡnìrì nìnimónìrífáyí, ayí dḡḡ joxiyá meḡḡḡ nánì pí nánì nìrarìḡnì?” urìḡnìḡnì. ²⁴ O Jisaso wiepìsarìḡ Pitaomì e urìḡorìḡ. O amìpì apì nánì áwanḡ nìrìḡ ríwamìḡ eanorìḡ. Nene o nánì nìjífá re imónìḡwìḡ, “O áwanḡ rìḡpì nepánì rìḡnìḡ.” nìjífá e imónìḡwìḡ.

²⁵ Amìpì Jisaso eḡ áḡ obaxí ayá wì enì eḡḡ aiwì nionì re nimónarìḡ, “O eḡpì nìpìḡ nánì bìkwíyo ríwamìḡ píránìḡ nearífáyí, xwífá tíyo bìkwí apì déropaxírfanì.” nimónarìḡ.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051